

ZVONČEKI.

Zbirka pesnij za slovensko mladino.

Nabral

Anton Brezovnik

učitelj.

Ljubljana.

Tiskala in založila Kleinmayr & Bamberg.

1887.

33349, II, C, d,

ZVONČEKI.

Zbirka pesnij za slovensko mladino..

Nabral

Anton Brezovnik

učitelj.

Ljubljana.

Tiskala in založila Kleinmayr & Bamberg.

1887.

EVONCELI

Alto Brezovica

Alto Brezovica

Alto Brezovica

Alto Brezovica

1907

Predgovor.

Obče znano je, da naše ljudstvo nad vse rado prepeva, da ga ni težavnega dela dovolj, da bi si ga Slovenec z veselim petjem ne krajšal. To veselje do pesnij kaže se že pri nežni naši mladini. Kot mnogoleten knjižničar na tukajšnji národni šoli in tudi drugače prepričal sem se, kako silno ona rada bere pesni, če jih tudi prepevati ne zna. Žal pa, da naše mlado slovstvo do sedaj ni imelo za njo primerne pesenske knjige, kajti dr. Razlag-ove «Pesmarice» zavoljo obilnih političnih in erotičnih pesnij pač ne moremo z mirnim srcem nežni mladini v roke dati. Da bi temu neprijetnemu nedostatku vsaj nekoliko v okom prišel, začel sem po raznih naših knjigah in časnikih za to primernih pesnij nabirati in plod tega mojega nabiranja podajam tukaj mili naši mladini. Pri nabiranju nisem kar nič gledal na to, se li dá ta ali ona pesen peti ali ne, nego gledal sem edino le na to, je li ima kaj odgojujočega, srce blažečega v sebi ali ne. Zato ta moja zbirka ni nikakoršna «Pesmarica» v ožjem pomenu, nego služi naj naši mladini le bolj v čitanje, deklamovanje i. t. d.

Romajte toraj »Zvončeki« po lepi naši slovenski domovini, kličite in vabite našo mladino v hram, kjer kraljuje sveta ljubezen do Boga, cesarja in milega národa slovenskega, vnemajte jo do vsega, »kar lepo, blago je in sveto«, da bo v poznejših letih, navdana s trdnim prepričanjem, stala nepremakljivo za svoje blage uzore ter se ne bo udala, »v kateri koli ji podobi pride skušnjava zapeljiva!«

V dosego tega pa »pomози Bog in sreča junčka!«

Vojnik pri Celji, dne 30. avgusta 1886.

Nabiratelj.

Slovenski mladini.

Pozdravljam te, mladost premila!
Pozdravljam s celega srcá,
Na vék naj bi Boga ljubila,
To prva želja je mojã.

Za tem želim naj bi ljubila
Predobre si roditelje,
Na starost jim v podporo bila,
Ki toliko za te skrbé.

In tretja moja želja vroča
— Zapomni si jo, mlada kri! —
Ti domovino priporoča,
Da ljubiš jo do konca dní.

Iz «Vrtca».

I.

1. Cesarska pesen.

Bog ohrani, Bog obvari
Nam Cesarja, Avstrijo!
Modro da nam gospodari
S svete vere pomočjo!
Branimo Mu krono dedno
Zoper vse sovražnike:
S habsburškim bo tronom vedno
Sreča trdna Avstrije.

Za dolžnost in za pravico
Vsak pošteno, zvesto stoj;
Če bo treba, pa desnico
S srčnim upom dvigni v boj!
Naša vojska iz viharja
Prišla še brez slave ni:
Vse za dom in za Cesarja,
Za Cesarja blago, kri!

Meč vojščaka naj varuje,
Kar si pridnost zadobi;
Bistri duh pak premaguje
Z umetnijo, znanostmi!

Slava naj deželi klije,
Blagor bod' pri nas domá:
Vsa, kar solnce je obsije,
Cveti mirna Avstrija!

Trdno dajmo se skleniti:
Sloga pravo moč rodí;
Vse lahkó nam bo storiti,
Ako združimo moči.
Brate vodi vez edina
Nas do cilja enega:
Živi Cesar, domovina,
Večna bode Avstrija!

In s Cesarjem zaročnica;
Ene misli in krvi,
Vlada milo Cesarica,
Polna dušne žlahtnosti.
Kar se more v srečo šteti,
Večni Bog naj podeli:
Franc Jožefu, Lizabeti,
Celi hiši habsburški!

2. Slovenska Cesarska pesen.

Mi ponosni smo vojaki,
Iz Slovenskega domá,
Po telesu smo junaki
In pogumnega srcá.

Za pravico ostre mēče
V bóji sučemo krepkó,
Ko pa kri sovražna teče,
Vsi zavriskamo glasno:
Bog ohrani nam Cesarja,
Ljube Avstrije Vladarja!

Naj sovražnika prihruje
Kakor listja in travé,
Naš pogum ne omaguje,
Nam ne trepeta srcé;
Kakor skala vsi stojimo
Zoper moč sovražnih čet,
In ko zmago zadobimo,
Krepko se razlega spet:
Bog ohrani nam Cesarja,
Močne Avstrije Vladarja!

Vse pod solncem kmalo mine,
Vse se stara, vse mrjè,
Pa ljubezen ta ne zgine,
Ona vekomaj cvetè;
In ljubezen za Avstrijo
V srci hrani vsaki nas,
Naše želje se glasijo
Danes kakor slednji čas:
Bog ohrani nam Cesarja,
Krasne Avstrije Vladarja!

Blagor néba naj razlije
Se nad Avstrijo krasnó,
Zlata sreča vsem naj sije,
Ki pod njenim škitom so;

Vez edinosti naj združi
Nas, sinove njene, vse,
Drug rad drugemu naj služi,
Vseh pa gáslo bodi le:
Bog ohrani nam Cesarja,
Slavne Avstrije Vladarja!

Filodemus.

3. Živi svetli cesar naš!

Živi svetli cesar naš!
Živi, ki domovje milo
Staviš v Svoje varno krilo,
Ki z zjedinjeno močjo
Varuješ nas vse krepkó!
Živi svetli cesar naš!

Živi svetli cesar naš!
Živi, ki v ljubezni vnéti
Tvoj obraz podložnim svéti,
Le zaupanje delí,
Mir narodom vsem želí.
Živi svetli cesar naš!

Živi svetli cesar naš!
Ki ko slavni dedi Tvoji
Moč imaš v blagosti Svoji.
Ljudstva osrečuješ vsa,
Národ vsak Te rad ima.
Živi svetli cesar naš!

Iz «Učit. Tov.»

4. V cesarični god.

Ljubo oklepaš se	Avstrije kneginja,
Roža iz Bavarske	Tvoja ljubezen vsa
Carske roké;	Njej plamení;
Radostno Tebe mi	Milo žari okó
Skupno slavímo vsi,	Tvoje v nadlog temó,
Lepa podoba si	Trumo razžene vso
Blage žené.	Mračnih skrbí.

Národov mati si;
Tebi udani vsi
Zvesti stojé;
Tvoja naj slava se
Širi v dežele vse,
Vedno naj Avstrije
Sreča cveté.

Posl. J. Pintar.

5. Slovenija

cesarju Francu Jožefu o sreberni poroki
24. aprila 1879.

V meglene daljave	Le redko sijalo
Preteklih zrem dni,	Je solnce v moj dom,
Ko v Krajni Slovenec	Srdito pretresal
Nov dom si dobi.	Ga večkrat je grom.
Oblačne tu dneve	Moj vojvoda Samo,
Je videl moj rod,	Prehrabri junak,
Tlačile so sile	Za kratko oprostil
Ga trde povsod.	Me trdih je tlak.

Pa ž njim mi vgasnila
Je sreča za zmir,
Odpiral se mojim
Težaven je tir.

Ostro gospodaril
Bávar je tedaj,
Želeti si Franka
Ne morem nazaj.

Verigo koval mi
Osoren Furlan,
Postave s Tirolcem
Delil Goričan.

Kdor hoče prodaja
Me z roke v rokó,
Ko bila bi slabo,
Prestano blagó.

Na kose delijo
Mi tujci posest,
Trdi gospodarji
Vasí so in mest.

Gospodov mi šteti
Obilnih ni več,
A sreče ni dolge,
Ker vlada le meč.

Ko Čeh gospoduje
Tu malo še let,
Dvo-orel prikaže
V slovenski se svet.

Tja v solnčne višave
Je orlova pot, —
Slovenec gre v varstvo
Njegovih perot. —

Zdaj Rudolf preblagi
Je mojim vladar,
Strah Božji ga spremlja,
Modrost mu je dar.

Modrost ga vodila
Je pota pravic,
So bila mu srca
Vseh Kranjcev, Kranjic.

Vnukov njegovih
Vsak moder in blag,
Bil mojim sinovom
Kot oče je drag.

«Za vero, cesarja,
Za čast in za dom»,
Se praša Slovenec,
«Kaj dal jaz ne bom?»

Junakov se mojih
Je tresel Turčin,
Ko v bojih je zgubil
Obilo stotin.

Tam Kolpe valovi
O časih vedó,
Ko bili napiti
So s turško krvjó.

Kaj danes podala
Slovenija v dar
Bi Tebi, mogočni,
Prevzvišeni car?

Kjer biva Slovenec
Zvestoba kali,
Iskrena ljubezen
Za Tebe gori.

Preslavno leskeče
Se dedov Ti krog,
Vladarjev Te diko
Povzdignil je Bog.

Vse kliče v višave,
Da kraljev vseh kralj
Bi srečnih let Tebi
Obilo še dal.

Naj drug osvojuje
Si mesta vladar,
Ti več si ko zemlje,
Si src gospodar.

Vzvišena Tebi
Na strani stoji
Soproga preblaga,
Naj Bog jo živi!

Sreberno poroko
Obhajaš dan's Ti,
S Taboj milijonov
Se src veseli.

Naj Tvoji vnuki
Do konca vseh let
Še bodo vladarjem
Vsem dika in cvet!

Od Adrije bregov
Do sinjih planin,
Od ogerske meje
Do laških ravnin.

Slovenija zvesta,
Kot Tebi, bo njim,
To danes priseza
Pred svetom Ti vsim.

—a.

6. O priliki šeststoletnice združenja Štajerske z Avstrijo.

Oj glasovi preveseli
Nam prešinjajo srce,
Slavni dan po vsej deželi
Praznovan slovesno je.

Šest sto let že modro vodi
Habsburški nas blagi rod;
Srečni Avstrije narodi
Vsi ga slavijo povsod.

V časih viharjih, ko dnevi nadlog
Narode v revi so trli okrog,
Dobri, usmiljeni Oče
Sile je videl rastoče:
Rudolf Habsburški, pravičen spoznan,
Ljudstvu zdaj bil je v vladarja izbran.

Modrih unukov njegovih oblast
Slavno je širila Avstrije čast,
Da je mogočna postala,
Ljudstev si zvestih nabrala;
Hiša Habsburška zdaj trdna stoji,
Rudolfa vedno še duh jo krepi.

Srce vneto nam v radosti
Danes dviga se v nebo,
Blagoslova prosi, sreče
Za vso hišo Habsburško.

Bog ohrani domovini
Milega cesarja rod,
Vsi v ljubezni preiskreni
Bomo zvesti mu povsod!

Savo Zoràn.

7. Nj. Vel. Francu Jožefu I.

ob Njegovem prihodu v Ljubljano 11. dan julija 1883.

Zapustil zlati si prestol
In svetlo stolno mesto,
Na Savski svet si stopil dol
Med ljudstvo svoje zvesto.
Pozdravljen sredi naših trat,
Oj svetli car, oj mili car,
Pozdravljen nam stotisočkrat,
Naš oče in vladar!
Pozdravlja stari Te Triglav,
Pozdravlja bistra Sava;
On ded pravičen, čvrst in zdrav,
In ona živa, zdrava.
Pozdravlja Te, pozdravlja Te
Triglava siva glava,
In hči mu, bistra Sava.
Pozdravljen sredi naših trat,
Pozdravljen car stotisočkrat!
Ta krasni svet, ta vrli rod
Pač zlate vreden je osode,
Od Tebe, carski naš gospod,
Naš rod naj zlate dni dobode!
Zaupno kot na dede ded,
Na Te mi vpiramo pogled,
Osreči mili car, osreči,
Naš národ Te srčno ljubeči,
Da srečen rod naš in naš svet
Slavil Te bo še poznih let.
A mi Ti zdaj prisegamo,
Da za Te radi tvegamo
Blago in kri.

Če vstane kje vihar srdit,
Le naj hrumi, le naj besni,
Rešilen meč, branilen škit
Ti bomo mi.
Srčno mi planemo na boj
In zmanemo sovražni roj,
Pojoč sred bojnega viharja:
Bog živi dom, Bog živi carja!

S. Gregorčič.

8. Slovenija

Nj. cesarski visokosti carjeviču nasledniku Rudolfu
o Njegovem rojstvu 21. avgusta 1858.

Kviško rojaki! na bregih posavskih,
Kviško na bregih primorskih, podravskih,
Radostni glas po državi doní.
Z bliskom oznanja, kaj dan's se godi:
Čujte, radujte se vsi narodi,
Slava Bogu na višavah bodi:
Avstriji krasni se dedič rodil!

Rádost neskončna vsa srca ogreva,
Vrisk od planine v planino odmeva;
Čujte veselo zvonenje zvonov,
Čujte mogočno grmenje topov:
Praznik obhajamo Avstrijani,
S srcem in dušo vladarju vdani,
Bog ga ohrani očeta rodóv!

Vremo Ti, novorojenec! k zibeli
In se priklanjamó Tebi veseli:
Dete preljubljeno, dete mladó,
Naj Ti preblážena leta tekó,
Sije na nebu Ti solnce jasno,
Slava naj diči Ti krono krasno!
Brani pravico z junaško rokó!

Val na skalovji razklaja se v pene:
Stali Ti bomo kot skalnate stene,
Ako Ti sila krivična preti;
Tvegamo za Te življenje in kri! —
Čujte, radujte se vsi narodi,
Slava Bogu na višavah bodi;
Prvorojenca nam Bog naj živi!

Fr. Cegnar.

9. O slavni poroki

cesarjeviča Rudolfa s princezo Štefanijo
10. maja 1881.

Kar mógli cvetic smo najlepših nabráli,
Spodobno vvrstili, v šopek povezáli,
Pripravili smo jih za svatovni dar:
Za god, ki ga Avstrija danes obhaja,
Ko hiša Habsburška se lepša, pomlaja —
Ko srci presrečni združuje oltar.

Cvetice rudeče so modre in bele,
Nikjer in nikoli ne bodo zvenéle,
Ljubezni pristrčne so živi izràz.

Mladina slovenska se s slavo združuje,
Pohlevno ta zvezček zdaj k piru daruje,
Udánosti vérne naj bode dokáz!

Ves blagor in sreča nad Vama naj sije,
Vzpomladno veselje skoz vence vmes vije,
Prihodnost vesela naj Vama žarí!
Osrečena z Vama vsa Avstrija bódi,
Edinosti zvezda naróde naj vódi,
Država okrepna vsem v bran naj stojí!

A. Praprotnik.

10. Avstrija za vse.

Ako le hče,
Avstrija b'la je in bo za vse!
Zdaj brambovci zaukajte:
Bit' če, bit' če
Avstrija za vse!

Ker tedaj hče,
Nikogar se ne bójimo,
Brez skrbi, varni, trdni smo:
Bit' če, bit' če
Avstrija za vse!

Ako le hče,
Ni treba jarma tuj'ga nos't,
Je že domača moč zadost':
Bit' če, bit' če
Avstrija za vse!

In ker pa hče,
Obeta Rudolf iz nebés:
«Frančišek, zmagal boš zares!
Ker Avstrija če,
Tud' bo za vse!»

In pa ker če,
Avstriji bo pomagal Bog,
Da se razširi v krog in v krog:
Bit' če, bit' če
Avstrija za vse!

V. Vodnik.

II. Moja Avstrija.

Moj dom svetá
Je Avstrija,
Ki moč in slavo,
Čast imá;
Kak' ljubim te
Nad druge vse
Dežele, sin
Tvoj kličem se!
Če Bog nebes
Bi rekel mi:
Deželo, ktero
Voliš si?
Bi dná srcá
Beseda šla:
Moj dom svetá
Si Avstrija!

Moj dom svetá
Je Avstrija,
Dežela lep'ga,
Dóbrega:
Snegá pladin,
Morjá modrin,
Poljá zlatá,
Livád iskrin,
Gorá rudnin
In trt solzá,
Žená milin
In mož srcá!
Dežela ta,
Bogata vsa:
Moj dom svetá
Si Avstrija!

Moj dom svetá
Je Avstrija,
V zavézi vsa
Utrjena;
Narodov bròj,
Mogočni rôj —
Je v «zdužbi moč»,
Bogát razvoj!
V ljubezni brat
Naj bratu rod
Podaja rad
Rokó povsod!
Dežela ta
Bo srečna vsa:
Moj dom svetá
Si Avstrija!

Poslov. Hrab. Perné.

12. Molitev.

Ti, ki si ustvaril
Nas ko listja, trave,
Pol sveta podaril
Sinom majke Slave:
Čuj nas večni Bog!
Tvoji smo sinovi,
Dela blagoslovi
Naših slabih rok,
Vsmili se sirot,
Oče! z nami bodi,
Kaži pravo pot,
Ki do sreče vodi;

.

Ti nam daj kreposti,
Da, kar sklene um,
V djanji naš pogum
Skaže brez slabosti!

S. Jenko.

13. Slovenec sem.

Slovenec sem!
Takó je mati djala,
Ko me je dete pestovala;
Zatoraj dobro vem:
Slovenec sem!

Slovenec sem!
To jasna pamet v glavi,
To v srcu blagi čut mi pravi;
S ponosom reči smem:
Slovenec sem!

Slovenec sem!
Jaz ljubim očetnjava,
Gorim za njeno čast in slavo;
Kar čutim, to povem:
Slovenec sem!

Slovenec sem!
Od zibeli do groba
Ne gane moja se zvestoba,
Da vsikdar reči smem:
Slovenec sem!

Jak. Gomilšak.

14. Na moje rojake.

Slovenec! tvoja zemlja je zdrava
In pridnim nje leža najprava.
Polje, vinograd, gora, morjé,
Ruda, kupčija tebe redé.

Za uk si prebrisane gláve,
Pa čedne in trdne postave;
Išče te sreča, um ti je dan,
Našel jo boš, če nisi zaspan.

Glej, stvárnica vse ti ponudi,
Iz rok ji prejémat' ne mudi!
Lenega čaka strgan rokáv,
Pal'ca beraška, prazen bokal.

V. Vodnik.

15. Kje dom je moj?

Kje dom je moj?
Sava teče po ravninah,
Drava dere po pečinah;
Glej povsod spomladni cvet,
Zemeljski raj na pogled.
In to je slovenska zemlja,
Na Slovenskem dom je moj!

Kje dom je moj?
Ne poznaš li v zemlji mili
Slavskih sinov hrabrih v sili?

Bister um, dušic krotkóst
Ste med druž'mi njih lastnost.
To pa je slovenski národ
Med Slovenci dom je moj!

Kje dom je moj?
Tam kjer Soča v blagem kraju
Vije se — podobnem raju;
Tam kjer žlahtne trtice
Venčajo goričice.
In to je slovenska krajna,
Na Slovenskem dom je moj!

Kje dom je moj?
V sinjega morjá zrkalu —
Čudapolnem ogledalu —
Se primorski kraj blišči
Z brežčiki prijaznimi.
To pa je slovenska zemlja,
Na Slovenskem dom je moj!

Kje dom je moj?
Goratan, Primorje, Krajna,
Ž njimi Štajer — zemlja s'jajna —
Dom rodú so slavskega
Dom rodú junaškega.
In to je Sloven'ja mila,
Med Slovenci dom je moj!

Kje dom je moj?
Iz orjaškega Triglava
Gleda doli mati Slava,

Sinke kliče in budi
K delu, slogi, srčnosti,
Duh slovenski zopet veje,
Na Slovenskem dom je moj!

Pirnat.

16. Slovenska dežela.

Jaz vem za deželo, prelepo slovi,
Vsak kdor jo pozná, jo visoko časti;
Slovensko deželo v mislih imam,
Nikolj je zadosti prehvalit' ne znam.
Zatorej, zatorej resnično povem:
Slovenski deželi enake ne vem!

V tej lepi deželi jaz mirno živim,
Pošteno s prijatelji se veselím;
Pošteno veselje povsod je domá,
Slovenci povsod so vesel'ga srcá,
Zatorej i. t. d.

V tej lepi deželi prijatle imam,
Od lica in srca jih dobro poznam,
Njih srce je čisto prav kakor zlató,
Prijatelja svoj'ga pozab'lo ne bó.
Zatorej i. t. d.

V trgatvi slovenski v jeseni sem bil,
Vsak dan se pri drugih ljudeh veselil;
Veselja jeseni pozabil ne bom,
V jeseni Sloven'ja veselja je dóm.
Zatorej i. t. d.

In moram svoj kruhek iskati drugod,
V slovenski deželi ga najdem povsod;
Navadil povsod se bom hitro ljudi,
Saj so mi Slovenci prijatelji vsi.
Zatorej i. t. d.

In pridem kedaj še sem k vam spet nazaj
Pogledati, káko godi se vam kaj;
Zaupam, da boste prijetli mi še,
Da ni še nobeden pozabil na me.
Zatorej i. t. d.

17. Kranjska dežela.

Kranjska dežela, najlepša dežela,
Ti domovina najdražja si mi!
Dokler sem v tebi je duša vesela,
Ko te zapuščam okó se solzí.

Kranjske vé gôre, najzaljše ste gôre,
Kras vé ponosen, ste kranjske zemljé.
Ko pozlačeni od svita se zôre,
Vaši vrhovi čarovno bliščé.

Kranjske vé reke, prijetno šumite,
Zemljo napajate kranjsko ljubó.
Svojim šumenjem vé Kranjce budite,
Srce za dom naj jim bije gorkó.

Kranjsko ti polje, oj polje ti širno,
Zemlji si kranjski največji zaklad.
Kadar na tebi klasovje nemirno,
Ziblje kot morje se, dom je bogat.

Kranjska dežela, najljubša dežela,
Ti domovina najdražja si mi!
Tebi naj pesen se moja bo pela,
Zá-te, ker moje srce le gori.

Fr. Cimperman.

18. Štajerska.

Sem od sinjih gor, kjer 'ma orel dom,
Pa do Save brega, kranjskih mej,
Od planine sive, ki jo stresa grom,
Do podravske polj na zemlji tej:
Ta dežela je zemlja Štajerska,
Zemlja mila moja rojstvená.

Divja koza tam skače znad pečín,
Srčen lovec rad v nevarnost gré,
Pastarica poje iz srca globín,
Kjer planin vrhovi v zrak štrlé:
Ta dežela i. t. d.

Kjer ognjeni žar in kladíva moč
Pridobi železa, jekla dar,
Drevje raste tu, ne omagujoč,
Če divjà tud silen, hūd vihar:
Ta dežela i. t. d.

Žito tam zori in okusni sad,
Ki drevo prežlahtno nam ga dá,
Sládko dáva nam grozdje vínográd,
V čaši rujno vince lesketá:
Ta dežela i. t. d.

Kjer je mnogi mož prost in tud' bogát,
Ki ga dóma blagor še skrbí,
Ki hče veren, zvest njemu še ostat',
Če ga ravno svet še ne slaví:
Ta dežela i. t. d.

Kjer mladenič vsak, ki za to je 'zbran,
Mora biti dober, vrl vojak,
Služi carju zvest in srčno udan,
V vsakem boji částen je junak:
Ta dežela i. t. d.

Kjer čestitljiv Gradec mesto je staró,
Mura teče skoz kot zelen pas,
Kjer je hranjeno vednosti blagó
Za vse kraje in za vsaki čas:
Ta dežela i. t. d.

Kjer obraza je vse veselega,
K novi sreči vse preródja se,
Kamor krona se svitlo lesketá
Carja milega in cárinje:
Ta dežela i. t. d.

Po nemškem.

19. Slava Slovencem.

Naj viharja moč razsaja,
Hraste cepi, skale taja,
Pahe zemlje naj zdrobí;
Vendar kakor siva skala
Sred viharjev trdna stala
Večna bo Slovencev čast!

Naj mrtvaški strup jezika
Nas srdito v srce pika,
Naj le slabo govori;
Vzeti nam ne more slave,
Ne vtajiti bistre glave;
Večna bo Slovencev čast!

Kadar bliska meč morije,
V boji kri junaška lije,
Kakor hrast Sloven stoji;
Za očestvo se daruje,
Vso nevarnost zaničuje,
Večna bo Slovencev čast!

Zato mi, Sloven'je sini,
Zvesti svoji domovini,
Eno srce bódimo!
Če nam je ljubezen mati
Ino sloga nas pobrati,
Večna bo Slovencev čast!

Virk.

20. Ljubezen domovine.

Kdor ima srcé,
Zna za dom solzé,
Za slovenske domovine raj.
Zanjo rad živi,
Zanjo hrepeni,
Njo, le njo bi ljubil vekomaj.

Čvrst Slovencev rod,
Čist prebiva tod;
Oj prijaznost čista tu cvetè.
Vsak prijatla 'ma,
Zvest objema ga,
To navada stara tukaj je.

Od snežnih planin
Do trtic dolin
Mile pesmice povsod pojó.
Sloven'c je rad vesel;
Kaj, da bi ne pel,
Njemu pesni iz srcá tekó.

B. Potočnik.

21. Ljubav do doma.

Kaj mi tak zbuja čute, srce živo!
Kaj se kri mi pretakā tako vroča,
Kaj mi misli vrejo takó, kakor silni
Slap med skalovjem?

Kakor presvitla zora noč preganja,
Kakor rosa oživlja poljá cvetice,
Žarno solnce zbuja preglasne pevce
V temni goščavi:

Tako podí mi žalovanja čute,
Trosi cvetke na poti mi življenja,
Zbuja in rodi mi preživo pesni
Ljubav do doma.

Čuje naj zemlja in nebó visoko,
In národje vsi krog po daljnem svetu,
Da bom, dokler sije mi solnce žarno,
Zvest domovini.

Ko pa me bo zeleni grob pokrival,
Naj nad njim se prekrepka lipa dviga,
Ki šumljaje pripoveduje:
Ljubim domovje.

In ko minula bodo dolga leta,
Ko že veter raznesel bode prah moj,
Vedno še šumljal bo v zraku glasno:
Ljubav do doma.

J. Kersnik.

22. Prisega v naravi.

Otroci, v naravo
Cvetočo poj mó!
Cvetice preljube
Prekrasno cvetó!

Tam bele, rudeče
In modre so vmes,
Prijetno podale
Se bodo v povéz.

Le ročno na delo
Tovar'ši mladí!
Da šopek prekrasen
Si vsak naredí.
Pripeli ga bomo
Na prsi mladé,
V katerih nam bije
Slovensko srcé.

Veselo in urno,
Junaško, čvrstó
Pojdimo tovar'ši
V naravo lepó.
Že v zgodnji mladosti
Pokaže naj vsak,
Za národ premili
Da čvrst bo vojak.

V molitvi goreči
Zdaj kviško roké,
Očetu v nebesih
Zročimo srcé.
V naravi prekrasni
Prisezimo si:
Za dom naš preljubi
Srcé naj gorí.

Iv. Tomšić.

23. Kdo je mar?

Vse doseže, kar mu drago,
Bodi slava, bodi blago;
Vse doseže sosed moj.
Dlan domá mu ne odreče,
Gre na tuje, dobro steče,
Njemu zlata kaplja znoj.
Vidi tujče krasne čine
In se vname iz daljine —
Kdo je mar?
Mi zapojmo: rodovíne
Je slovenski oratar.

Čujte bor, vojaške roje!
Krogla žvižga, boben poje,
Grad vali se v sip in prah,
Vragu peta se zabliska,
En junak za njim pritiska,
Udri, udri, mah na mah!
Kjer zadene, iskra šine,
Šest jih pade, kjer porine,
Kdo je mar?
Ta pogumni korenine
Je slovenski oratar.

Blaga polna trg in cesta,
Barka plava v daljna mesta,
Vel'ki kupec pošlje vse.
Nam nanese mire, zlata,
Njemu vsa odprta vrata,
Zemlja skor njegova je.
Kupi polje, plavž, graščine,
D'narje meri na štrtine,
Kdo je mar?
Ta bogati korenine
Je slovenski oratar.

V zbor učenih, vedi slava,
Stopi moder, bistra glava,
Vse jezike sveta zna.
Če zapoje, vse pogleda,
Na katedru grom beseda,
Zvezde šteje, pravdo da.

Svet posluša modrovine,
Se začudi koncu tmine,
Kdo je mar?
Taka glava korenine
Je slovenski oratar.

Nek se trudi v sodni hiši,
Raste krepko, viši, viši,
Pravde čist, železen hram.
Vse ga slavi, vsi so vneti,
Zvezda se na prsih sveti,
Cesar c'lo ga čisla sam.
Kakor solnce iz višine
On zasije, krivo zgine,
Kdo je mar?
Ta pravični korenine
Je slovenski oratar.

Pusti svet opravke svoje,
«*Sursum corda!*» v dómu poje
Mož pobožen, rajski svat.
Vse obrne v božjo slavo,
Mitra kinči sveto glavo,
Papež piše: «Ljubi brat!»
Kedar grob nemilo zine,
Angelj čist na svetu mine,
Kdo je mar?
Ta pobožni korenine
Je slovenski oratar.

Bodi v tugi, bodi v šali,
Zmer ponižno Boga hvali,
Ter ne zabi rojstva nit;

Skaz je njemu krasno lice,
Uma, sprave, sle, pravice
Zvezdojasen, čist osvit.
Če zavist lizuna zvine,
Da zamrdne sin krtine,
Kdo je mar?
Zagrmimo: Čast očine,
S'cer slovenski oratar!

Iv. Koseski.

24. Moj dom.

V dolinci prijetni je ljubi moj dom,
Nikoli od njega podal se ne bom;
Pod lipo domačo najraje sedim,
V domačem veselji dovoljno živim.

Le išči si sreče, prijatelj, drugej,
Al' misliš dobiti na tujem je kdej?
Veliko mars'kteri je hodil po svet',
Na zadnje prot' domu se obrnil je spet.

Glej, rož'ce domače najlepše cvetó,
In ptički domači najlepše pojó.
Prijatli domači so mil'ga srcá,
Ljubezen, zvestoba le biva domá.

Domá preživeti si dneve želim,
Umreti se tudi domá ne bojim,
V domači gomili se spava sladkó,
Mi bratci, sestrice rahljajo zemljó.

And. Praprotnik.

25. Ljubo domá, kdor ga pozna.

Ljubo domá,
Kdor ga pozná,
Pregovor stari že pravi;
Torej, moj dom,
Ljubil te bom,
Dokler me v grob smrt ne spravi.

Tebe poznam,
Te ne izdam,
Kakor so mnogi storili;
Za-te živim,
Za-te gorim,
Kraj moj slovenski premili!

Lepšega ni,
Kakor si ti,
Za-me nikjer več na sveti;
Ti me rediš,
Ti me živiš,
Za-te pripravljen sem vmreti!

V. K.

26. Na jezeru.

Po jezeru
Bliz' Triglava
Čolnič plava
Semtrtje,
V čolnu glasno
Se prepeva,
Da odmeva
Od goré.

Mile tice
Po dolinah
In planinah
Se budé;
Ker so čule
Pesen mojo,
Vsaka svojo
Žvrgolé.

Ribam srca
Vsem igrajo,
Da skakljajo
Nad vodó,
Še valovi
Šepetajo
In šumljajo
Med sabó:

«Tukaj Slava
Vence vije,
Srce bije
Nam gorkó;
Čujte gore
In bregovi,
Da sinovi
Slave smo!»

M. Vilhar.

27. Bleško jezero.

Otok bleški,
Kinč nebeški
Kranjske zemlje ti!
Ven'c iz raja
Te obdaja,
Vse se veseli.

Z vrhnja srede
Skale blede
Stari Grad je rob:
Čez od Grada
Mutast strada
Strmi Babji zob.

Vali igrajo,
Ribce imajo
Dobrovoljni ples,
Ladja giblje
Se in ziblje
Nas h Kraljic' nebes.

Kdor si tukaj,
Le zaukaj
Tu brez vse skrbi!
Krajna mati
V svojem zlati
Draga naj živi!

K. Huber.

28. Jadransko morje.

Buči, morje Adrijansko!	Tiho morje! kam si djalo,
Bilo nekda j si slovansko,	Al' brodovje pokopalo,
Ko po tebi hrastov brod	Si jih zbilo ob peči,
Vozil je slovanski rod.	Da jih videti več ni?

Ko ob tebi mesta bela	Morje ni jih pokopalo,
Naših dedov so cvetela,	Ob peči jih ni razdjalo,
Ko so jadra njih imé,	Da jih videti ni več,
So nosila njih vojské.	Tega kriv je tuji meč!

S. Jenko.

29. Savica.

Noč na nebu zvezdice prižiga,
V jezeru njih svit pri svitu miga,
Nič mirú ne drami tihega;
Le Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva
Od nje dóma slavno mirnega.

Megla zgine, jutra zor vzdigvati,
Mladi dan začne se oživljati,
Vsa narava rádost diha le;
In Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva,
Da srcé slovensko milo je.

Kar oblaki gor se pripodijo,
In dolino mirno zatemnijo,
Hudo vreme krog in krog vrší;

In Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva,
Da zmag'valca čez Slovence ni.

Blisk obžari strmo peč višave,
Grom pretresa žile sive glave,
Piš podi razpenjeno vodó;
In Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva:
Hrabrosti slovenske kon'c ne bo!

Kak pod šumnim slapom kamnje pleše,
Ki ga val od trde stene kreše,
In v vrtincih urno suče krog;
In Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva:
Rod slovenski brani ljubi Bog!

Blisk povgasne, grom strašivni mine,
In nebó zdaj čisto čez doline
Se razpenja, hladni diha pih;
In Savica, hči kraljeva,
Pribobni in pesen peva
Od prelepih časov svobodnih.

Že počiva mirno vsa narava,
Od Savice proč čolniček plava,
Zadnjič slišim zdaj še pesmico;
In Savica, hči kraljeva,
Pribobni, razglasno peva
Od Sloven'je slavno pesmico.

Dr. L. Toman.

30. Triglav.

V gorenjsko oziram se skalnato stran,
Triglava blišče se vrhovi,
Prot' jasnemu nebu kipi velikan,
Kaj delajo gleda sinovi,
On videl je zgodbo Sloven'je otrok,
Je slišal njih petje i vrisk in njih jok.

Vse je vihar razdjal: —

Národ je zmiraj stal,

Gledal na Triglava nebá obok.

Pridrla je vojska iz turških krajin,
Tovar'ša nje smrt in razdjanje;
Triglav je videl iz jasnih višin
Veliko nadlog, pobijanje.
Sovražnikov štel ni junaški Sloven'c,
On hotel je smrt al' zmage le ven'c;

Kri so prelivali,

Turke pobijali,

Zadnjič zadobili zmage so ven'c.

Verige žulile so nas do kosti,
Krivice so vrat nam klonile,
Po svetu omike že zarja blišči,
Veselo zapojte tud' Vile,
Slovenskim sinovom da v srce doni,
Da vikše dolžnosti in slavnjše ni,

Ko za domovja čast,

Blagor in srečno rast

Delati, dokler naš Triglav stoji.

Semrajec.

31. Pod lipo.

Lipa, dišečo,	In darovali
Preljubo drevó,	So svojim bogom,
Ko 'maš cvetečo	In prisegáli
Košato glavó,	Smrt večno vragom.
Drevo si sveto	Pesni donile
Uže od nekdej,	So daleč okrog,
Še je vneto	Ino polnile
Za tebe vse zdaj.	Nebeški obók.
U tvojej senci	Kot so dedovi
So stali enok	Branili svoj rod, —
Vrli Slovenci	Tako sinovi
U kolu okrog.	Ga bran'te povsod!

Dav. Trstenjak.

32. Slovo od dóma.

Rojstna hiša, hiša mala,
Kjer sem prvič ogledal svet,
Kjer me mati je zibala
In učila me je pet',
Danes jaz od tebe iti
Moram v daljni tuji kraj,
In Bog vé, če dano priti
Bo mi k tebi še kedaj?

Draga lipa ti dišeča,
Ki pred hišo mi stojiš,
Dóma varhinja cveteča,
Danes zadnjič me hladiš.

Gledala me dete malo
Kdaj igrat' si pod seboj,
Danes sprejmi pa zahvalo,
In posebni pózdrav moj!

Tudi tebe, vrt ljubljeni,
Jaz za dolgo zapustim,
Delal si veselje meni,
Zdaj te drugim izročim.
Moje rôke zalivale
Krasne rože zdaj so vas,
Tuje vas oskrbovale
Bodo pa prihodnji čas.

Gozd pri gôri tam samotni,
V katerem sem sprehajal se,
Vir tu bistri in tihotni,
Vas obá pozdravljam še!
Vse je za-me pomenljivo,
Kar zagledajo oči,
Vse mene spominja živo
Zlatih ur, ki več jih ni.

Lepi dnevi res ste bili,
Ki ste tékli kdaj mi tu,
Al' mladostni časi mili,
Zdaj od vas ni več sledú;
Zginjali ste kakor zôra,
Ko odpira solncu tir —
Z Bogom hiša, lipa, gôra,
Ljubi vrt in gozd in vir!

Jos. Cimperman.

33. Popotnikova pesen.

Popotnik pridem čez goró,
Od doma vzel sem že slovó,
In kamor se okó ozré,
Povsod se mi nov svet odpré.

Tud' tukaj solnce gre okrog,
Dolino vidim, hrib in log;
Pa solnce naše bolj blišči,
In hrib naš lepše zeleni.

Tud' tu cvetó cvetičice,
Po njih šumé bučelice;
Pa naših rož je lepši cvet,
Bučelic naših slajši med.

Skoz mesta hodim in vasi,
Povsod drugač' se govori;
Jaz tuj'c nikogar ne poznam,
In sred ljudi povsod sem sam.

Dežela ljuba, kje ležiš,
Ki jezik moj mi govoriš?
Kjer znanci moji še živé,
Prijatli moji v grobih spé?

Zdihujem, prašam vedno : kje ?
Prijatli! k vam želi srcé;
Perót imeti si želim,
Da k vam domu kot tič zletim.

I. Strel.

34. Oj planine!

Oj planine, oj planine,
Rožnate planine vé,
Krás slovenske domovine,
Ino sinje vé goré,
Ki ste žive skalovite
Straže našega svetá,
O pozdravljene bodite!
Kličem tožnega srcá.

Vsako jutro zlato zoro
Sem pozdravljal prevesel,
In čez dan v zeleno goro
Glasno žvižgal, glasno pel;
Mislil sem, da rože krasne
Meni se razcvitajo,
In da ptiči pesni glasne
Meni le prepevajo.

Kolikrat se v meni glási
Radosten na vas spomin,
Pred menój vrsté se časi,
Ki sem vžil jih vrh planin,
Ko presrečen na višavah,
Srčnega veselja vnet,
Po ravninah in nižavah
Pisani sem gledal svet.

Toda moral zapustiti
Tebe sem planinski raj!
In med druge ljudi iti,
Po poklicu v drugi kraj.
Res, povsod se dá živeti,
Kdor poguma kaj imá,
Pa samo v domači sveti
Zemlji sreča je domá.

Torej moje srčne želje
Ve, zelene ste goré,
Kjer otročje kdaj veselje
Vživalo mi je srcé.
Na višinah domovine,
Kjer živi ves moj spomin,
Oj planine, oj planine!
Srečen bil bi gorski sin.

Fr. Levec.

35. Vojakom za slovo.

V brambo slavne domovine
Kliče cesar svoje sine,
Kliče hrabra Avstrija.
Tak na noge korenjaki,
Slavovenčani vojščaki —
Za cesarja in Boga.

Ostre meče opašite,
Puške s krogami nabite,
In na puške bajonet!
Ura že slovesna bije,
V zraku se zastava vije
In krog nje očestva cvet.

Srečno, srečno! Bog vas vodi,
Desni angelj z vami hodi
Črez doline in goré;
V duhu bomo vas spremljali
In po hrabrosti poznali,
Da ste sini Avstrije.

Za vas bomo mi molili,
Ko se bote srčno bili,
Sikal meč bo mah na mah,
Da sovražnike pobili,
Na vse kraje razkadili
Bi, ko veter cestni prah.

Ko na čelo mir drhali
Bote z mečem zapisali,
Zopet pridite domó!

Da junaške hrabre sine,
Sine drage domovine,
Z venci slave venčamo.

Če bi pa po božji volji
Padli tam na slavnem polji,
Vas ne bilo več nazaj:
Bodi vaša tovaršija
Jezus, Jožef in Marija —
Vas spremljaje v sveti raj!

J. Virk.

36. Slovenčeva želja na tujem.

Kje prijazne ste višave,
Ki obdajate moj dóm?
Kje cveteče ve planjave,
Vas še kter'krat videl bom?
Kje predraga si dolina,
Kjer preživel sem mladost?
Kje višina, kje planina,
Kjer užil sem tolk' radost?

Kje si zlat'ga časa zlati,
Blagi, ljubeznjivi kraj,
Kjer so draga moja mati,
Dragi oče, časni raj?
Žárneje tam solnce sije,
Vetrič bolj hladán pihljá;
Bolj zeleno žito klije,
Bolj prijazno vir šumljá!

Toda gora víd ovira,
Siva megla vmes stojí;
Se zastonj okó ozira,
Videt' dóm zastonj želí.
Zgini megla, gora zbeži,
Perutnice Bog mi daj;
Me na tuje več ne veži,
Da zletim prot' dómu zdaj.

V. Urbas.

37. Tri rožice.

Mati lepa, mlada mati
Sprehajaje se po trati
Plete kite, venčike.
Mali sinček, sinček zali,
Krasne kite, venec hvali,
Za nje trga rožice.

«Pleti meni tudi kite,
Vence z zalih rož povite,
O predraga mamica!»
Tak veselo sinček prosi,
Zbira rož'ce, vkup jih nosi,
Kar najlepših le zazna.

«Gledaj, gledaj, ah rudeče,
Žárnojasne in goreče,
Glej cvetice, mati, glej!
Svitlo zlate, ko kresnice,
Žarne, ko neba zvezdice;
Kak se zovejo, povej?»

«Sinček, rož'ce te rudeče,
Žárnojasne in goreče,
Maki so zarudeni,
Tak ljubezen v srci vneta
Mora biti tvoja sveta
Za domače vse reči.»

Sinček skoči, krog pogleda,
Kar mu kroglovita blede
Zablišči cvetičica.
«Mati ljuba, vidiš te-le,
Bolj ko mrzli snežec bele,
Krila tak nedolžnega.»

«Sinček mali, rož'ce te-le,
Bolj ko mrzli snežec bele,
Imenujejo se slak:
Tvoje srce tuje zlobe,
Tuje želje in hudobe
Mora biti čisto tak.»

Rož'ce druge krog iščeči
Od veselja koprneči
Sinček k materi hiti.
«Ko nebesa večne slave,
Mati, glej! cvetice plave,
Lepših oh gotovo ni!»

«Ko nebesa večne slave
Te cvetice čisto plave
Lepe so plavičice:
Kakor zvezde neba cesti,
Moraš biti vedno zvesti,
Vreden sin Slovenije.»

Srčno reče, rož'ce zveže,
Sinku jih na srce vleže,
Jasno vzdigne mili glas:
«Mali sinček, sinček zali,
Zvesto ljubi, zvesto hvali
Rož'ce te življenja čas!»

«V žitu zvesto vkup rastejo,
Z njim objete, z njim padejo,
Kadar srp odseka jih:
Teh zato vzemite znakov,
Kar vas srčnih je junakov
Na Slovenskem rojenih.»

«In ko vlečejo težave
Se brez miru, se brez sprave
Nad preljubo materjo:
Z njo junaško se držite,
Jo rešite, z njo padite,
Ak' zapusti jo nebo.»

Srčni govor sinka vname,
Besediti vneto jame:
«Mati ljuba, matica!
Rož'ce bodo povenele,
Al' za vek se želje vnele,
Slavne želje v dnu srcá!»

Dr. L. Toman.

II.

38. Skoraj!

«Kje so cvetice ljubé?»	«Kje-li so tičice zdaj?»
V zemlji počivajo, spé;	V daljni zletele so kraj,
Gorka odeja jih krije,	Kjer zeleneče so veje;
Brani viharju, ki vije.	Tamkaj jih solnčice greje.

«Kam so otroci prešli?»
V sobi so blizu peči;
Često ubožcem se toži
Bridko po ptici in roži.

Ko vzdrámi se svet,
Spomladnje ogrét:

Rodé se cvetice,	In deva premila
Da hitro glavíce	Pošilja vabila
Na dan pomolé,	Čez morsko raván,
Prijazna očesca	Dã ptičic krdelo
Odpró in peresca,	Pripoje veselo
Ter v zrak zadehté.	Na kraj mu poznán.

Naproti otroci
Jej širijo roci,
Vriskáje glasno;
Pozimske iz ječe
Hité hrepeneče
Na polje cvetno.

In solnčnati logi,
Vsi polni v okrogi
Nedolžnih ljudi;
In ptičjega petja,
In mladega cvetja
In rajskih so dní!

Lujiza Pesjakova.

39. Spomlad.

Sneg za to leto slovó je že vzel,
Hranil je starček svoj čamar vesel,
Zebca zapela,
S parne zletela:
«Nis' me še mrazek ti vzel!»

Slišiš po gaji prepevati tam!
Tički veseli spet prišli so k nam;
Kak' žvrgolijo!
Tebe budijo:
«Lepa nedolžnost, le vstan'!»

Tamkaj po polji, po njivah, povsod
Zgodaj prepeva škrjančekov rod;
Kvišk' se podaja,
Lepo obhaja
Solnca veselega god.

Tamkaj, kjer solnce potoke srebrí,
Pen'ca vesela na vrbi sedi,
Lepo prepeva,
In se ogreva,
Stvarnika svoj'ga časti.

Tebi stvarnica na smeh se drži,
Ona zdaj novo obleko dobi;
Travn'ke zelene,
Rož'ce rumene,
Kako nas to veseli!

Črešnja vsa bela na griču stoji,
Gleda na breskev, ki v vrtu cveti;
Vse razcveteno
In omlajeno
Teb' se naproti smeji.

Vse se zdaj giblje, veselo živi,
Cvetu na vsakem bučel'ca sedi;
Tam po ravnini,
Lepi ledini
Deček metulje lovi.

Tamkaj po solnčnatih holmcih — aj, aj!
Pridni pastirci imajo svoj raj;
Ovčke paséjo,
Lépo pojéjo
Ho!a! Kak juckajo zdaj.

Mnogo veselja res vigred nam da,
Urno pa nas do poletja pelja;
Leto brž mině,
Tud' jesen zgine,
Zima nam roko poda.

Tak' bo minula tud' tvoja mladost,
Se spremenila življenja sladkost;
Vse bo minilo,
Vse se stemnilo,
Prišla bo smrtna britkost.

V. Orožen.

40. Svečan in cvetica.

Pod rušo gorice, na solnčno stran,
Cvetica je nežna tičala,
V zavetji se varnem ni mornih slan,
Ko zima je zunaj vihrala,
Ni burje, snegóv se ni bala,
Ker zemlja zakriva jo varno
Pred mrazom, pred silo viharo.

Al' komaj topiti se led začne
Od solnca, ki nekaj dni greje,
In komaj prek juga se rižice
Znebijo snežene odeje:
Že svečan k cvetici prispeje
In trka na rušico njeno,
Klicáje z besedo medeno.

Svečan.

Kaj čakaš, premiljena, kaj mudiš,
Doklej pod zemljó boš tičala?
Ne pada več slana, ne brije piš,
Že sneg je gorkota pregnala;

Na solnce, cvetičica zala,
Ne skrivaj več svoje lepote
Pred svetom v neznane temnote!

Cvetica.

Še zima se zdi mi, minula ni,
Bojim se, da mraz mi še preti;
Glej! zemlja me kviško še ne budi,
Ne slišim še ptičkov žgoleti,
Ne sapic pomladnih šumeti,
In skrbno umikajo lice
Pod zemljo še moje sestrice.

Svečan.

Kaj tvežeš, cvetica, naj sram te bo,
Mar letenske čakaš vročine,
Ko toča pobija, ko strele žgó,
Ko suša popalja cvetline?
Le muči, da pomlad premine,
Da bodejo druge, manj zale,
Na tebe zmrzlivko kazale.

Cvetica.

Potrpi moj svečan, vsaj nekaj dni,
Saj dolgo ne bom se mudila,
Premrzle se zdijo mi še noči;
Jutranja bi sapa nemila
Nezdrava mi bit' utegnila,
Ker zemlja, ko dan se nagnuje,
Še zmiraj nad mano zmrzuje.

Svečan.

Oj, starke neslane pač ne poznaš,
Cvetičica moja prelepa!
Ki polna zavisti mrazi nalašč,
Da bolj te v samoto zaklepa,
Da skriva temnica te slepa,
Med tem, ko pomlajene dobe
Vse vživa in dije sladkobe.

O pridi na svetlo, na beli dan,
In zemljo zapusti vesela!
Pač rádosti čaka te raj neznan;
Toplota najmilša bo grela,
Najmečja te sapa objela;
Najlepša, najzalša cvetica
Med cvetjem boš stala kraljica.

Tako jo je vabil, jo klical ven,
In sreče obetal čez sreče;
Kar mika srce, lizún jej na den,
Vse sladko, vse ljubo izvleče,
Dokler ne preveri boječe,
Dokler izpeljana ni bila
Nevedna iz varnega krila.

Al' komaj je vne, strašno se zavé:
Pred sabo zré polja snežene,
In komaj je solnce šlo za goré,
Zarjovejo burje ledene,
Zmarzál jo strupena oklene;
Prepozno kesá se zdaj reva
Ter mraza in groze medleva.

In zjutraj, ko dan posijal je spet,
Cvetičica več ni živela,
Viselo je perje, bil skrčen je cvet,
In bilka sesedena, vela.
Mat' zemlja zastonj je solzela,
Zastonj je po hčerki tožila —
Ni tožba več mrtve zbudila.

L. Svetec.

41. Zvonček.

Premlado cvetje presno že rastlo je lepó
In barve tisočbrojne so kinčale zemljó.

Ko vse je bilo v redu, je sneg še vstvarjen bil,
Izbir njegove barve dovolil Bog mu mil.

In sneg se je napotil, da krila bi iskal,
In barve je po vrsti zavzet občudoval.

Obleke sladke rože imel bi bil prav rad,
Lepote njej dopadel mu vzorni je zaklad.

In lilije zavidal za krilce je čistó,
In solnčnice si želel odejo presvitló.

Potonike oprava je bila njemu všeč,
«Kak lep bi bil», je mislil, «ko bi postal rudeč.»

Od tulipana hotel je oblačilo c'lo.
Katero z žlahtnim bagrom je krog obrobjeno.

Vijolici je rekel, «mi modro nošnjo daj!»
Bršljanovo zahteval «priprosto suknjo vsaj.»

Ali zastonj približal cveticam se je vsim.
Zbadljivo so in glasno smejale se za njim.

«Nesrečen sem ko veter, ki barve ne imá,
In ki zato nemirno na zemlji krog divjá.»

Tako je sneg zdaj tožil in točil je solzé,
In sólze omečile so zvončeku srcé.

Pohlevno cvetje reče: «Neviden plašč imam,
Če ni preslab, ga vzemi, ker rad ga tebi dam.»

In sneg si je hvaležen prebeli plašček vzel,
Obesil ga čez rame in dalje šel vesel.

In danes še ga nosi, za druž'ga mu ni mar,
Ker darovano krilce je čedno še vsikdar.

A cvete sneg žrtuje, jih rasti ne pusti,
Z močjó ledeno svojo vse srepo umorí.

Le njemu je prijatelj, le njemu je premil,
Kateri mehkočutno je barvo mu delil.

In torej prižvenkljati le zvonček sme samó,
Če tudi sneg pokriva s plaščem še zemljó.

Prijazno se odmakne cvetici drobni zdaj,
Ki sama je skazala ljubezen mu nekdej.

Lujiza Pesjakova.

42. Trobentica.

Pozdravljena,
Trobentica,
Spomladi prva hči!
Ti z zlatom vsa
Okinčana,
Kak' te okó želi!

Kak' se bliščiš,
Kakó duhtiš
Na trati, gričku tam!
Kak' letajo,
Se vsedajo
Čebelice v tvoj hram!

Ni dolgo več,
Kar šel je preč
Morilni mráz od nas;
Odprl nam si,
O ključek ti!
Spomladi rajski čas.

In kapljico,
Oj! bisrno
Ti jutro podarí,
Da slajši med
In dobro jed
Tud' čmrlič pridobi.

Trobentica,
Preljubljena,
Ti samej dolg čas ni? —
Glej, sestrice
Vijolica
Pod grmom se zbudi!

«Pozdravljena,
Trobentica!» —
Tak' deklice rekó,
Ko k sestrici
Vijolici
Te v šopek povijó.

In še enkrat,
Oj ključek zlat!
Pozdravljam ljubo te,
Odpiraj mi
Čez zimske dni,
Oh, pomlad še in še!

Hrabroslav Perné.

43. Pomlad.

Pomlad mila	Zdaj le hiti
Odklenila	Vence viti,
Svoj veseli nam je raj.	Oj mladina! zdaj je čas!
Cvetje klije,	Dan zbeguje,
Radost sije,	Cvet vsahnuje,
Zelení že vrt in gaj.	Kmalo mine rožni kras.

Zraven tudi,
Ne zamudi
Poiskati dušni sad!
Pomlad ide!
Zopet pride, —
Čas mladost' je le enkrat.

Andr. Praprotnik

44. Spomladanska.

Stvarnica je spala,	Nebó nam pričuje
Pa zopet je vstala,	In svet oznanuje:
In prišla je zala	Bog Oče kraljuje
Pa ljuba spomlad.	V ljubezni čez nas.

Okrog veselice	Vse k petju me vabi
Nam delajo tice,	In v srce me grabi,
In mlade cvetice	Naj duša le zabi,
Olepšajo vse.	Kar žal'ga je b'lo.

Veselo 'čem peti
In vsem razodeti:
Rad hotel objeti
Prijazno bi vse.

J. Hašnik.

45. Prvi pomladni bučeli.

Pozdravljena bodi, draga bučela!
Pomladi tedaj si prvi klicar?
Dviguje se v prsih mi duša vesela,
Ko ugledal sem tebe, nedolžna stvar!

Al' vedi, vedi, nevarno da brije
Čez njivo in trato še veter hladán,
Prijetno po brdih nam solnce ne sije,
Za hribom se hrib vzdiguje snežán.

Mehák si veter igra čez planine,
Na griču počiva spet solnčice,
Studenec brez leda se vije v ravníne,
Vijole po vrtil razsipljejo se!

Al' sever in burja se bosta vrnila,
Vijolam samotnim umóрила cvet,
Ti žalostna bodeš poljè popustila,
Če bo prizanesel ti mraz in led.

«Pogledi nad sabo jasne višave,
Pogledi solnca nebeškega plam,
Pogledi brstja dreves in planjave!
Al' ni vse vesele pômladi znam?»

Poslušaj, nedolžna bučelica, mene,
Iz srca le tvoje sreče želim:
Dokler so po gričih prôge snežene,
Za tvoje življenje se vedno bojim!

«Ko prva cvetica zemljé bo kalila,
Izsrebatl moram sladki jej med,
Da prva bo moja družina rojila,
Jaz rožice prve okusila cvet.»

To reče in dvigne se, urno brenčaje,
Pa jadrno veje čez ravno poljé;
Mladeneč, bučelo z očmi spremljaje,
Govoril za njo besede je te:

Bučelica, ljuba hčerka pomladi!
Med cvetom rojena, med cvetom živiš,
V domovji obdajejo rajske te sladi,
Ko zove pomlad, pa iz ula zletiš.

Ognéjo naj tvojih perut se vetrovi,
Da sever bi tebe nikdar ne moril!
Prijazni vhajáli naj bodo ti dnovi,
Za mlajem naj mlaj se ti sladek rodíl!

Fr. Levstik.

46. Vigred.

Ljuba vigred se rodi
In oživlja vse stvari;
Lepo ptičice pojó,
Ino rožice cvetó.

Priletijo lastovce,
Lepe, drobne ptičice,
In čvrčijo prav na glas,
Da je zdaj veseli čas.

Pride tudi kukovca,
Vsa prijazna ptičica;
Ona se tud' veseli,
Ker se vse ozelení.

Zdaj škrjanček v zrak zletí,
In se tudi veseli;
Stvarniku prepeva čast,
Kteri daja zemlji rast.

Prepelica se glasi
Ino poje: «Pet pedí!»
Zemlje hladna postelj'ca
Je vsa lepo zelená.

Vigred pa minula bo,
Léto se približalo.
Ravno tak' mladóst beži
In se v starost spremeni.

Kar poletni čas cvetí,
To v jeseni dozorí,
In kar lepo zrelo je,
To za zimo shrani se.

Barka proti kraju gre,
Zima približuje se;
Vse se spravlja mirno spat,
Drugo vigred zopet vstat'.

Ravn' tak' hitro odleti
Tud' število naših dni;
Naše spanje bo pokóp,
Naša hiša mrzel grob.

Spali bomo le en čas;
Pride vigred tud' za nas;
Vstali bomo enkrat vsi
K novi, večni vigredi.

Stara pesen.

47. Lastovkam.

Lástovke, oj Bog vas sprimi!
Ko po dolgi, ostri zimi
Priletele ste nazaj
V mirni naš planinski raj.
Ve pomladi ste znanílke,
Dobre sreče ste nosílke:
Kjer si dom postavite,
Blagor tja pripravite!
Gostoljuben strop je moj:
Svoje gnezdo nanj pripnite,
Tù valíte, tù gojíte
Srečonosni zárod svoj.
Skrbno jaz vam branil bom
Nežni rod in mali dom;
Nikdo vas se ne dotakne,
In mladiče vam nikdó
Z roko kruto ne izmakne,
Čuval jaz jih bom zvestó.

S. Gregorčič.

48. Spomladi v gozdu.

Oj gozd prijazni, Bog te sprimi,
In tvoje mehko mladovjé!
Ko zrem te spet po dolgi zimi,
Veselo vriska mi srcé.

Mladó, krepkó se zopet čuti,
Ko vidi vse okrog živó;
In mladi čuti v njem peruti
Na dan razpenjajo krepkó.

Zidovje temno zad' ostani,
In pa ve temne misli ž njim!
Zdaj so mi kratki dnevi dani,
Da se enkràt še veselim.

1.

Kaj méniš, da res se bojim tè, rogáč!
Ker meni rogé nastavljaš grozéče?
O pojdi, pojdi, prazni bahač!
Jaz nisem se bal, ko videl sem večé.
Le pameten bodi, pa brez skrbí
Korači naprej po peščeni cesti;
Saj tebi se, če se ne motim, mudí,
Da prideš k izvoljeni, mladi nevesti.

2.

Ne boj se me, zajec, plašljivec uháti!
Saj vidiš, da nimam puške na rami;
In da jo imám, ni treba se bati,
Saj sam veselim pomladi se z vami.

Le tekaj, le skakaj, zigravaj vesel,
Na desno, na levo, po trati, po hosti,
Zdaj trave, muljave imaš zadosti,
Pa ženo boš tudi gotovo si vzel.

3.

Še tebi, lisják, odpustek bi dal,
Tatinski košatorepec rujavi!
Ki hodiš z namení pregrešnimi v glavi,
Kakó bi zasačil nedolžno žival.
Življenja, ljubezni se vse veselí,
Le tebi, hudobnež! veselje ni mari;
Sedáj, ko se ljubijo vse stvari,
Kaj tebi ljubezen srcá ne prestvari?

4.

Ku, kú! kaj si vendar že tukaj?
O kukaj, ptica, le kukaj
Po svoji stari navadi!
Saj ni še prave pomladi,
Doklér ni tvojega čuti glasú.
Pa ko se razlega čez hrib in raván:
Ku, kú! ku, kú!
Vse giblje, poganja in sili na dan;
Iz jazbine jazbec pogleda zaspán,
Vesela čebela iz ula letí,
Na zvonček, na jáglec, vijolo brenčí.
Iz skale, z mahom pokrite, vir
Curljá in šumljá brez mirú;
Na trati vesel odgovarja pastir:
Ku, kú! ku, kú! —

5.

Tiho, tiho, le počasi,
Da stopinja se ne glasi;
Tam v zatišji grma, glej,
V krilu varnem gostih vej,
Gnezdece drobnó je skrito,
Meni samemu očito.
In iz njega, glej, ljubó
Gleda drobna mi glavíca!
O ne boj se, drobna ptica!
Kaj trepeče ti okó?
Kak' bi moral človek biti,
Da bi mogel ti kaliti
Tiho srečo, ljuba stvar?
O ne boj se me nikár!
Mila tebi sreča bodi,
Rod veselo svoj izvodi,
Da vaš zbor poletni dan
V gozdu peval bo glasán!

Jos. Stritar.

49. Drevo v cvetu.

Ko gledam spomladi
Cvetoče drevó,
Veselja se smeje
Mi srce sladkó.

Približam pobožno
Se mu gologlav,
Ker ono mladosti
Podoba je prav.

Vseh vrtov je slava,
Vseh vrtov je kras,
Prepevajo ptice
Mu hvalo na glas.

Za dom si izvoli
Ga ptičkov par,
Ljubezni je srečne,
Vesele oltar.

Iz cveta bučele
Nabirajo med,
Napravljajo 'z njega
Nebeško si jed.

Veselje razseva
In radost budi,
O njeni krasoti
Se vse veseli.

In v senci njegovi
Pozabi se trud,
C'lo sivi glavíci
Prijazno je tud'.

Z veseljem napaja
Še starcu srcé,
O njej se nebesa
Samé veselé.

Mladosti nedolžni
Enaka je last:
Ta cvet je dežele,
Človeštva je čast.

Zatorej ko vgledam
Cvetoče drevó,
Veselja se smeje
Mi srce sladkó.

M. Valjavec.

50. Otročja velikonočnica.

Aleluja, otročiči!
Vsak prepevaj zdaj vesél;
Jezusa ni med mrličí,
Vstal je, pèkla nas otél.

Kakor nékdaj otročiče
On je rad blagoslovíl,
Táko tudi zdaj nas kliče,
Da bi vsak za njim sledíl.

Dajte malim priti k meni!
Zopet vse nas vabi zdàj;
Čisti so, nepokažèni,
Takih je nebéški ràj.

Prihitímo pod zastávo
K božjemu učítelju;
Pojmo alelujo, slavo
Detskemu ljubítelju.

Aleluja! blagoslovi
Nas, o Jezus! prôsimo,
Da goréči v dobi novi
Tebi zvêsto slúžimo!

Radoslav.

51. Majnikova pesen.

Kamor koli zré okó,
Vse je oživljeno,
Vse je lepo in mladó,
Kakor prerojeno;
Zlati majnik vse budí,
Rajskih nam prinaša dni.

Kaže se do cvéta cvet,
Rožice nam mláde
V krog potresene so spet
Na goré, liváde;
Duh iz njih puhti sladák,
Napolnjuje čisti zrak.

Gozd, košát že in hladán,
Vabi prilizljívo,
V njem prepeva zbor glasán
Ptičji ljubeznjivo*;
Kdo bi tu ne bil vesel
In od srca ne zapél?

V gozdu skače bistri vir,
Vije se igraje,
Pastirica in pastir
Plešeta vriskáje;
Oh, kakó sta srečna zdaj,
Zemeljski imata raj.

Oj mladína, poj, le poj!
Tebi sreča sije;
Deček in devíca svoj
Venec naj si víje.
Zdaj je majnik, zdaj je čas,
Vse ga zdaj praznuj na glas!

Vendar, stari, tudi vi
Zdaj se veselíte,
Uživájte svojih dní,
Tugo pozabíte!
Morda majnik drugi že
Najde v krilu vas zemljé.

Vse naj vriska, poje zdaj,
Majnik vence vije;
Več ne pride mu nazáj,
Kdor ga zdaj ne vžije;
Vse Očeta naj čestí,
Ki veselje nam darí.

Fr. Cimperman.

52. Na vrtu.

Po vrtu sem hodil,
Cvetice sem bral,
Otrokom najlepše
Za vence dajal.

O mila nedolžnost!
Kak' sladko živiš!
Pri rož'cah minljivih
Se tak' veseliš!

In vence spletáli
So mične, lepé,
In zraven ustili
Besede sladké.

Nedolžne ročice
In čisto srcé,
Te rož'ce so tiste,
Ki tebe zlaté.

O, zmiraj tak' sladko
Tvoj cvet, da bi klil!
Med rož'ce najraje
Bi v vence ga víl.

And. Praprotnik.

53. Deček in ptica.

Ljubi deček! prosim te,
Pústi moje gnezdice;
Ptički notri so mladí,
Revni so in še nagí.

Revčkov usmili sé,
In ne hodi blizu tje;
Bom ti pela pesmico,
Če me ubogaš, ptičico.

O, ne hodi blizu tje,
Ker se vsakega boje;
Bi zelo prestrašili
Tvojih črnih se oči.

Videl gnezdice bi rad
Revnih ptičkov deček mlad,
Al' na prošnjo ptičice
Le od daleč gleda je.

Starka v gnezdice zleti,
Varno čuva ljub'čke si,
Dečka gleda, hvali ga,
Lepo da ubogat' zna.

Iv. Tomšič.

54. Nuna in kanarček.

Nuna.

Vesela pomlád se zbudila je spet;
Moj ptiček, preljubi kanarček!
Ak' mika v zeleni te gozdek zletét',
Ne branim ti, okno ti hočem odpret';
Poišči si gnezdice, parček,
Zapusti Ignac'je samoto,
In prostósti uživaj sladkočo.

Kanarček.

Bi zletel iz celice ptiček vesel
Na srečnih otokih kanarskih,
Kjer rod se očetov je mojih začél,
Kjer vedna pomlád je, ni groma, ni strel,

Ne sliši šum sap se viharskih,
Kjer slana, sneg, toča ne pada,
Zalez'vati nas ni navada.

Premrzle so v gozdih mi vaših rosé,
Prehitro pomlad pri vas mine;
Viharska poletja so, zime hudé,
In ptice kragulji, lisice moré,
Leteče, lazeče zverine;
Mladenči pri vas za njih glave
Nastavljajo skrivne nastave.

Sem v ptičnici rojen in v cel'ci zrején,
Samote, pokoja navajen:
Le tebe sem, deklica, ljubít' učén,
Od sreče togotne bil nisem tepén,
Od tvojih sem rok le bil glajen;
Kak' bi se navadil trpeti,
Kak' živel bi zunaj na sveti!

Nuna.

Pač res je, kar poješ! Pri meni tedaj
V tej celici nunski ostani;
Ti stregla in pela bom kakor do zdaj,
Odpevaj mi ljubček, krog mene skakljáj,
Mi zlato dovoljnost ohrani;
Le célico naj'no zapriva,
Prostosti svetá ne želiva!

Dr. Fr. Preširen.

55. Otrok in rožica.

Otrok.

Kdo tebe, lepa rožica,
Napravil je tako lepó?
Tak' krasna si in pisana,
Kdo dal ti suknjico je to?
Šivati sama, vem, ne znaš,
In prat ne moreš tud' iti, —
Povej, od kod, od kod imaš
Obleko to, cvetica ti?

Rožica.

O ljubi otročiček moj!
Ne veš ti, kdo oblači me? —
Prijatelj ta je tudi tvoj,
Ki vsaki dan ti kruh dajé,
In tvoje ličice lepó
Rudeče barva, vije las,
Pošilja spanje ti sladkó,
In varuje te slednji čas.

Otrok.

Al' Oče je nebeški ta,
Ki molim k njemu vsaki dan?
Al' on za tebe skrb imá?
Al' ta je rož'cam tudi znan?
Al' Bog ozira tudi se
Na vsako tako malo stvar?
Al' on obleko to dajé,
Pošilja svoj prezlati dar?

Rožica.

On mili Oče je povsod,
Za svoje vse stvari skrbi;
Njegova roka vsih dobrot
Različno tu in tam deli.
Kar klije vse in kar cveté,
Al' živo je, al' mrtvó, —
Povsod njegova milost gre,
Skrbi za vse očetovo.

Zatorej, ljubi deček moj,
Hvaliva Stvarnika obá!
Duhtela jaz mu cvet bom svoj,
V njegovo čast cvetela vsa;
In tako stori tudi ti:
Ga hvali, moli mu lepó,
Mu zvesto služi svoje dni,
Da enkrat vzame te v nebó.

A. Praprotnik.

56. Vesela tovaršija.

Le skupaj tovariši, hitro z menoj!
V zeleni gozdiček vas peljem seboj,
Kjer ptički preljubi veselo pojó
In sapice mile pihljajo hladnó;
Zapeli si bodemo pesmico vsi,
Ki se nam iz grla najlepše glasi,
Tralá tralá tralá
Vesel'ga smo srcá.

Prijatli smo zvesti, smo čvrsti, mladi,
Brez skrbi, težave, kaj maramo mi;
V zelenji in cvetji pred nami je vse,
Prihodnost najlepša mladini cveté.
Zatorej zapojmo, prijatli, lepó,
Da daleč po gozdu odmevalo bo;
Tralá tralá tralá
Vesel'ga smo srcá.

Zdaj hitro tovar'ši, da pridemo prej
V zeleni gozdiček, — zatorej naprej!
Po stezi med drevjem, kjer vetrič pihljá,
In mimo hladivna vodíca šumljá,
Iz celega grla zapojmo krepkó,
Ni bati se hud'ga, je jasno nebó;
Tralá tralá tralá
Naj poje vsak, kdor zna.

Iv. Tomšić.

57. V gozdeku.

Tjà v gozdek, tjà v gozdek	Prelepo tam v gozd'ku
Srcé si želí,	Mi ptič'ce pojó,
Posvetnega vrišča	In srnice mláde
Tam v gozdeku ni!	Skakljajo prostó.

Potoček pohlevno	Če vroče je, vležem
Po gozd'ku šumí,	Se v senco drevés,
In pisane cvetke	Ter hvalim peváje
Z vodico pojí.	Očeta z nebes!

J. Leban.

58. Veseli otrok.

Povsodi, kamor se ozrém,
Cvetice že cvetó,
Veselo vse je pisano,
Prekrasno in lepó;
Zatorej, dajte mi, da grém
Nabirat si cvetic,
Dokler še mlad sem in vesel,
Rudečih, zdravih lic.

Po logih, gajih žvrgolé
Vesele ptičice,
Po travnikih mi pisanih
Brenčé bučelice;
Metuljci frfolévajo,
Žival'ce prelepé:
Oh dajte mi, naj ž njimi se
Raduje mi srcé.

Veselje, rádost je povsod,
Kar mi dozré okó,
Na travnike, v zeleni gozd,
Tovariši z manó!
Cvetice ljube trgajmo,
Dokler pomlad cvetè,
In s pticami prepévajmo
Tam pesence sladkó.

Iv. Tomšič.

59. Tožecha ptica.

«Zakaj pač žalostna si, ptica,
Da več ne poješ, kakor prej?
Mordá ostala si samica
Zgubivši družeta, pověj?»

«Mordá ne veš, da v naše kraje,
Vrníla se je pómlad spet,
Ki krog stvarém življenje daje,
Razsiplje zelenje in cvet!»

«Oj, vém, da tu je pómlad zala,
Ki vsem je ljuba tak srčno;
Tud' jaz bi se je radovala,
A srečo vzel mi je nekdó.»

«Ko šla iskát sem hrane,
Da mlade bi napitala,
Prišel nekdó je iz poljáne,
Ter vropal jih iz gnezdeca.»

«Zato sem v žalost zatopljéna,
Ko sestre krog se veselé,
Ker reva zdaj sem zapuščena
In moji mladi, kdo ve kje?»

«Pri njih veselje sem imela,
Ki nikdar več ne vrne se,
Po dnevi sem jim sladko pela,
Po noči krila gnezdece.»

«Zdaj moram lóčena pa biti
Od mladih svojih za vse dni;
Kakó se 'čem še veseliti,
Vidé nevsmiljenost ljudi!»

Fr. Cimperman.

60. Siničja tožba.

Stojí učilna zidana,
Pred njó je stara jáblana.

Ta jáblana je ótel pánj,
Siníca znosi gnezdo vánj.

Siníca zjutraj priletí,
Na šolskem oknu obsedí.

Na oknu kljunček svoj odprè,
Takó prepévati začnè:

«Poslušaj me, učitelj tí!
Kakó se pod tebjó godí.»

«Vsi déčki tvoji me črté,
Povsód lové, povsód podé.»

«Zalézli moj so ptičji ród,
Iz gnezda vrgli ga za plót.»

«Mladički tam pomrli so,
Oči svetlé zaprli so.»

«Grdobe trde páglave!
Mastí ste vrédni leskove.»

«Kdor v gnezdú ptičice loví,
Ta v srci svojem priden ni!»

M. L.

61. Na sprehodu.

Škrjanec, kaj bežiš iz trave,
Ne plaši se, ti znanec moj!
Saj nimam za-te jaz nastave,
Nikar ne béži pred menój!

Al' več me ne poznaš od lani,
Ko hodil sem poslušat te?
Zdaj zopet so mi dnevi dani,
Da veselil bi s teboj se.

Zato ne skrivaj se pred mano,
Ne bom veselja ti kalil,
Saj vem, družico da izbrano
In gnezdece si spet dobil.

Le dvigni se v višave jasne,
Žvrgôli in veselo poj!
Uživájva srečna dneve krasne,
Ostani le prijatelj moj!

Fr. Cimperman.

62. Deček in cvetica.

Deček veselo
Skače po trati,
Cvetko zagleda
Krasno tam stati.

«Meni na prsih
Bodeš ležala,
Z mojimi lasci
Nježno igrala.»

«Kaj pa tu delaš,
Rožica bela?
Pojdi mar k meni,
Meni boš cvela.»

«Toliko rožic
Vidiš krog mene,
Drugo si zberi
S trate zelene.»

«Deček prezali,
Pust' me živeti;
Če me utrgaš,
Moram umreti.»

«Lepše nobene
Ni po livadi,
Ki mi cvetejo
V ljubi spomladi.»

Prazne so prošnje
Rožice zale:
Dečkove roke
Smrt so ji dale.

Iv. Parapat.

63. Metulj.

Le ziblji, metulj, se od cveta na cvet
In srči iz njega medico sládko,
Saj več je ne bodeš ob leti spet,
Ker tvoje življenje zeló je kratko.

Pa da ti že kratko še krajše ne bo,
Povem ti, skrbno se váruj in pazi,
Ker lep si, nevarnosti večje so,
Povsod za tabo zdaj deček lazi,
Da v tanko bi mrežo te svojo vjel,
Ko bodeš se vsedel na rožo v travi,
Frôli na cvet le naprej vesel,
Raduj se skriváj, ni varno v višavi!

Fr. Cimperman.

64. Šolarska k šv. Duhu.

S krepkim glasom zapojimo,
In zaupno vsi recimo:
Pridi, pridi sveti Duh!

Prvi dar nam daj modrosti,
Vir presladkih vseh blagósti;
Pridi, pridi sveti Duh!

Umnosti nam žari vlijaj,
Srca k dobremu zavijaj;
Pridi, pridi sveti Duh!

Dar nebeški tvoj'ga svéta,
V stiskah naj pomoč obéta;
Pridi, pridi sveti Duh!

Daj moči k svetósti pravi,
V vsaki zmágati skušnjavi;
Pridi, pridi sveti Duh!

Daj, da lahko se učimo,
In lepó Bogu služimo;
Pridi, pridi sveti Duh!

Daj pobožno nam živeti,
Po svetòsti hrepeneti;
Pridi, pridi sveti Duh!

Daj nam v strahu ti služiti,
Po otročje te ljubiti;
Pridi, pridi sveti Duh!

Miloljub.

65. Poletje.

Sladki otroci, veseli bodite,
Ven iz ozídja hitite sedaj!
Vse so zastave poletja razvíte,
Z njimi olepšan najbédnejši kraj.

Krasne med klasjem so zlatim cvetice:
Mak in plavíca in kókolj brdák;
V vence spleteno o bregih vodíce
Cvetje, katero spomina je znak.

Kósi pojó, oživljáje dobrovo,
Krepko vzdiguje škrjanec svoj glas,
Hrošči brenčé in metulji nad travo,
K rožam hité in marjeticam v vas.

Plaha, da nihče jej blizu ne more,
Jedna se ptica glasí brez miró,
Skriva med drevje se v temne prostore,
Ter nagajívo tam kliče: «kukú!»

Vidite nežne ovčice prebele! —
Pisana trava dehtí jim lepó;
Ali — oj čudo! iz paše zletele
Gori so, gori na sinje nebó.

Runo leskače se kodraste čréde,
Tamkaj sreberno in žarko blestí;
Solnce zahaja in lune svit bléde
Ovcam meglénim domóv zdaj velí.

Mračno, tihotno je, vender zelêna
Ozka za plotom še temna ni pot;
Z iskrami živimi vsa razsvetljêna,
Migetajóč, ki smejó se povsod.

Iskrice ljube mi, svitle kresníce!
Zvezdicam milim podobne ste res;
Sevajte jasno na vse nam stezíce,
Z bleskom spet stari praznujete kres!

Lujiza Pesjakova.

66. Pri kresu.

Srčno bratje se radujmo,
Kresni večer je nocoj!
S petjem, krikom ga praznujmo
Glas povzdigne vsak naj svoj!

Svetlo že gorí gromada,
Dviga v zrak se njeni plam,
To slovanska je navada,
Ki zdaj radost dela nam.

Tjà k gromadi se vstopímo,
Dajmo v zvezo si roké,
V pesni glase povzdignímo,
Da donelo bo v dolé:

«Slave matere sinovi
Vrli mi Slovenci smo;
Naj tekó nam sreče dnevi,
Za omiko, svóbodo!»

«Bog obváruj nas nezgode,
Varuj naš slovenski dom!
Sloga naj nam geslo bode,
Vtihnè naj sovražni grom!»

«Kot za kresno to zabavo
Les gorí gromade té —
Tak za dom in božjo slavo
Srca naša naj goré!»

Jos. Prosén.

67. Vrtec.

Svoj vrtec preljubi
Prav rada imám,
Ko čas mi pripušča
Brž vanj se podam.

Tu rožice nežne
Prav krasno cvetó,
Po drevji pa ptice
Presladko pojó.

V srcé me to gane
In miče močnó;
Stvarjenje o božje,
Kako si lepó!

Veselo mi bije
Nedolžno srcé,
Ko tičice mile
Mi pesni drobé.

Ko hodim po vrtu
Sladkó se smehljam,
Preljubih ker rožic
Obilo imám.

Če gledam vrtnice
In lil'je lepé,
Vijolice modre
Rož drugih vrsté:

Se spomnim, da mati
Učili so me,
Kaj rožice zale
Me lep'ga učé.

«Vrtnica rudeča
Te dete uči:
Ljubezen da tvoja
Za dom naj plamtí.»

«In lilija bela
Uči te lepó:
Naj tvoje življenje
Brez madeža bo!»

«Vijolica modra
Spominja naj te,
Da vedno ohraniš
Ponižno srcé.»

«Pa rožice ljube —
Čas kratek cvetó;
Mladost tudi tvoja
Minula kmal' bo.»

Pri mizi na vrtu
Nekako takó,
Učili so mati
Me dete mladó.

Iv. Zarnik.

68. Roža med trnjem.

«Kaj pa ti sama tukaj stojiš,
Cvetica krasna, cvetica mila!
V trnji bodečem kviško moliš
Belo obličje, pisana krila?»

«Kedar te vidim točim solzé,
Dete nesrečno, trikrat gorjé ti!
Pikalo trnje bo te v srcé,
Morala bodeš rano umreti.»

«Kdo ti mrtvaško post'ljo postlal,
Kdo ti nasul bo hladno gomilo?
Nikdo ne bode groba poznal,
Bodlo še v njem te trnje nemilo.»

«Cvetice druge lepo cvetó
V pisanih vrtilh, rajski livadi,
Pijejo roso, solnce gorkó,
Sije jim milo hčerkam pomladi.»

«Ti pa samica tukaj živíš,
Družbi veseli lice zakrivaš,
V potu obraza krono redíš,
V hiši mrazotni tukaj prebivaš.» —

«Mene ne, sestra, une miluj,
V trnji rojena, v trnji ostanem!
Srečna sem tukaj, meni veruj,
V senci stanujem, ven se ne ganem!»

«Prišli vetrovi, prišel bo piš,
Cveticam lomil krone cveteče,
Padlo bo cvetje, vtemnil njih blišč,
Mene branilo trnje bodeče.»

«Prišel bo kosec s koso ostró,
S srpom jeklenim prišla bo ž'njica:
Roža za rožo padala bo,
Jaz bom cvetela, roža samica.»

«Peklo bo solnce gole glavé,
Mrle sirote bodo za žejo;
Da bo rosila rosa na mé,
Bodem prosila trnjevo vejo.»

«Padla bo mrzla slana na plan,
Smrt na široko cvetke bo žela;
Mene bo var'val senčnati stan,
Še bom živela v trnji vesela.»

«Bala grabljivih rok se ne bom,
Noge lomastne, slasti jezika:
Trdna ograja var'je moj dom,
Trnje ga pika, kdor se dotika.»

«Prišla bo zima, prišla bo smrt,
Trnje mi bode jamo skopalo,
Kril bo gomilo bisrni prt,
V sladkem počitku truplo ležalo.»

«Skopnil bo sneg in stajal se led,
Tiha gomila se bo odprla,
Krono škrlatno, bisrni cvet
Krasno bom zopet k nebu prostrla.»

Fr. Cegnar.

69. Plevice.

Žita so zelena že,	Razdelimo se v vrsté,
Pletve že prihaja čas!	Žita skrbno varujmo,
Delo bomo zdaj imele	Poiščimo ves plevel,
Kar plevíc je pridnih nas.	Čisto ga izrujimo!

Pridna je plevica ta,
Ki' plevela ne pusti,
Urno pleve, gre naprej,
Nima praznih besedi.

Nespodobnost je osat,
Rado vsili se v srcé,
Blišč, sovražstvo in napuh
Čednosti nam zadušé.

Boljša pa je tista še,
Ki opleti sebe zna;
V srci rase tud' plevel,
Blagor jej, ki ruje ga!

Pridne plevke biti 'čmo;
Žito bomo čistile,
In ruvale s svojih src
Bomo tud' napake vse.

And. Praprotnik.

70. Ženjica.

Pšenica je zrela,
Ko čisto zlató,
Bom srpek uzela
Z veselo rokó!
Na blaženo polje
Pred dnevom hitim
In dobre sem volje,
Peváje trpim.

Moj srpek prav poje
In reže ko strup,
Pa pesmice moje
Navdaja mi up.
Pred srpom podira
Se klasje ljubó,
Zastonj se upira
In maja z glavó!

Moj bratec pa snopje
Za menoj vozlá,
Ga vozi v poslopje
In spravlja z vozá.
Sem pridna ženjica,
Za klasje skrbim;
Na tleh je pšenica,
Očeta častim!

M. Vilhar.

71. Kosec.

Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
Zvoni zeleni travi k pogrebu,
Dokler se bliska bisrna rosa,
Dokler ne peče solnce na nebu!

Zrela za košnjo, zrela si, trava!
Kaj bi se bala kose jeklene?
Kar je rodila mati narava,
V krilo globoko smrt jej zaklene.

Taka postava svetu je dana,
Taka osoda njega oklepa:
Seme zabranja časova brana,
Časova roka zrnje otepa.

Žena mogočna dirja po svetu,
Nizko, visoko s koso podira,
Maha po pleši, maha po cvetu,
Večnosti, grobu vrata odpira.

V grobu telesa grudi trohnoba,
V večnost neskončno duša se dviga;
Novo življenje klije iz groba,
Novo življenje večnost užiga.

Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
Zvoni k pogrebu travi zeleni!
Ko bo oblila mrzla me rosa,
Takrat zvonila bodeš tud' meni.

Fr. Cegnar.

72. Dekle in cvetica.

Vsaki dan priliva
Deklica cvetici,
Ž njo se pogovarja
Druži se k samici.

«Svet, ki mene ljubi,
Tebe z menoj hvali,
Cveti, mila ljubka!
Mé sve cvetki zali.»

«Ljubka, ti si moja,
V zimi sem te grela,
Ko pod snegom mnoga
V mrazu je zvenela.»

«Bodem ti cvetela,
Deklica premila!
Ali čas odhaja,
Čas je huda sila.»

«Na visoko okno
Déla te pomladi;
Gledala ponosno
K sestram si v ogradi.»

«Zadnjikrat zaliješ
Necega me dneva,
Suha v prsti stala
Drugi dan bom reva.»

«Zdaj se veselite,
Krasno je poletje,
Na-me se spominjaj,
Kadar zvene cvetje.»

A. Umek.

73. Jagode in otroci.

Káko prijazno je v logu zelenem!
Tako veselo ni v hramu nobenem;
Solnce skoz veje košate svetli,
Zemlja od jagod rudečih diši.
Lepe, ko pisanke, vse so rudeče,
In pa debele, ko rož'ce dišeče.
Oh kak' prijetno je jagode brati,
Pa še prijetnejše zrele zobati.

Naše ve ljubice, kdo vas je vstvaril?
Kdo vam dal lepi duh, kdo vas je vsadil?
Kdo vas polival je, kdo vas oplel?
Kdo vas pokrival, da mraz vas ni vzel?
Oče nebeški je jagode vsadil,
Žlahtno jih dišati On je navadil;
Naj bi učile nas, Njega ljubiti,
Naj bi nas vabile, Boga hvaliti!

Urno jih trgajmo, jagode drage,
Hitro nabirajmo polne basage,
Pa ne pozabimo, kdo nam jih dá:
Hval'mo za jagode ljub'ga Boga!
Tak' bodo jagode zopet zorile,
Srce nam ljubice oveselile,
Bomo rudeče spet jagode brali,
Bomo tud' Bogu spet hvalo dajali.

A. Slomšek.

74. Jagodov cvet in solnčni žarki.

Poletna doba solnčna ogrévala je svet,
Ko se nakanil k vodi mlad jágodov je cvet;
Nogé mu v skoku nese nizdólu gorski pot,
Iz vode lice belo že vidi si od tod.

Še malo bliže stopi, svetlejši tam je kraj;
Čemú bi se ne gledal, ker mlad in sam je zdaj?
Okroglih lic v zrcálu sladkó se veseli,
Na čelu čop rumeni krasoten se mu zdí.

«Učé, da ogledálo ne zláže se nikdár,
In če je to resnica, kakó sem lepa stvar!»
Od vseh strani se gleda, pripogneno stojèč,
Ter zadovoljen kíma, sam sebi se čudèč.

Gorjé! prelepa Vila, ki ni je videl prej,
Sedi na oni strani pod bukvo senčnih vej,
Povzdigne prst šaljivo in reče mu takó:
«Sam sebi se čudíti, ne vem, če je lepó!»

Cvet jágodov se zgáne, všibé se mu nogé,
A listi beli z glave v trepetu mu leté;
Kar brže more, smukne v grmovje pretemnó,
In sram ga je, a v srci kakó mu je hudó!

To vide solnčni žarki, in z néba naopik
Spusté se vanj v goščavo grmóvja in mladik;
Zamán se odmikáje, ne vé, ni kod ni kam,
Ko njih plamén ga kara: «Prepozno te je sram!»

Bagréna rudečica obraz mu páli bled,
Da kar očí povéša osramočèni cvet,
In ko za žarkom žarek mladóst mu je odžgál,
Pripogne glavo sládko v zeleni plašč do tal.

A v jágodah spomin se nikdár ne zamorí,
Da one cvet so gizdav poprejšnje bile dni;
Obličje zagorélo prikriva vsaka še,
Ker solnčnega pogleda še vedno sram jih je.

Lujiza Pesjakova.

75. Oblakom.

Razvedrílo se nebó,
Kam oblački, kam oblački,
Ste se naglo nam poskrili?
Ste na nas se razsrdili?
Oj pokažite se nam!
Solnce péče,
Zemlja pôka;
Prinesite nam dežká,
Da se zmoči zémljica,
Ki nam daje kruheka.

Iz «Vrtec»-a.

76. O nevihti.

«Zanési nam, zanési Bog,
Otmí nas rev, otmí nadlog!
Grozi sovražnica srdíta,
V oblakov sivih plašč zavíta;
Beseda njena — grom rohnéč,
In njen pogléd je — blisk goréč.
Besede grom in blisk očesa
Nebesa in zemljó pretresa.
Pod plaščem nosi bič prikrit,
Oj bič iz zrn ledenih zvit,
Gorjé, če jezna ga zavzdigne,
Če ž njim po polji plodnem švigne,
Gorjé!
Glej, tam na polji setev mlada,
Živilo naše, naša nada,
Šibeče težé se drevó,

Glej, pisan cvet na mladem vrti,
Ognjeni sok na vinski trti
Plahó ozíra se v nebó,
In vse se vije, vse trepeče,
Bojí vse šibe se grozeče.
Zanési nam, zanési Bog,
Otmí nas rev, otmí nadlog!
Oj, saj te kličemo očeta,
Čuj prošnjo siromaka-kmeta,
Sprejmi naš jok in vzdih in stok:
Ne vniči žuljev pridnih rok!
Ti migni — blisku žar se vpihne,
Le prst zavzdigni — grom potihne,
Le véli — bič se razdrobí,
Le žéli — led se razstopí:
In roka, ki je prej grozila,
Bo blagoslov na nas rosila.
Zanési nam, zanési Bog,
Otmí nas rev, otmí nadlog!»

— — — — —
Zastonj!

Nebó mu prošnje té ne čuje,
Vihar strašán
Čez drn in strn gromé prihruje,
Ledeno zrnje v setve suje
Oblak temán —
Končan je cvet in sad obran!
Gorjé!
Ozré se kmet na strte nade,
Ozré na sinke, hčerke mlade,
In divja bol, skrbi štrašné
Očetu v srci zabesné, —
Gorjé ti, vbogi kmet, gorjé!

S. Gregorčič.

77. Livada in deklica.

Le se šopíri,
Cvetna livada!
Prišla bom s srpom
Deklica mlada.

«Ljuba sestríca,
Deklica mlada!
Nič ne bojí se
Tebe livada.»

Z oslo kamnéno
Bom ga brusila,
Zraven pa tako
Mu govorila:

«Tebe ni bilo,
Jaz sem cvetela,
Tebe ne bode,
Jaz bom cvetela.»

«Lepo te prosim,
Srpič jekléni!
Ne prizanesi
Cvetki nobeni!»

«Pridi, prinesi
Srpič jekléni,
Ako zavidáš
Rožice meni.»

«Vse mi pokósi
Cvetke dišeče,
Bele, rumene,
Plave, rudeče!»

«Da se le pomlad
Bo ponovila,
Meni bo novo
Cvetje rodila.»

«Da se ne bodo
Z mano skušale,
S svojo lepoto
Meni bahale.» —

«Ako pa tebe
Srpič zadéne,
Tvoje obličje
Vekomaj zvéne.»

«Pusti mi cvetje,
Draga sestríca!
Skrbi za rože
Lastnega lica.»

Fr. Cegnar.

78. Slovo učencev.

Povzdignimo veseli glas,
Junaško zapojimo,
Da nam prijetno teče čas,
Po bratovski živimo,
Da b' tud' zase dosti dni
Vedno peli brez skrbi:
Živite prijatli! se glasi.

Slovenska zemlja naj živí,
K' je Bogu ljubeznjiva;
Naj vedno sladek sad rodi,
Se sreča nanjo zliva,
Da očetje, mamice,
Bratje ino sestrice
Zdravo, mirno z nami naj živé.

Prijatli, če se ločimo
Iz šole zdaj veseli,
Obljubiti si hočemo,
Da bomo vedno peli.
Naj ostane nam spomin
Od življenja vseh stopinj,
Bogu zvesti ino domovin',

Iz Razlagove «Pesmarice».

79. Vesele počitnice.

Drom tòm, drom tòm, drom tòm, drom tòm!
Svobodni zdaj otroci smo,
Težáv, učenja nimámo;
Končala se je šola žé,
In to nam vsem hladí srcé.

Drom tò, drom tò, drom tò, drom tò!
Domá lepó smo brez skrbí,
A to samó še malo dni;
Ko se prikaže svet' Mihél,
Počitek bode h koncu šel.

Drom tò, drom tò, drom tò, drom tò!
Zató veseli pojmo zdaj,
Dokler je še počitnic kaj,
Da s knjigo vsak vesel zletí
V ljubljanske potlej spet klopí.

Iv. Tomšić.

80. Slovo od lastovke.

Mrzel veter tebe žene
Drobna tičica od nas,
Ki iz lipice zelene
Si mi pela kratek čas.

Vsako jutro ptič'ca moja
Zgodaj si prepevala,
Vsako noč je pesen tvoja
Sladko me zazibala.

Kol'kokrat si ti zletela
V svoje nežno gnezdice,
Tol'kokrat si mi zapela
Milo pesen v srčice.

Zdaj pa iz zvonika line
Zadnjo pesen žvrgoliš,
Ker čez hribe in doline
Toplih krajev si želiš.

Zdaj boš zapustila mene,
Ah, kak' srce me boli,
Mrzel veter tebe žene,
Pojdi, kam te veseli!

Ah, da ni mi perje dano,
Rad, o rad bi spremljal te,
Ali v ledje zakovano
Moje revno srce je.

V. Orožen.

81. Orač.

Pomlad potrka,
Hajd na nogé!
Nam bo ogrela
Možko srcé.
Plug izpod strehe,
Brano na dan!
Jarme na vole,
Kdor ni zaspan!

Zemlja se taja,
Svet Valentin
Vabi na delo,
Dela sem sin!
Zjutraj naprežem,
Plug svoj držim,
V desno in levo
Brazde drobim!

Žito posejem ..
Tukaj in tam,
Marno povlečem,
Potlej pa dam'!

Sprežem voliče,
S plugom pa v kraj!
Jesen klicála
Bo ga nazaj!

M. Vilhar.

82. Mlatič.

Urno cepec izpod rok,
Pikapoka, pikapok!
Bratje, naša doba je,
Hajd za rano na nogé!
Urno cepec izpod rok,
Pikapoka, pikapok!

Urno i. t. d.
Vdarimo na polni snop!
Zlato zrnje skakaj v strop.
Urno i. t. d.

Urno i. t. d.
Snope koj obrnimo,
Krepko jih namlatimo!
Urno i. t. d.

Urno i. t. d.
Škopo strani, slamo v kraj!
Zlato zrnje na vršaj!
Urno i. t. d.

Urno i. t. d.
Zadnjič žito zvejajmo,
Vina semkaj, žejni smo!
Urno cepec izpod rok,
Pikapoka, pikapok!

M. Vilhar.

83. Jesen.

Kakó si otóžno, jesensko nebó!
Pod teboj vse hira,
Vse vene, umíra;
Življenje jemlje slovó.
Hripávi
Žrjavi
Visoko kričé,
Na južno hité.
Poglej drevó!
Zeleno peró
Suši se mu in rumení.
Cvetica
Samica
Na trati medlí.

Jos. Stritar.

84. Zaostali ptič.

In ti si edini še tukaj ostál,
Oj ptiček, od trume vesele?
In nič po krilatih ti sestrah ni žal,
Ki v južne so kraje zletele?

Oh, vidim, ni mogla te bolna perút
Čez mórje široko prenesti;
Strl sredi je poti jo lovec ti krut,
Pri bregu si moral obsesti!

Zapuščen, bolán zdaj na prodi stojiš,
Perutco pobešaš krvavo,
Za družbo predrago sirota strmiš
V daljavo čez morsko planjavo.

Pač sanjaš o krajih, kjer solnce topló
Sestricam, družicam se smeje,
Kjer cvetje dišeče in sadje zlató
Visi od citronove veje.

Moj ptiček, jaz dobro umejem bolést,
Ki vbogo srcé ti razríva;
Pa pojdi z menoj ko továriš mi zvest
In skupaj bolesti nosiva.

S. Gregorčič.

85. Prevarljivo jabolko.

Svetega Mihela bil je dan,
Ko sebój je oča vzel
Janezeka na domači vrt,
Kjer bi kazal mu dreves in trt,
Ki jih je sadíl še mlad
In doživel zdaj njih sad.
Sinek umni pa vesel
Skače zdaj na to, zdaj na ono stran

In pobira sadje zrelo,
Ki ležálo je po tleh;
Sladek se mu dela smeh,
Ker na drevji ga viselo
Zraven še je vse polnó.
Kar zagleda jábolko lepó,
Da, najlepše to je bilo,
Pisano rumeno in rudeče,
Kar nabral jih je v torilo;
«To očetu nesem!» pošepeče;
In k očetu že skakljá,
Govoreč mu je podá:
«Oča ljubi, tu imate
Jabolko najlepše, glejte!
Boljšega pač ne poznate,
Le pokusite in jejte!»
Oča vzemši je prekolje,
Pogled studen se odkrije:
Znotraj vse je gnjilo že!
«Oča, oj, to ni najboljše,
To še jesti se ne sme,
Naj nevredno le segnjije!»
Glavo sin tresóč zdaj dé.

Oča pa mu resen pravi:
«Janezek, to jabolko pogledi!
Náuk lep ti v njem tičí,
Pámeti ga svoje dni:
Kot je gnjilo to po sredi,
Da-si zunaj je vablživó,
Človek, glej! hinavski je enak,
Zunaj dober ves je in kroták,
Govoreč na dušo živo;

Ali v srci je drugačen,
Zavidljiv, sebičen, spačen,
Dobremu človeku studen,
Naj bo še takó priljuden.
Varuj se mi tak postati,
Studnejšega nima svet;
Nikdar ondi se ne brati,
Kjer hinavcev najdeš sled.
Kakor si, takó se kaži,
In nikoli se ne laži! »
Janezek zapómeni vodílo,
Ki je daje jabolko mu gnjilo
Svetega Mihela dné;
Vtisne si globoko je v srcé.

Fr. Cimperman.

86. Po počitnicah.

Divni, preradostni čas počitnic mi rajski užitih!
Kaj li, zakaj si minól z naglostjo lepega snà? —
Iti mi v ječo užé sedáj je, ko svet je še krasen,
Ko blagoslôve okrog vsiplje še mili nam Bog!
Drevje nagiblje do tâl se, téžko sadjém obložêno,
Grozdi na trsu zoré, ajda po medu dehtí!
Čisto, kot ribje okó, nebó je in solnčnato vedno,
Vzduh je premíl in krepák: lepši od dneva je dán.
Nitke srebrne plovó po pisanem polji širocem,
Črédo po lokah užé in ob strniščih pasó.
S pólja po prosu zvené prijazni glasóvi v razórih:
«Pet pedi! pet pedi!» zdaj tam přepelice pojó.

Ribič pogreza skrbnó si mreže v potoček šumeči,
Da bi potegnil postrv bistro iz bistríh valóv.
Z gôzda razléga se rog, razléga se lájanje mnôgo,
Pókanje pušek, za njim srečnega lovca zavrisk.
Drobno nabira suhljád pastirček, da vkuril bi ogenj,
S polja užé izkopán krasni je, ljubi korún!*

Ogenj se vnéma, plamén svetál plapolá iz kurjáve,
Duh se razširja vonjív, k málici sladki vabéč —
Ali gorjé! o gorjé! v dvorani tihotni in pusti
Vbožec otožen tičím, belim si vedno glavó,
Glávo, ki polna je še spomina, igèr in veselja,
Ki se vkloníti ne vé jarmu pretežkemu zdaj! —
Vrni zatôrej se čas počitnic mi rajski užítih,
Ti, ki si meni minól z náglostjo lepega snà!
Vrni se zópet skoràj s čarôbo mi neizrečèno,
Ali od žalosti jaz in hrepenénja umrèm!

Lujiza Pesjakova.

87. Deklica in rožica.

Sprehajala tam po vrtu
Se jesen je deklica,
Žalovala ko ysahnila
Lepa nje je rožica.

«Kje si ljuba rož'ca moja,
Ki cvetela si lepó? ..
Al' me bodeš zapustila?»
Vpraša dekle žalostno.

* Krompir.

«Skrbno vselej sem ti stregla
In ljubila srčno te,
S čim, povej, sem te žalila,
Da zapuščaš vela me?»

«Nisi ti me razžalila»,
Pravi mila rožica,
«Ti prijateljica edina
Bila si mi, deklica!»

«Moji dnevi so minoli,
Nastopila že jesén,
Cvetje bo mi zamorila,
Položila v grob ledén.»

«Deklica, lej, tudi tebi
Čas mladosti naglo gre;
Mlada leta, lepo lice
Bo minulo kmalo te.»

«Zdaj še mlada kot cvetica
Razcvetena tu stojiš,
Sladko kakor jaz spomladi
Svoje mlade dni živiš.»

«Prehitela pa minljivost
Tebe bo kot mene zdaj,
Cvetje ti bo umorila,
Odpeljala zlati raj.»

«Eno cvetje je, ki vzeti
Časa tir ne more ga: —
Le nedolžnost, čednost sveta
Večno zlati raj ima!»

Tak' je rož'ca govorila
In učila deklico, —
Svojo glav'co je nagnila,
Položila v gredico. —

And. Praprotnik.

88. Veseli hribček.

En hribček bom kupil,	Že čriček prepeva,
Bom trte sadil,	Ne more več spat',
Prijatle povabil,	V trgatev veleva
Še sam ga bom pil.	Spet pojdemo brat.

Tam gori za hramom	Konjiči škrebļajo
En trsek stoji,	In voz'jo težkó,
Je z grozdem obložen,	Ker vince peljajo,
Da komaj drži.	K' je močno sladkó.

Prelepo rumeno,
Kot čisto zlató;
Le pijmo pošteno
Prežlahtno blagó.

Po stari pomnožena.

89. Šent-Urbanova.

Preljubi sveti Urban,
Ti dober naš mejaš,
V goricah ti stanuješ
In žlahtno grozdje 'maš;
Le zori ga — in medi ga,
Boš dal nam dober mošt.

Veselo te na hribci
Vsak kmetič počasti;
Okol' podobe tvoje
Rad brajdo naredi.
Le varji nam — oskrbi nam
Goríce žlahten sad.

Vsak priden kmetič skrbno
Vinograd okopá,
In k svetemu Urbanu
Se v gorco rad poda;
Pogledat gre, kak' kaže se,
Al' čepek še drži?

Iz gorce v gorco gleda,
Al' Urban zelení;
Vesel mejašu kaže,
K'dar zelen plašč dobi.
Povabi ga, da b' v hramek šla,
In pila vsak en glaž.

Po svetem' Mihaelu
Trgatev dobra je,
O svetemu Martinu
Pa vince krsti se;
Le pijmo ga, hval'mo Bogá,
K' nam dobro vince dá.

Na zdravje vseh Slovencev,
Naših prijateljev,
Posebno pa Dolencev,
Urbana sosedov:
Nalijmo mi, popijmo vsi,
Slovence Bog živi!

Národná.

90. Tožeče drevó.

Na trati košato drevó stojí,
Med vejami veter silno šumi
In trga za listom list rumén,
Raznaša široko po zemlji plén.

Al' drevo, videvši zadnji kras
Šumeti po travi, zatemni obraz,
Povzdihne, se milo mu stori,
In veter kara, takó govori:

«O grozni! kakova te žene sla,
Odejo mi s silo tresti na tla?
Se Boga ne bojiš, ti pravo ni mar,
Ki jemlješ pomladi mi zadnji dar?»

«Glej, s tem sem hladilno senco dajal,
Sem potnika krepil iz daljnih tal;
Iz nežne cvetice sem sad rodil
In gladnim in žejnim obilno delil.»

«Sedaj pa, oddavši ostalo vse,
Sem listje prihranil si samo še;
Al' že tvoj sop po zemlji drvi,
Kar ude odeva, kar me redí.»

«O če te more ganiti kaj,
Če zgubo si čutil grenko kedaj:
Ne delaj krivice, pusti mi,
Kar srce tako gorko želi.»

«Ne tirjam veliko: listje za sad,
Poslednje imetje, skop zaklad,
Da duša se teši, siti okó,
O vse utrpevati je hudó!»

«In ako ne gane pravica te več,
Omeči te starec, milo proseč;
Ki zadnjo lepoto, edino slast
Mu vzame divjih sap oblast.»

Al' veter ne jenja, ne čuje besed,
Razsaja, vrševa še huje ko pred,
In listje se vsiplje, piš ga drví,
Iz šuma pa ta-le klic doní:

«Ne toži nevoljno, uteši srcé,
Ne gledaj peres, ki z vetrom leté,
Posojeno vrneš, rok velí;
Al' blagor, ki dosluži kò ti!»

«Čeravno odnaša listje ti piš
In glavo plešo v obnebje moliš:
Si spolnil nalogo, obrodíl sad
In svetu koristil stoternokrat.»

«Raduj se torej! Pomine mráz,
In vrne se zopet pomladnji čas;
Tedaj preobražen bodeš stal,
Bogat'ši ter lepši list pognal!»

L. Svetec.

91. Lipa.

Lipa zelenéla je	Spavaj, draga ljubica!
Tam v dišečem gaji,	Véčno ne boš spala;
S cvetjem me posipala;	Nova pómlad zélena
Djal sem, da sem v raji!	Novi cvet bo gnala.
Veje raztezávala	Zopet bodo ptičice,
K nebu je visoko,	Ptičice presladke,
Meni pa je do srcá	Pesmice prepévale,
Segala globoko!	Pesmice pregladke.
Ptičice je miljena	Pa boš zopet lipica
V senčico vabila;	V senco nas vabila,
Kadar ležal sem pod njo,	Dragim svojim srčica
Me je ohladila!	Miljeno hladila!
Sedaj pa je révica	Bratje naši se hladé
Skoraj ovenéla;	Radi v tvoji senci,
Cvetje, pérje ljubljeno	Prsi, čela in glavé
Zima je odvzela.	Opletáje z venci!

M. Vilhar.

92. V jeseni.

O kako hitro	Ptice v dežele
Listje odpada —	Gorke letijo —
Hitro nam leta	Dnevi radósti
Minejo mlada.	Ž njimi bežijo.
V vrlih cvetice	Veter drevesca
Vse so zvenéle —	Gola vpogiblje —
Cvetke mladosti	V meni pa tožno
Bodo scvetele.	Srce se ziblje.

Megla pokriva
Plan in doline —
Časov zakriva
Srečnih spomine.

Skoraj bo skoraj
Jêsen minila,
Nas in naravo
Zimi zročila.

Savo Zorán.

93. Nate podobic, otroci!

«Danes god obhajamo svetnikov,
Vseh svetnikov, naših priprošnjikov,
Da ne zabite mi tega dné,
Vam v spomin podobe dam lepé.»

«Mene pri krstu so Peterčka zvali,
Prosim, da Petra v spomin bi mi dali.»

«Vzémil Ti krepák si, priden, Peter!
Le ne bodi nagel kakor veter!
Ne zataji svojega Bogá,
Da se vrata ti odpró nebá.»

«Janezek jaz se, gospod! imenujem
Ter o Božíči veselo godujem.»

«Ná! Gospodu bil je ljub učenec,
Ker nedolžnosti je hranil venec,
Bog te rad imél bo, če boš čist,
Kot je Janez bil Evangelist.»

«Janez i moje nazivlja imé se,
God mi po leti, ko kurijo krése.»

«Hrani! Janez mož zeló spokoren
Jedel je kobilice uboren;
Ti pa le želiš si povitic,
Oj, ne išči vedno si slaščic.»

«Cencek! pokličejo ljuba me mati,
Kadar kaj dobrega h'čejo mi dati.»

«Revežem je vse razdal imetje
Vincenc, ker zaničeval ta svet je.
Revežu, ki lačen je in bos,
Radosten podeli kruha kos.»

«Svetega spomnim Flor'jana patrona
Jaz se pri glasih večernega zvona.»

«Vzémi! ognja Florijan varuje,
Če gorí, neviden pogasuje.
S klinčeki se ne igraj nikdár,
Grozni da ne zanetiš požár.»

«Moj priprošnjik je naslikan v oltarji,
Sveti Anton v nadzémeljski zarji.»

«Šel Anton v samotno je puščavo,
Da je tam prevdarjal božjo slavo.
Slabe družbe váruj se skrbno,
Da ostane srce ti čistó.»

«Jaz sem Ciril, a moj brat je Metódij.
Katér je starejši, kedó to razsódi?»

«O kakó sta brata se ljubila,
Ko Slovence sta učít hodila.
Bratecal* oj bódita obá,
Jedne misli, jednega srcá.»

«Svet'ga Alojzija vidim podobo,
V šolsko stopivši priljubljeno sobo.»

«Angel bil v telesu je človeškem,
Zdaj raduje v raji se nebeškem;
Vsem Alojzij bodi svitel vzor,
Da popnete v angelov se zbor.»

«Neža je moje imé priprošnjice,
Davno si sliko želim te svetnice.»

«Ta umrla je v mladosti cvetu,
Dala je glavó v trinajstem letu.
Koder óna zdaj se veselí,
Glej! da tjà kdaj prideš tudi ti.»

«Orglice ima svetnica le ena:
Sveta Cecilija, druga nobena.»

«Petje, godba nas razveseljuje,
Naše srce k Bogu povzdiguje;
V žalosti, v veselji rada poj
In Gospod nebeški bo s teboj.»

«V pratki lahkó Vam pokažem Heleno,
Križ označuje podobico njeno.»

«Cesarica je Helena bila,
Bolj od krone pa je križ ljubila;

Če storiš pogosto sveti križ,
Ž njim nebeški raj si pridobiš.»

«Jaz sem Marija! — Jaz tudi Marija!
Jaz isto takó. — Ta-le tudi Marija!«

«Mati Božja tudi nam je mati,
Vselej preskrbna nam pomagati.
Vseh svetnikov ona je Kraljica,
Tebi, meni, vsem je priprošnjica.»

«O Marija! ti nad nami čuj!
Zléga vsakega nas obvaruj!
Ko se naše ure iztekó,
Vzprejmi med svetnike nas v nebó.»

Fr. Krek.

94. Verne duše.

Rajni, ki ste se solzili
Na tem svetu tol'kokrat,
Bote v zemlji si počili,
Kamor šli ste trudni spat;
Ko trobenta zabučí,
Bote vstali tudi vi!

Srčno ste nas vi ljubili,
Dobre duše bili ste,
Vam smo tudi mi točili
Vročih solzic jagode.
Ko trobenta zabučí,
Videli se bomo vsi.

Vi na vojski pokopani,
Bog vé kje počivate?
Vaši grobi niso znani,
Znana vaša duša je.
Ko trobenta zabuči,
Snišli bodedo se vsi.

Vi mladenči in device,
Vas je pokosila smrt,
Kakor rože in cvetice,
Mrzel veter v božji vrt.
Ko trobenta zabuči,
Novi vstali boste vi! —

Starčeki ino babice,
Ki ste šli vsi trudni spat,
Mlada bodo oživele
Vaša trupla tistokrat.
Ko trobenta zabuči,
Mladi vstali boste vi.

Oh, pozdravljeni vi rajni,
Mir in pokoj vošč'mo vam;
Naši sósedi nekdanji,
Le priprav'te prostor nam!
Ko trobenta zabuči,
Bog, da b' vstali srečni vsi!

A. Slomšek.

95. Sveti Nikoláj.

Iz odprtega nebá sinóči
Sveti Nikoláj se je podál,
Da bi v vsaki hiši, vsaki kóči
Pridne otročiče darováł.

Ker je noč in vse zaprte dúri,
Ker zaklenen trdno vsak je hram,
Vender Nikoláj ob svoji uri
Dáje tu darí in dáje tam.

Vse denès veselo se raduje,
Kar nedolžnih najdeš kod otrók,
Vsak darove svoje razkazuje,
Teká sem ter tjakaj ž njimi v skok.

Ivan na vrvíci konja vódi,
V rokah žvižga mu in poka bič:
«Naglo se obračaj, len ne bódi,
Rezgetáj mi, če si res konjič!»

Evo, detelje mu v gobec tlači,
Ovsa dáje, zobati velí. —
Konj leseni se ne predrugači,
Jesti neče, kajti lačen ni.

* * *

Le radúj nedolžna se mladina!
Dókler ti neskrben je obráz;
Nikdar ti ne pride iz spomina
Dní otročjih srečni, blagi čas.

F. Krek.

96. Sneg.

Snežec beli vse pobéli,
Čez dolino in goró,
Čista njega je belína,
Še čistejša kot srebró.

Kakor snežec čistobeli
Tud' bodímo zmiraj mi,
V djanji in na duši celi
Polni lepih čednosti. —

97. Zima.

Ako se trta je sadja znebila,
Žalost se precej nam séli v srcé;
Polje in dol sta lepoto zgubila,
Zvonci planinski se več ne glasé.

Ivje pokrilo je log in drevesa,
Belo pogrnen za hišo je vrt;
Ni je cvetice, pa ni ga peresa,
Da bi ne bila objela ga smrt.

Goré, ki drzno do neba strmijo,
Solze pod snegom debelim lijó;
Vode, ki glasno prot' morju grmijo,
Komaj pod ledom jih sliši uhó.

Ljube prijateljice, ptičice blage!
Kam ste bežale? kje imate dom?
Kmalo zapojte mi pesmice drage,
Da razveselil nad vami se bom!

Žarki nebeški! vi ste obledeli,
Zgubili svojo ognjeno ste moč!
V ledu utrinja se mesec prebeli,
Zvezde gorijo, pa mrzla je noč!

Zima! ti moja si rádot vmorila;
Dolgo pa trla ne bodeš me več:
Pómlad prijazna se bode rodila,
S cvetkami bo zapodila te preč!

M. Vilhar.

98. Zimski dan.

Solnce se od daleč skriva,
Vrana leta okrog hiše,
Tanek veter zunaj piše,
Tla pa debel sneg pokriva.

Tam na klancu je vse živo,
Vkup so iz vasí otroci,
Vsak sení v premrli roci
Vozi in drži se krivo.

Starec zre iz gorke hiše
In spomin se mu posili,
Dni premišlja, ki so bili,
In na tihem solze briše.

S. Jenko.

99. Predíca.

Le predi, dekle, predi!
Prav tenko nit naredi,
Da se ne bo krtičila
In ne tekálcu trgala.

Poštena je predíca,
In stara je pravica:
Da tisto dekle kaj velja,
Ki obleko vso domačo 'ma.

Marijo, glej, devico,
Nevtrudeno predíco;
Je prela ino delala
Za božje dete Jezusa.

Le predi prav vesela,
Boš lepe pesmi pela;
Kolovrat pojde rad okrog,
Bo tekla lepša nit od rok.

Kolovrat tiho teče;
Naj tovar'sica reče:
Kar je v nedeljo slišala
Pri prid'gi navka svetega.

Boš tenko nit storila,
Glej, da se boš spomnila,
Kako življenje rahlo je,
Ki kakor nit pretrga se.

Tekál'c bo prejo hvalil,
Če se ne bo ž njo žalil;
Pri Bogu boš pohvaljena,
Če ga ne boš razžalila.

Le pridno, dekle, predi!
Prav lepo nit naredi;
Smrt bo nit skoraj vtrgala,
Bo kon'c življenja tvojega.

Kar si boš tu naprela,
Boš v večnost seboj vzela:
Čednosti lepih suknjico,
Al' pa pregrehe butaro.

A. Slomšek.

100. Zima.

Nesrečna zima mrazi me,
In dolgo proč ne spravi se;
Ovbé!

Ledeni kriv'c in sever še,
Nemilostljivo brije me;
Ovbé!

Pod snegom zemlja skřiva se
In kakor mrlič taka je;
Ovbé!

Če solnce pa le iskre da,
Življenje zopet vse ima,
Ojá!

Po gorkem jugu pripelja
Spomlád se zopet písana,
Ojá!

Spomlád veselo lice 'ma
In nam prijazno se smehljá,
Ojá!

Spet priletijo ptičice,
In k petju tudi vab'jo me.
Juhé!

Ko slišim mile pesnice,
Me sili ukat srčice:
Juhé!

Bo prišla tudi kukov'ca
In z drevja glasno kukala:
Kukú!

Jaz čem pa hvalit' Stvarnika,
Ki zmiraj nas tak' rad ima.
Da, da!

Jos. Hašnik.

101. Rožice po zimi.

Kje po zimi rožice cvetijo,
Da jih več na polji videt' ni?
V hladnem krilu zemlje tiho spijo,
Dokler jih spet vigréd ne zbudi.

Vse prijazne glavo povzdignile,
Vse rumene, lepo pisane,
Bodo svoje cvetje razgrnile
Ino po otrocih lukale.

Le pogledjte, spet se nam smejiijo,
Nas na polje priti vabijo,
Mlado leto je, zato cvetijo,
Ž njimi veselít se, kličejo.

Kdo je rože tak' lepo nasadil?
Kdo po zimi jih zazibal je?
Kdo v spomladi vstajati navadil?
Kdo poliva zale rožice?

Oče večni rožice oblači,
Jih otrokom za veselja da;
Zato jih nobeden naj ne tlači
In ponidoma naj ne teptá.

Vsako jutro rosa jih napaja,
Žejne zopet se napijejo;
Gorko solnce jim lepoto daja,
Zato nam cvetijo tak' lepó.

V vrtu božjem rožice vsajene,
Ljubi ste otroci tudi vi:
O! žlahtneje rož'ce ni nobene,
Ko otroci ste v nedolžnosti.

Rože, glej! nam hitro oblětijo,
Vsako jesen grejo tihe spat,
Pridni pa otroci zmir' živijo,
Bogu večno čast in hvalo dat'.

A. Slomšek.

102. Ptica.

Oj deček hudobni!
Zakaj me loviš,
Ter v kletko me tésno
Zapreti želiš?

Na prostem mi perje
Lepo je svitló,
In petje mileje,
Ko v kletki bi b'lo.

Če perje in petje
Ti moje je všeč,
Na prostem me pusti,
Ne lovi me več!

Tud' ti si na prostem
Najraje vesel,
Zaprto pa bi v ječi
Gotovo ne pel.

Če sebi le dobro
In srečo želiš,
Glej, drugim da tudi
Nič zlá ne storiš!

P. Gros.

103. Šolarji pri jaslicah.

O jaslice ljube,
Kako ste lepé!
Pri vas tak' veselo
Nam bije srcé.

On Bog vsemogočni
Se v hlevcec podá
In jaslice revne
Za ljubo imá.

Ni lepšega časa
Božični ko čas,
Ko Jezus sam dete
Je prišel do nas.

Kak' sveti, o dete,
Se tvoj nam obraz!
Kak' svoje ročice
Steguješ do nas!

Nas vabiš vse k sebi,
Nas ljubiš srčno,
Nas hočeš objeti,
Peljati v nebó.

Pastirčki veseli
Kak' h tebi hité!
Darove nesejo,
Pred tabo klečé.

Tud' mi otročiči
Bi dali darí,
Pa revčki smo vbogi,
Nič našega ni!

Ko b' rož'ce cvetele,
Koj šli bi po nje,
Najlepših bi brali,
Nabrali za té!

Bi zibelko tvojo
Ovenčali vso,
Do hlevca potros'li
Bi ž njimi stezó.

Al' rožic primesti
Ne mor'mo s poljá,
Zatorej naj srce
Za rož'co veljá!

Ponižno jih damo
Vse tebi za dar,
Te pros'mo, o dete,
Ne zvrz' jih nikar!

Le tebi služili
Vsi bomo lepó,
Vse tvoje náúke
Slušali zvestó.

Ti bodi nam vedno
Povsod pred očmi,
Za seboj nas vodi
Življenja vse dni.

In enkrat pripelji
Nas srečno s sabó —
Tje k angeljčkom svojim
V veselo nebó!

And. Praprotnik.

104. Božič odpisuje Najdihójci.

Najdihójca! listek tvoj
Sam priletel v dvor je moj.
Črke niso prelepé,
Krivoústo se držé;

S težka sem iz njih razbrál,
Kakšen dar bi tebi dal.
V roci imam zdaj peró,
Odgovarjam ž njim takó:
Kaj se nisi bolj učil?

Vsega z vrhom bi dobil:
Konja z méda, nôžik zlat,
Krivo sabljo, pēčen grad.
Ker premalo si mi znal,
Zatoréj sem ti poslál
Pisan ništrec, ki je tak,
Da ga nima z lepa vsak:
V sredi votel se mi zdi
In ob kraji ga nič ni.

Bodi priden, úči se,
Po pečéh ne smúči se,
Da ti kaj za pirhe dam,
Ki jih dvesto vóz imam,
Dvesto vóz in petdeset,
Kadar územ* pride spet,
Svitli územ, vêlik dan,
Ki praznúješ ga kristján.

M—l.

105. Seničica.

B'lo je zadnji teden grudna,
V hiši sem domá sedél,
Sev'ra sapa zunaj studna
Brila je, pa sneg je šel;

* Velika noč.

Kar na okno zunaj tica
Trkat pride s kljunom s'nica.

Milo vpira v me očesa,
Peti pesnico začné,
Mili glas na mojá ušesa,
Srcu mili bolji še;
In poslednjič melodije
Žalostno takó zavije:

«S'rote vsmili
Mene tice
Vboge v sili
Se senice;
Glej nožica
Prezebuje,
Perutnica
Omaguje
Vbogi meni
Revni tici,
Zapuščeni
Zgol samíci!»

«Daj me k sebi
V hišo vzeti
Se pri tebi
Mi pogreti;
Zunaj piše
Sapa studna,
Zima više
Rep si grudna,
Lakot grusti,
Mene v sili
Saj ne pusti!

Vsmili, vsmili
Sirotice
Revne bore
Se seníce,
Ki ne more
Najti piče.
Sneg, glej! krije
Log in griče,
Krme ni je,
Torej k sebi
Daj me vzeti,
Se pri tebi
Mi pogreti;
Bom ti pela,
Prepevála,
Srce grela,
Zveselj'vala;
Vsmili, vsmili
Sirotice,
Vboge v sili
Se seníce!»

Meni se pa rev'ca smili,
Pesen gane me v srcé,
Iz očés tekó po sili
Vroče, grenke mi solzé;
Oknice tedaj odklenem,
Ptico k sebi v hišo denem.

Ino jesti, piti zvesto
Vsaki dan sem jej dajal,
Stanovanje sem jej mesto
V kletici široki zbrál.

Ino dan na dan mi poje
Ona sladke pesni svoje.

Zdaj pa pride pómlad mila,
Travniki se zelené,
Ptičev truma se vrnila
Je v logove, na vrté,
Vsa zelena je dobrava,
Prerojena je narava.

Ino moja draga ptica
Si želi na vrt nazáj,
Veseli jo log, gorica,
Rada bi zletela v gaj,
Z drugim' pticam' peti slavo,
Radovati se z naravo.

Torej zvedši njene želje,
Kletke odprem jej vratica,
Ven zletí in, o veselje:
Na drevo se vrtíca
Prosta vsedši peti jame,
Se hvaléžno ozira na me.

Ino z mnogo drugim' pticam'
Vred zletí v zeleni gaj,
Toda mnogokrat s sesticam'
Vrne se na vrt nazáj,
Ino tukaj žvrgoléva,
Se hvaležno razodéva.

M. Valjavec.

106. O izpremembí leta.

Staro leto je zbežalo
In s seboj je odpeljalo
Mnogo želj in raznih nad.
Prinašalo tú je sreče,
Sekalo tam rane žgeče,
Mnogi bil njegov je sad.

Kaj prineslo bode leto,
Novo leto zdaj začeto,
Nam odkrito, znano ni.
Prehajalo al' bo milo,
Al' v britkostih nas topilo,
Skrito nam je pred očmi.

Zagotoven pa resnično
Sem, da djanje zgolj pravično
Ohranilo nam bo mir;
Bratoljubnost in poštenje,
Blago, čednostno življenje
Pravi sreči bode vir.

A. P.

107. Kolednica.

Bog daj srečo! hišni oče,
Hišni oče, hišna mati!
Naj sprostré nad vašo hišo
Svoja krila angelj zlati.

Mir, edinost in veselje
Iz višave v hišo trosi,
Drage vaše glave varje,
Dobra dela k Bogu nosi;
Skrb, bolezen in nesreče
Naj podi od praga hiše,
Z dobrotljivo svojo roko
Naj vam grenke solze briše,
Vaše upe, vaše nade
V svoje bukve zapisuje,
In s periščem polnim hrame
Vsako jesen napolnjuje,
Hišno sleme ognja varje,
Polje toče in viharja;
Naj vas spremlja na vseh potih,
Sije zarja vam njegova!
Dobri ljudje, dobri starši,
Veselite se z družino!
Naj gorijo vaša srca
Za Bogá in domovino!
Da razpel bo nad Slovenci
Svoja krila angelj zlati.
Bog daj srečo! hišni oče,
Hišni oče, hišna matil..

Fr. Cegnar.

108. Revni ptiček.

Po gozdu ptiček kliče,
A jaz pa vem zakaj?
Da b' hišico in streho
Zeleno dal mu gaj.

In dan za dnevom kliče
Skakljaje sem ter tje,
Pa nihče ga ne sliši,
Kakó hudó mu je.

Mrzlote ves se trese
In glada trepetá,
Al' nihče ne drobtine,
Gorkote mu ne da.

Pred hišo tam na veji
Začivka na pomoč,
In toži, milo toži,
Da vzela ga bo noč.

«Vsaj pel sem vam,» tak pravi,
«Gosen'ce rad moril,
Da vam obilo sadja
Bi letni čas rodil.»

«Krog hiš vesel sem letal,
Mladino pet' učil,
Takrat vas nisem prosil,
Da v dar bi kaj dobil.»

«Al' zdaj je trda za-me,
Življenje zimsko spi,
Na polji, na drevesu
Se zrn'ce ne dobi.»

«Otroci moji dragi,
Vi milega srcá!
Najmanjša tud' drobtina
Ne bo pozabljena!»

«Vrzite mi pred hišo
Orehovih lupin,
Pobral bom z ostrim kljunčkom
Kak' jedrček s kotín.»

«Sprosite starše za-me
Drobtinic v majhno pest,
Na vejo tje bom zletel
S hvaležnim srcem jest.» —

«Oh, nihče me ne sliši,
Pozabljen bom zaspál,
Pod vejo tukaj doli
Gladú bom skoraj pal.»

«Zelo me mraz pritiska,
Odeje nimam nič;
Oh, reven — miluvreden,
Je v trdi zimi ptič!» — —

Tako zdihuje ptiček,
Na veji zapuščen,
Pomoči pričakuje —
Drugače je zgublén.

Okó mu že umira,
Glavica povisí,
Še malo se ozira,
Potem pa — omedlí.

* * *

«Oj čakaj, nežni ptiček!»
Velí prijat'lica,
«Ak' slišal te ni drugi —
Sem jaz te slišala.»

«Nič več ne bo morila
Mrzlota te in glád,
Gorkó te bo povíla
V postelj'co — pomlád.»

Že veja zeleneva,
In to je ptičkov úp,
Gorkóta vse ogréva —
Zdaj preč je smrtni strup.

Glavico kviško dvigne
In krepko začvrčí,
V višine tje se vzdigne
In Stvarniku žvrlí.

Kdo poje tam na veji
Vesele hvalnice?
To ptič je v božji reji
Zelene hišice.

Prijat'lici popeva
Zdaj tu, zdaj kje drugod,
Vsak dan jej izročeva
Zahvalo vseh dobrot.

Hrab. Perné.

109. Ples kuhinjske posode.

Na pustni večer so nek šeme plesále,
Tud' v kuh'nji po noči posode so vstale!
Bi rade nekoliko se obrnile,
Za repo debelo se kaj veselile. —

Upíha meh ogenj, da vse je svetló,
In šekec pa mačka zagodeta jo!

Lopar in pa krevlja se brž spodrasita,
Okoli ognjišča se kar zavrtita;
Za njima jo stopi omelo kosmato,
In suče za séboj železno lopato.
Vsi piskri in lonci se tud' oživé,
S kozami in skledami se zavrté.

Za celo vrstó jo še kotel pobêre,
Udarja z nogami in uka, se dêre.
Še peč podrncuje, ko rajanje sliši,
Da vse se kadí in razlega po hiši.
Veselje narašča se v prek in vse čez,
Na svatbi bogati je komaj tak ples.

Le v skledniku skleda je s skledico malo,
Ki mirno še gledate v družbo zagnalo;
Pa rajanje mika tud' skledico belo,
Želí se združiti z druhal'jo veselo.
Le mati jej brani, da b' med-njo ne šla,
Da bi od pósode kaj črna ne b'lá.

Pa skledica mala ni mater slušala,
Se tudi v druhal je veselo zagnala;
Al' rev'ca se dolgo na plesu ne vêde,
Obleko si umaže, v zadrege zaplete.
Vsa umazana, črna nazaj se bojí,
Da mater ni vbogala — vest jo morí.

110. Zima in pomlad.

Prišla zima je,
Je pobrala vse,
Ptički zginejo
Ino prejdejo,
Šli so v kraje tja,
Kamor jaz neznam,
Tukaj le ostanem sam.

Sneg se privalí,
Zemlja pod njim spi,
Včas tak mrzlo je,
Da se vse kadí.
Kak' bom jaz obstal,
Kje po zimi spal,
Tega sem se dolgo bal.

Kje so rožice,
Lepo pisane,
Kje je njihov cvet,
Ni ga videt' več;
Prišla zima je,
Je pobrala vse
Táko kakor pušča je.

Prišla je pomlád,
Kam se 'čem podat,
Včas tak' zébe me,
Da ves tresem se,
Vem še za 'no reč,
Pojdem gor za peč
In me ne bo zeblo več.

Prišla kukovca,
Moja ljubica,
Je kukukala
In prepevala
Le kuku, kuku,
Le kuku, kuku,
Da bi še enkrat veselo b'lo.

Škrjanec prileti,
Kmeta gor zbudí,
Kmet, le prid' orat,
Svoje seme s'jat.
Kmet se prebudi
In za plugom gre,
Veselo je njegá srcé.

Žolcpaška.

III.

III. Petelinov klic.

Kikiriki!

Brž otroci ustaníte,
Se umijte in molite;
Ta, ki dolgi spí,
Pač nič vreden ni.
Kikiriki!

Kikiriki!

Knjige brž v roké vzemite,
Marno, pridno se učite;
Mlad, kdor se učí,
Kruha dost' dobi.
Kikiriki!

Kikiriki!

V šolo le hodíte radi,
Dokler ste še čvrsti, mladi;
Kdor rad poleži,
Šolo zamudi.
Kikiriki!

Kikiriki!
Skrbno tud' na vest pazíte,
Greha nikdar ne storíte,
Le kdor prav živí,
Prost je vseh skrbí.
Kikiriki!

P. Gros.

112. Zjutraj.

Solnce čez hribček gré,
Luna pa za goré;
Zvezdice presvetlé
Se potopé.

Solnce čez hribček gré,
Ptičice žvrgolé,
Žarkov se veselé
K nebu leté.

Solnce čez hribček gré,
Rožice se budé,
V rosi pa njih glavé
Krasno bliščé.

Solnce čez hribček gré,
Pesni v nebó doné;
Rajati tudi smé
Moje srcé.

M. Vilhar.

113. Angeljček moj.

Angeljček, angeljček moj,
Ko si me var'val nocoj,
Varuj me tudi čez dan
Ino pred hudim me bran'.

Revež imam dosti trpet'
Rev in križev na svet'.
Oko pretaka solzé,
V žalosti plava srcé.
Oh, angeljček moj,
Na strani mi stoj!

Angeljček, angeljček moj!
Varuj me z močno rokó,
Kadar na delo jaz grem
In za nesrečo ne vem;
Koliko od doma jih šlo,
Ni jih domov več biló.
Tebi zročim jaz za to
Dušo in svoje teló.
Oh, angeljček moj,
Na strani mi stoj!

Angeljček, angeljček moj,
Naj bom prijatelj jaz tvoj
Kadar na pot se podám,
Varha naj tebe imam.
Kadár mi nesreča pretí
In me sovražnik loví;
Kadar skušnjavec preží,
Me zapeljati žolí,
Oh, angeljček moj,
Na strani mi stoj!

A. H.

114. Dobro jutro.

Dobro jutro! spet živim,
Tiha noč minila;
Jutra se razveselim,
Luč se ponovila.

Dobro jutro, mamica!
Boste pape dali?
Za kosilce dobrega
Kaj ste nam skuhal?

Tičice že pojejo,
Stvarnika častijo,
Me k molitvi kličejo
Ino pet' učijo.

Belo hočem se umit',
Čedno dete biti;
Vmazano ne smejem prit',
K mizi ne hoditi.

Ljubi Bog! zahvalim te,
Da si me ohranil,
Prosim, da boš dalje še
Hudega me branil.

Hvala Bogu, lepo je,
Zdravo in veselo,
Toplo sije solnčice;
Pojdemo na delo!

A. Slomšek.

115. Jutrnno solnce.

Jutranje solnce sije
Z zarjó ogrnjeno,
Rumeno zlato solnce,
Oh káko je lepó!

Veselo gre na delo
Poštena vsaka stvar,
Nam vtrinja v hladni rosi
Se svetli božji žar.

Pozdravljeno nam bodi
V lepoti jutrni!
Le sveti in ogrevaj,
Oživljaj vse stvari!

Bog, ki je tebe vstvaril,
Preljubo solnčice,
Za toliko dobroto
Vse hvale vreden je.

Oh sijaj, sijaj solnce!
Pomnoži zemlji rast;
Ogrevaj naše srce
Za večo božjo čast!

A. Slomšek.

116. Veselo jutro.

Lepo jutro je,
Svetlo solnčice
Mene razsvetli;
Zarja jutrna
Mi veselja da,
V šolo mi veli.

Vse na delo gre,
Mravlje, b'čelice
Gredo živež brat;
Ptički mi pojó,
Rožice cvetó,
Da grem v šolo rad.

V šoli angelj moj,
Mi na strani stoj!
Da se prav učim.
Glav'co dobro 'mam,
Srce navku dam
In se veselim.

A. Slomšek.

117. Šolski zvonec.

Šolski zvonec glasno pôje,
K sebi vabi mlade rôje,
Da bi šli na vrtec zlat,
Kjer blišči jim cvet in sad.

Cvet in sad v modrósti klije
In odkriva lepotije,
Ki jih svet ne umorí,
Srce dobro ne zgubi.

Ljubi zvô nec, zvô ni, zvô ni,
Mlado čedo v šolo gô ni,
V glavo širi résni glas:
Mladih let je kratek čas!

A. P.

118. Pred šolo.

Sveti Duh! o prid' razliti
V nas daritev svojih luč.
Boljši, boljši vsak dan biti,
Vsih dolžnó st nas ti nauč'.
Daj veselje, se učiti,
Daj da uk ostane v nas,
V djanj' pomagaj ga spolniti,
V dobrem pa odvrni mraz.

M. K.

119. Vesela šola.

Šola, bod' pozdravljena!	V šoli noč'mo šepetat',
Ti nas veseliš;	Naj vse tiho bo,
Si za nas pripravljena,	Z nogami ne ropotat',
Da nas podučiš.	Da zaslišimo,
Skrbno hoč'mo se učit',	Kar se lepega uči.
Pridni, pridni hoč'mo bit'.	Mirno vsako naj sedi!

Kol'ko vrlih možev je
V naši šoli b'lo,
Imenitne ki glavé
Zdaj po svetu so.
Zdaj je navka zlati čas,
Ljubi šolarji, za nas.

Bog daj srečo, dober dan
Danes šolarjem,
Naj bo igra zdaj na stran',
Navk le v skrbi nam!
Srce, uho in oko
Navkom posvečeno bo!

A. Slomšek.

120. Mirno, tiho!

Mirni, tihi, poslušljivi
V šoli biti moramo.
Dobra deca učitelja
Vedno radi slušajo.

V šoli se ne sme šeptati,
Pridno naj se vsak uči,
Dober, priden otročiček
Mirno, tiho naj sedi.

Poleg Hrvatskega.

121. Vesela pridnost.

Hvala Bogu, da živimo!
Bog nam ljubo zdravje da.
Šole se razveselimo;
Šola, bod' pozdravljena!
Pridni biti — se učiti
Skrbno danes hočemo,
To veselje naše bo!

Zgodaj ptički žvrgolijo,
Hvalo stvarniku dajat';
Pridne b'čelice letijo,
Si po rožah strdi brat.

Tudi mravlja — si pripravlja,
Se za zimo oskrbi;
Pridnim biti nas uči.

Sveti Duh, ti nas razsveti
In nam pravo pamet daj!
Božjih navkov se prijeti,
Greha pa var'vati naj!
K božji časti — daj nam rasti,
V navku ino čednosti;
To nas v šoli veseli.

A. Slomšek.

122. Šolarček mlad.

Sem šolarček mlad,
Veselo živim,
Me vsak ima rad,
Se pridno učim.

Smeji se nebó,
Raduje me cvet,
Mi ptički pojó,
Igra mi ves svet.

Kjer bivam, povsod
Prav dobro mi je,
Ker toljko dobrot
Mi stvarnik dajé.

Sem šolarček mlad,
Veselo živim,
Me vsak ima rad,
Se pridno učim.

And. Praprotnik.

123. Četrta božja zapoved.

Bog pravi: Stariše spoštuj!
Če dolgo češ živeti;
Jim dobro z dobrim povračuj,
Bo dobro ti na sveti.

Kakó skrbijo prelepo
Stariši za otroke!
Jih žaliti je pač hudó,
Jim rane st'ri globoke!

Otroci pridni, šolarji,
So starišem veselje;
Le umnost in pa čednosti
So njih najslajše želje.

Očeta, mater ljubiti,
Iz srca vsi želimo,
Se jim lepó prikupiti,
Le pridno se učimo!

A. Slomšek.

124. Lenoba.

Béži, béži o lenoba!
V tvojo družbo jaz ne grem;
Ti si mladih let grdoba,
Trdno se ti odpovem."

Mlade, lene potepuhe,
Čaka strgani rokav;
Postopače, zaležuhe
Bode glad po svetu gnal.

Dobre glave, pridne roke
Vsak spoštuje, rad imá;
Pridne ljubi Bog otroke
In jim pravo srečo dá.

Prava sreča pa lenuha
Rada hitro zapustí;
Priden človek dosti kruha
Si za starost preskrbí.

A. Slomšek.

125. Pesen pred očitno skušnjo.

Lepih navkov naučili
Smo se v šoli mi;
Radi bi vas zveselili,
Ljubi stariši!

O prijatelji preljubi,
Poslušajte nas!
Vid'li boste: ni na zgubi
Naše šole čas.

Potrpljivo poslušajte,
Kar nas vprašali;
Kar zasluž'mo nam spoznajte:
Graje al' časti.

Sveti Duh, ti nas razsveti;
Pravo luč nam daj!
Hvalo hoč'mo tebi peti,
Zdaj in vekomaj.

A. Slomšek.

126. Pesen po končani skušnji.

Poskušnjo dokončali
Otroci srečno smo;
In da smo tol'ko znali,
Boga zahvalimo.

Zahval'mo učnike
In ljube stariše,
Dobrotnike velike
In tud' prijatelje.

Pohvala tol'ko mila,
Ki smo jo slišali,
Nas bode veselila
Vse naše žive dni.

Vse svoje dni živeli
Po navkih prav zvestó,
V nebesih pa prejeli
Plačilo bodemo.

Ko šolo dokončali
Življenja bodemo,
Bog daj, da tud' obstali,
Na sodbi bi takó!

Da b' ravno tak' veseli
Iz strašne sodbe šli,
In večno hvalo peli
V nebesih 'zvoljeni.

A. Slomšek.

127. Pri telovadbi.

Konec uka
V kráj je muka,
Rádost pride spét.
Pridni vsi bodímo,
Réda se držímo,
Ki nam bodi svét.

Oproščeni,
V svét zelèni
K telovadbi v skók!
Tamkaj brez zamúde
Očvrstímo ude
Svojih rók in nóg.

V bòk se vprímo,
Tjakaj zrímo,
Kjer vkázník stóji,
In s telésom, z dúhom,
Z vidom in poslúhom
Nánj pazímo mí!

Zdaj dvigánje,
Zdaj gibánje
S trupom al' z glavó!
Jáčimo si žile,
Rókam, nôgam síle
Vsak dan naj rastó.

Vaja prava,
Hrana zdrava
Je za vse mladó!
Ker nam vaja prava
Dušo okrepčáva,
Dušo in teló!

F. L.

128. Po šoli.

Blagoslovi, kar učili
Smo se lepega do zdaj.
Da bi v dobro obrnili
Tebi v čast, to Bog! nam daj.
Da po navki bi živeli,
Vtisni nam ga prav v srcé,
Da po njem bi hrepeneli,
Kakor Jezus zapové.

M. K.

129. Lepa zahvala.

Neskončno vsmiljen dobri Bog!
Ti hočeš hvalo 'meti;
Zasliši glas svojih otrok,
Daj hvalo nam zapeti!

Zahval'mo te za stariše,
Za ateja in mamo;
Pa tudi za učitelje
Zahvalo tebi damo.

Za ljubi kruhek in za navk,
Kater'ga smo zavžili,
Za ljubo zdravje in oprav'k,
Teb' hvala, Oče mili!

Povrni vsem dobrotnikom,
Ki dobro nam storijo;
Zahvale polna srca nam
Naj Oče, teb' gorijo!

A. Slomšek.

130. Dva potepena šolarja.

Iz ene vasi fanta dva
Sta v šolo vkup hodila.
«Po kaj bi danes v šolo šla?
Raj' v gozd se bova skrila.»

Letela sta v sosedov log,
In vabiti začela
Zverino, ptice, vse okrog,
Da b' kratek čas imela.

«Ve ptičice, počakajte!»
Sta potepuha zvala —
«Tu po ledini skakljajte,
Z vami bova igrala.»

«Oj grda potepuha sta!»
Tak' ptičice velijo —
«Mi nosimo si gnezdeca,
Lenuhi le norijo.»

Pri nogah mravlje lazijo,
K njim 'četa govoriti;
«Me praznovat' ne vtegnemo —
Moramo pridne biti.»

Bučel'ce dečka gledata,
Bi rada govorila;
«Lenuha! kaj tu delata?»
Bučel'ca ju navila.

Zdaj miško skákat' vidita,
Ki je za zimo brala;
«Lenuha! kaj tu delata?»
Je mala miška djala.

Spod grma skoči zajček mlad,
Se gre k potoku vmívat;
«Moj gobček blaten grem oprat',
Ne vtegnem si počivat'.»

«Pri vodi hoče gmetno bit',
Sta rekla — «tje letiva,
Brž hoč'va vodo zajezit',
In mlin si narediva.»

Al' voda njima tud' velí:
«Ne vtegnem se muditi;
Po sveti meni se mudí,
Zelenje pomočiti.»

Škrjančeka zaslišita
Na polji žvrgoleti,
Za njim jo hitro vdereta
In mislita ga vjeti.

Škrjanček pa zažvrgoli:
«Oj grda potepuha!
Se vama v šolo ne mudi?
Sramujta se, lenuha!»

«Jaz zjutraj zgodaj se zbudim,
In moram pesen peti,
Potem med brazde se špustim,
Si živež oskrbeti.»

«In vidva zaležuha pa
Takó dolgó ležita,
Namesti da bi v šolo šla,
Pa muhe krog lovita.»

Otroci, ki ne molijo
In v šolo kar ne grejo,
Jim ostra šiba pela bo;
Jim kruha dat' ne smejo.

Za potepene šolarje
Se šiba že namaka,
Ni grši, ko potepat' se;
Vse hudo take čaka.

Le kdor se skrbno, rad uči
In pridno v šolo hodi,
Se lahko vsega veseli,
Ker angelj njega vodi.

A. Slomšek.

131. Ura.

Na sténi prestara se ura majé,
Ne vídi, ne sliši, nemúdoma gré
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Ko mene v tej sôbici bilo še ni,
Že drugim je mérila hipe in dní
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Obéšena gôri pod dimnati stròp,
Rodóv izpremíla obilo je v gròb
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Ko zíbelka moja zibála se je,
Ta ura pri durih majála se je
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Jaz sedem dovršil najslajših sem lét,
Veléla mi ona je v šolo in v svét
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Vesele in tužne stvarí se godé,
Nežalostna ura, nerádostna gré
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Ko smrt mi zaprè obsteklélo okó,
Gibála se bode še vedno takó
V tihôtnem pogóvoru: hip, hip; hip, hip!

Al' kadar poslédnji zatrobi nam dán,
Tu še le nje délavnik bode končán,
Tu bode poslédnji odmérjen jej hip.

Fr. Krek.

132. Delapust.

Prijazno zvonenje
V dolino doni,
Nam praznik znanuje,
Veselo glasi.

In delo težavno
Končali smo že,
Dovoljno, veselo
Nam bije srcé.

Hvaležni zapojmo
Zdaj slavo Bogú,
In pojd'mo veselo
Počivat domú!

Gospódovi praznik
Približal se je,
On duši veselje
In moč nam daje.

O kako zahaja
Nam solnce lepó,
Ozira se milo
In jemlje slovó!

Oj, solnce prijazno
Vabiti nas če,
Na praznik veseli,
Da ž njim bi šli tje.

Tam vedno obhaja
Se praznik vesel,
Nikoli ne mine,
Ga Bog je začel!

Ko enkrat se stekel
Življenja bo čas,
Bo delapust večni
Tud' prišel za nas.

Če bomo živeli
Služili zvestó,
Na praznik veseli
Šli bomo v nebó!

And. Praprotnik.

133. Poletni večer.

Senca raste,
Tla rosé,
Hlaji žarki
Vrh zlaté.

Mati s polja
Pridejo,
Krog ognjišča
Tekajo.

Plamen šviga,
Krop kipi,
Dim nad sleme
Se valí.

Kmaló Jožek
Pripoklja,
Meketajo
Jagnjeta.

Breza, Dima
Z Jagodo
Prižvenkljajo,
Mukajo.

Se budijo
Zvezdice,
Pripihljajo
Sapice.

Omarijo
Zazvoní,
Proti dómu
Vse hití:

Žnjice, kosci
Oratár,
Hlapci, dekle,
Gospodar.

Krog večerje
Se vrsté,
Oče kruh jim
Razdelé.

Sok in kaša
Jim diši;
Delo beli
Vse jedí.

Skupaj mol'jo
Vsi glasno,
Pridni, trudni
Spé sladkó.

M. Kastelec.

134. Večer.

Glej! solnce že niže zahaja,
Že jemlje od zemlje slovó,
Za vrhe zelenega gaja
Bo skoraj, bo skoraj zašló!

Mračé se že tihe doline,
Temniti se log je začel;
Zlaté se snežnikov višine,
Ki žark jih je zadnji objél.

Zapirajo krone cvetice,
Odeva jih rosa in mir;
S planine žvengljajo ovčice,
V rog trobi veseli pastir.

Vrnila se že je bučela
Z medeno nožico domú,
Tej roži in unej je vzela,
Napila se v cvetji medú.

Po pesku studenci šumljajo
S penečo srebrno vodó,
In ribice v njih se igrajo
In gledajo v modro nebó.

In ptice po gozdu molčijo,
Le cvrček prijazno cvrči;
Iz turna pa «Zdravo Marijo»
Bron milo k molitvi doní.

Odkrije ratáj se in moli:
«Marija, studenec dobrót!
Ozri iz nebes se tu doli,
Usmili se grešnih sirót!»

Na matrnih prsih raduje,
V obraz se jej dete smehljá,
Po luni ročice steguje,
Imeti jo hoče z nebá.

Veselo prepevajo ž'njice
Z jeklenimi srpi domú,
Jim sije, leskeče na lice
Večernica, zvezda mirú.

Zakaj bi le pesen ne pele,
Ki skrb in britkosti moré,
Ki delajo dni jim vesele,
Ki v srce iz srca doné?

Ko solnce se zadnje bo skrilo,
Ogrnila smrt nam okó:
Kako se bo petje glasilo,
Od petja se treslo nebó!

Fr. Cegnar.

135. Večerna.

Solnce se je skrilo,
Zvon je že odpel;
Delo se storilo,
Dan je slovo vzel.
Začne se drugoč
Za počiti noč,
Nam za mlado jutro
Dati novo moč.

Pod perutmi božjim'
Lahko, sladko spim,
K Jezusu vzdihnem,
Ko se prebudim;

Božji angelji
Bodo var'vali
Njega, ki se z Bogom
Vleže in zaspi.

Zvezde lesketajo,
Nebo se svetli,
Nam na znanje dajo,
Da tam noči ni.
Solnce je Bog sam
Svojim ljubejam,
Večna luč jim sveti,
Kjer je večni dan!

Srečen, kdor nedolžno
Ino prav živi,
Srečen, kdor pobožno
Sklene svoje dni,
Srečna družčina
Tamkaj čaka ga,
Ž njo na večne čase
Gledal bo Bogá.

Kol'ko revnih, vbogih
V noči zdaj trpi,
V sili in nadlogah
Spanja si želi.

Nečem pozabit',
Lepo zahvalit'
Večnega, ki meni
Daja si počit'.

Oče, tebi hvala
Za dobrote vse,
Ki mi jih dar'vala
Tvoja roka je.
Ljubi angelj moj,
Varuj me nocoj!
In prihodnje jutro
Bodi Bog z menoj!

Iz Razlagove «Pesmarice».

136. Večernica.

Glejte! že solnce zahaja,
Skoraj za goro bo šlo;
Hladen počitek nam daja,
Pojd'mo veselo domó!
Čujte zvoniti!
Počivat zvoni!
Zvoni, le zvoni nocoj,
Sladko počivat zapoj!

Čujte po drevji šumeti,
Glejte, kak' vetrič pihlja!
Urno! že začne mračiti,
Hitro, da bomo domá.
Čujte zvoniti i. t. d.

Delo smo danes storili,
Naj se le vse veselí;
Bomo se tud' poživili,
Že se večerja hladí.

Čujte zvoniti i. t. d.

Sed'mo za mizo in jejmo
S pametjo božje darí;
Srce hvaležno imejmo
Stvarniku, ki nas žíví!

Čujte zvoniti i. t. d.

Vzemimo jedi in pijmo
Sladkega vinca bokal;
Svoj'ga Očeta hvalimo,
Ki je tak' dobrega dal!

Čujte zvoniti i. t. d.

Zdaj si počijmo po volji,
Naj nas petelin zbudi,
Kadar škrjanček na polji
Jutrnno pesen sloví.

Čujte zvoniti i. t. d.

Vsi bomo enkrat zaspali,
V miru počivali vsi;
Delo na vselej končali,
V hišo Očetovo šli:

Takrat zvonovi

Zvonite lepó!

Klič'te k Očetu domó,
Klič'te nas v sveto nebó!

A. Slomšek.

137. Lahko noč.

Lahko noč!
Daj nam Bog svojo pomoč!
Ker smo delo dokončali,
Da bi tudi sladko spali!
Vsa vročina je zdaj proč,
Lahko noč!

Srečen je,
Kdor dopolni dela vse;
Vsaki dan 'ma svoje delo,
Žalostno, pa tud' veselo;
Kdor dolžnosti vse stori,
Lahko spi.

Vsaki dan
Naj bo dobro dokončan!
Zdaj počivat zdravi gremo,
Al' pa vstanemo, ne vemo;
Smrtna ura, zadnji dan
Je neznan.

Sprav'mo se,
Roke si podajmo še!
Naj sovraštvo naše mine,
Vsaka jeza 'z srca zgine,
Prej ko solnce zašlo bo
Za goró.

O Gospod!
Le ne hodi ti od tod!
Ko se nam bô vse stemnilo,
Nam življenje to minilo;
Jezus ne zapusti nas
Zadnji čas!

Naj neha
Moč hudobnega svetá!
Naj potihne vse trpljenje,
Čiste bodo naše sanje,
Naj nas bodo angeljci
Var'vali!

Enkrat pa,
Ko se nam pot dokonča,
Bomo zemljo zapustili,
Se k Očetu preselili,
Pojdemo vsi trudni spat,
Zopet vstat'!

Svetla so
Vrata gor v svetó nebó.
Težke skrbi le-te zemlje
Srce tje s seboj ne jemlje;
Oj, kak' bode gor lepó
Le domo!

Prej in zdaj
Križev poln je le-ta kraj;
Hudo z dobrim se vojskuje,
Zemljo z revo napolnjuje;
Tu mirú ni najti nam,
Mir bo tam!

Jokajte
Nič za rajne preveč se!
Ki pravično tu živijo,
V Bogu tam se veselijo,
Vsak zmed njih počivat le
V miru gre.

Lahko noč!
Tam se vidimo drugoč.
Kaj bi se več smrti bali,
Enkrat bomo zopet vstali;
Ko nas zdrami božja moč.
Lahko noč! —

A. Slomšek.

138. Mati pri zibeli.

Ajaj, ajaj, ljubček moj!	Lepe rožice cvetó,
Dete trudno si nocoj;	Belo ino pisano;
Ajaj, ajaj, dete moje:	Jutre bova zgodaj vstala,
Ziblje mati ino poje	Bova lepe rož'ce brala.

Pridi, pridi grlica,	Priletite angeljci,
Boš mi dete zibala,	Vi nebeški družaji;
Dete moje mehko spalo	Bote dete mi var'vali,
In ne bode se jokalo.	Njemu sladko spanje dali.

Zunaj lepo jagnjiče,	Kádar pridno dete spi,
Jagnje lepo belo je;	Ljubi Bog nad njim bedi,
Jagnje bode priskakljalo,	Kádar dete tiho aja,
Moje dete pozibalo.	Bog mu sladke sanje daja.

A. Slomšek.

139. Lahko noč.

Svetlo solnce se je skrilo,
Vse na svetu potihnilo,
Vse odeva tiha noč,
Da zaspati nam je moč.

Svetle zvezdice goriijo,
Tam na nebu se bliščijo,
Kakor bi nas angeljci
Dol' iz raja gledali.

Ptičice in vsa živina,
Gospodarji in družina,
Vse počitka željno je,
Tiha noč zaziblje vse.

Moja glav'ca je zaspana,
Moja postelj'ca postlana,
Ljubi angelj, varuh moj,
Mene vari ti nocoj!

Oče, vi mi križ storite!
Mati, vi me pokropite!
Da prav lahko, sladko spim,
Blagoslov da vaš dobim.

Jutre hočem zgodaj vstati,
Nočem zarje zaležati,
Bog mi svojo daj pomoč!
Oče, mati, lahko noč!

A. Slomšek.

140. «Spančkaj mi, dete!»

Daj mi ročice, o dete bolnó!
Da jih segrejem s poljubi lepó,
Čelo ti vroče in lici hladím,
Skrbna, ljubeča nad teboj bedim.
Žibel naj bodo ti moje roké,
Vzglavje naj bode ti moje srcé.
Spančkaj, o spančkaj mi, dete sladkó,
Zdravo da bodeš, ko prej si biló!

Naj se ti sanja o zvezdah nebá,
Nočnih cveticah z bliščobo zlatá,
Ki nam jih travnik in vrt porodi,
Čista vodica med njimi šumi!
Angeljci naj se igrajo s tebój,
Saj si jim bratec, o ljubljencek moj!
Spančkaj, o spančkaj mi, dete sladkó,
Mamice svoje najslajše blagó!

Kadar se ljubček mi bodeš smehljal,
Luči in cveta se spet radoval;
Kadar mi sreča otare solzé,
In mi zavriska veselo srcé:
Takrat ročice boš sklepal ljubó,
Hvalil čuvaja nad solncem z manó:
Spančkaj, o spančkaj mi, dete sladkó,
Milosti večne te hrani okó!

Lujiza Pesjakova.

141. Otrokova smrt.

Dete v postelji leží,
Mati pa pri njem sedi.
Oj! kakó je prej skakljálo
Ter veselo se igralo!
Zdaj mu temno je okó,
Prej mu bilo je svitló.
Blédo je njegovo lice,
Suhe so mu zdaj ročíce. —
Dete! — bolno, bolno si! —
Mati bridko se solzí;
Ona vé, da dete kmalo
Večno, večno bo zaspalo.

Dete mater je vprašálo:
«Kaj se mama vi solzíte?
Rajše k meni sem lezite,
Sladko mene poljubite;
Mirno jaz pri vas ležim,
Sladko poleg vas zaspim.»
Mati vse je to storila
Ter bridkeje se solzila.
Dete mater je objelo
Sè svojó ročico vêlo,
Ter zaspálo sladko, milo —
In se več ni prebudilo.

Devoján.

142. Mrtvemu otroku.

Kaj na odru tem ležiš?	Mati nad teboj sloni,
Dete drago! ali spiš?	Gleda v belo tvoje lice,
Oj, kakó si ti lepó!	Toči nje okó solzice,
Nad glavó blišči se križ,	Bridko tebi govori:
In ob tebi so cvetlice,	«Oh, predrago dete moje!
Mlade tvoje drugarice;	Temno je očesce tvoje,
Sveče ti goré svetló.	Blede ustne, bled obraz!
Prej se mamki nasmihálo	Tebi cvetje strl je mraz;
Še si milo — a bolnó;	Dolga žena, bridka smrt,
Potlej skôraj zadremálo,	V tihi te ponese vrt.»
V pôkoj večni si zaspálo.	

«Sinek moj, ti sinek zlati!
Téši me jedino to,
Ker so angeljci kriláti
Nesli dušo ti v nebó,
Kjer nad menoj z visočine
Vidiš moje bolečine,
Šteješ moje vse solzíce,
Ki za teboj se tocé;
Gledaš v moje žalno lice,
V mojega srca gorjé!»

Devoján.

143. Pri mrtvaškem sprevôdu.

Oj težka pot, oj tožna pot,
Ko od srcá srcé se lóči!
Mi spremljamo te žalujóci.

Saj ti na veke greš od tod,
Oj solzna pot, oj zadnja pot,
Ti v kraje romaš nam neznane,
Odkoder več vrnitve ni;
Slovó nam bridke seka rane,
Solzé rosijo nam očí, —
Oj z Bogom, drago srce ti!

A dàsi nam se je ločiti,
Nad teboj treba ni solziti:
Na srečni poti ti si zdaj,
Na póti v grob, na póti v raj.
Pokòj sladak te čaka v jami,
Neskončna sreča nad zvezdami,
Mi sprémljamo v mirú te kraj,
Krilatci pa v nebeški raj!

S. Gregorčič.

144. Luna.

Prijazno luna sveti,
Nam lahko noč želi,
Med zvezdami se maja,
Skoz megle se smeji.

Težaka luna ziblje,
Mu sladko spanje da,
In tudi za bolnika
Mazilo hladno 'ma.

Pohlevno se zakriva,
Odkrije spet obraz;
Popotnika tolaži,
Da mu je krajši čas.

Vsa mila in prijazna
Nam k srcu govori,
Od rajnih časov pravi,
Odvzame nam skrbi.

Le sveti, sveti luna!
Poganjaj temno noč!
Da solnčice prisije,
Prinese novo moč.

A. Slomšek.

145. Zvezde.

Tam na nezmernem nebi
Se zvezde svetijo,
In lepe navke tebi,
O človek! pravijo.
Povzdigni le od zemlje
K nebesom rad okó!
Ti svet veselje jemlje,
Bo tam povrnjeno.

Ve zvezde ljubeznjive
Prijazno svétite,
In med zelene njive
Me 'z hiše vabite;
Oh rad se k vam oziram
In hvalim Stvarnika,
Ki od začetka zmiram
Prelepo luč vam dá.

Srebrno luč prijazno
Vam Stvarnik je prižgal,
Po nebu vas je razno
Ko rože nasejál.

Vsaki po njenem mesti
On pot odkazal je,
In vse po svoji cesti
Se čudno sučete.

Pa tud' za nas na sveti
Ostaje prave ni,
Za večno le skrbeti
Zveličar nas uči.
Oj, zvezde brez števila!
Nad vami je moj dom,
Ko duša se ločila,
Nad vas povzdignjen bom.

Zatorej rad po noči,
Ker vsaka stvar zaspí,
Se solnce od nas loči,
Večerna prisvetli:
Vas zvezde ogledujem,
K' ste mi prijetlice,
V nebesa rad zdihujem,
Kjer pravi dom je moj.

Národna.

146. Sanjač.

Solnce je za goró,
Zvezde spet svetijo,
Jaz pa rad sanjam,
Če tudi bedim.

Sanje me veselé,
Mar so lažnjive vse;
Kadar kol' sanjam,
Tud' srečen sem taj.

Sreča res pisana
V sanjah z menoj igra,
Torej rad sanjam,
Da srečo lovím.

Kaže nebeški kroz
Vel'ki mi zvezdni voz,
Sanjam, da vozím
Po nebu se ž njim.

Sanje najslajše mi
Mila luč zvezd deli,
Sanjam, da sreče
Mi zvezda svetli.

Kadar med zvezdami
Šiba je videti;
Sanjam, da došlo
Kaj žal'ga me bo.

Rimska mi cesta da
Sanja kaj lepega,
Sanjam, da sveti
V nebesa mi pot.

Vtrinjajo zvezde se,
Smrt mi na misel gre,
Sanjam, da vtrinja
Življenje se mi.

Ljubeznjiv' Šmarni križ,
Srčnost mi ti deliš,
Vidim te, sanjam,
Da straha ni nič.

J. Hašnik.

147. Nočni požár.

Krvavo se nebó žari,
Planjave, hribje so svetlí,
Ko bi jih solnce obseválo,
Jim žarke svoje pošiljálo.
Al' to svitloba solnčna ni,
Drugače ona se bliščí. —

Saj solnce davno zášlo je
 In za vrhunce gôr se skrilo,
 Potem se naglo je stemnilo;
 Večerni mrak pokríl je vse.
 Le zarija na nebu jasnem
 Blišči se v nočnem svitu krasnem,
 Pa tudi ona kmalo gre,
 In temna noč je razprostrla
 Po zemlji svoja krila črna.
 Na nebu zvezde se množé,
 Nastane svetlih lučíc čreda;
 Med nje priplava luna bleda,
 Ko bila bi kraljica njih.
 Pa ni pregledala še vsih,
 In že jo gost oblak zakrije,
 Neusmiljeno v svoj plašč zavije.
 Na zemlji vse je mirno že,
 Ljudjé vtrujéni sladko spé,
 Nič hudega se ne nadjaje.
 Le čuk po logu še kriči,
 Si ropa nočnega iskaje. —
 Odbila ni še polnoči. —
 Poslušaj, bije plat zvoná,
 Okolica je svitla vsa;
 Ljudje šumijo, skupaj vró,
 Vsi proti eni strani zró.
 In po dolini glas doní:
 «Vstanite brž, gorí, gorí!»
 In ko bi trenil, razkropé
 Se vsi in na pomoč hité.
 Iz streh valí se gosti dim,
 Tramovje poka, ogenj šviga
 In hiša se za hišo vžiga.

Nevarnost grozna žuga vsim
Ki morda zdaj že sladko spé,
Prijetnih sanj se veselé,
Nič ne vedé, kaj vne jih čaka.
Ljudí je polna streha vsaka,
Ki je še ogenj ni končal.
Vsak trudi se, da varoval
Bi vsaj še to, kar ni končano.
Ljudjé kričijo neprestano
Od vseh strani: «Vodé, vodé,
Dokler je čas, da se otmé!»
Moči neznane vsem so dane,
Kar zgrabi kdo, odnese kar,
Nikomur ni za težo mar. —
Sedaj pa še vihár nastane,
Razpiše ogenj plamijoč,
Raznese žarke vse goreče,
Po strehah sem ter tje razmeče,
Da jih gasiti več ni moč. —
«Pomagaj Bog in svet' Floriján,
Ki si za varha k nam poslan,
Da hiše naše ne zgoré!»
Takó na glas ljudje kričé.
Al' malo le trenutkov še
In hiše vse so v ognji že. —
Ljudjé, zdaj prazna moč je vaša!
Vse prišlo ognju je v oblast,
Ki vedno vekša svojo rast;
Nikomur on ne prizanaša.
Kako strašan je tu pogled,
Kjer ogenj pušča svojo sled:
Večé otroci, ženstvo joče,
Brezupno revni starec stoče;

Z dojencem mati tu sedi
Mrzlote dete jej bledí.
Tu zemlja zopet je razrita,
Kjer se borila je žival,
Ki jo požar je pokončal,
Ter napenjala vse moči,
Da strašni smrti bi utekla;
Na pol zdaj mrtva se vali,
Ker se je v ognji vsa opekla.
Preide noč, napoči dan,
In ljuti ogenj je končán.
Zopet posveti solnce krasno,
Zopet nebó je milo-jasno,
Kakor je bilo prejšnje dni.
Ne zmeni se, kaj se zgodilo,
Odkar je zemljo zapustilo.
Le kmetič pride ves pobit
Na pogorišče se solzit;
Le on vé, kaj se je zgodilo,
Kar solnce ga je zapustilo.

Jos. Podmilšak.

148. Zvonikarjeva.

Ko dan se zaznava,
Danica priplava,
Se sliši zvonjenje
Čez hribe čez plan:
Zvonovi zvonite!
Na delo budite,
Ker naše življenje
Je kratek le dan.

Kdor hoče živeti
In srečo imeti,
Naj dela veselo,
Pa moli naj vmes:
Zvonovi zvonite!
K molitvi vabite,
Ker prazno je delo
Brez sreče z nebés.

Če delav'c se vpeha,
Trpljenje mu neha,
Ga delapust vabi,
Večér ga hladí:
Zvonovi zvonite,
Nedeljo znanite,
Gospod ne pozabi
Plačilo delí.

Oh naglo nas mine
Ves trud, bolečine,
Utrujen se vleže
Na pare trpin:
Zvonovi zvonite!
Domu ga spremíte;
Gre z dela in teže
Adamovi sin.

Bl. Potočnik.

149. Noč in dan.

Nekedaj prepír imela
Noč in dan sta med sabó;
Da en sam bi, sta hotela,
Vladal čas nad vso zemljó.

Beli dan je temni noči
Ostro bil takó dejál:
«Noč, za vselej ti se lóči,
Da bom vedno jaz svetál.»

«Žezlo meni se spodobi,
Sama vidiš in spoznaš;
Da te srd moj ne vgonobi,
Glej, da brž slovó mi daš.»

«Zlato solnce, óko moje,
Gleda ves strmeči svet,
Vse mi hvalne pesni poje,
Kadar pridem, idem spet.»

«Usahnile bi rastline,
Vse postalo bi mrtvó,
Zemlje plod vesoljne mine,
Če zatisnem jaz okó.»

«Svitaj beli dan!' že glásno
Rano mi okrog doní;
Ko slovó jemljém začasno
Pa vse krog se žalostí.»

Temna noč odgovorila
Dnevu je besede te:
«Ni ga tvojih del števila,
Čast in hvala tebi grè.»

«Prazna pa so dela tvoja,
Ako dam slovó ti jaz,
Svet imél ne bo pokoja,
Klel te jezen bo v obraz.»

«Kaj trpinu bo počéti,
Kdo mu bode brisal znoj,
Ko zefir* poneha véti,
Ki je spremljevalec moj?»

«Kje popotnik bi se vstavljal,
Da moči bi zbiral spet,
Če me več ne bo pozdravljal,
Ker bo v svitu vednem svet?»

* Lehen večerni veter.

«Vse umrle bi rastline,
Ko bi vzela jaz jim hlad;
Ž njimi vsa žival pogine,
Cvet nehá, živót in sad.'»

Čul besede beli dan je,
Šle so mu do dna srcá,
Obudí se v njem kesánje,
Nôči tak odgovor dá:

«Ljuba noč, nikar ne hodi
Ti od mene, oj nikár;
Z menoj ti kraljica bodi,
S teboj jaz naj bom vladar!»

«Jaz brez tebe, ti brez mene,
To mogoče biti ni;
Nič naj naju ne razžene,
Dokler svet se krog vrti.»

Noč in dan sta se objela,
V zvezo dala si rokó;
Noč je lehnó odletela,
Gledal dan je skoz nebó.

Fr. Cimperman.

IV.

150. V posnemo.

Glej mravljice drobne	Čebelice nežne
Na delo gredó,	Nevtrudno vršé,
Da živež za zimo	Strdí si za zimo
Si vkup nanesó.	Nabirat hité.

Posnemaj jih, deček,
In uči se rad;
Bod' priden in marljiv,
Dokler si še mlad.

P. Gros.

151. Detetu.

Lasci rumeni	Lepa so tvoja
V solncu bliščijo,	Jasna očesa,
Glavíco, tilnik	Notri migljajo
Tebi zlatijo.	Zlata nebesa.
Lepo je tvoje	Sméhljaji tvoji,
Lice premilo,	Sladko veselje,
Ko bi se v snegu,	V mami stoterne
V zarji gojilo.	Vzbujajo želje.

V post'ljo te deva,
Križa ti čelo,
Usta in prsi;
Poje veselo:

«Trgal ti rože
Lepo dišeče,
Vil za klobuček
Bele, rudeče.»

«Sladko počivaj,
Roža rudeča!
Roža rudeča,
Matrna sreča!»

«Dajal ti bode
Zlate igrače,
Jesti prinesel
Bele pogače.»

«Var'val te bode
Angelj krilati,
V raju za roko
Vodil po trati.»

«Vidil boš ondi
Sveto Devico,
Vidil boš ondi
Sveto Trojico.»

«Sladko počivaj,
Roža rudeča!
Roža rudeča,
Matrna sreča!»

Fr. Cegnar.

152. Cerkvica.

Cerkvica vrh goré,
Cerkvica bela!
Vsak dan pozdravlja te
Duša vesela.

Tebe čez dan okó
Zmir' pogleduje,
Srce večerne ti
Zdihe daruje.

Zjutraj že, ko zlatí
Solnce planine,
Srčne pozdrave ti
Diham z doline.

Saj mi takó ljubó
Gledaš z višave,
S holmca zelenega
Daješ pozdrave.

Zvonček me tvoj budi
Zjutraj iz spanja,
K delu, k pokoju spet
On mi pozvanja.

Tvoje zavetje res
Mirno, tihotno,
Kak' dé nemirnemu
Srcu dobrotno!

Pa če otožnost med
Mir se zaplet'je,
V tebi le, cerkvice,
Najdem zavetje.

Zatorej vrh goré,
Cerkvica bela,
Vsak dan pozdravlja te
Duša vesela.

Fr. Levec.

153. Zvon naš prijatelj.

Kadar zora priblišči,
Že zvonenje se glasi,
Kliče vstati zgodnji čas
Ter k molitvi vabi nas.

Ko približa poldne se,
Solnca žarek močno žgé,
Zopet s stolpa nam doní:
«Prid'te in počijte si.»

In ko solnce gre v zatón,
Vse pohaja že na dom,
Zvon premilo se glasi
In nam lahko noč želi.

Pride pa Gospodov dan,
Al' kak drugi praznovan,
Zvon nas vabi v cerkev vse,
K Bogu dviga nam srcé.

Ko se dnevi nam stekó,
Nam pustiti je zemljó;
Tužno poje mili zvon
Ter nas vabi v večni dom.

Zvon premili, oj tvoj glas,
Daj da slušam vsaki čas!
Me pripelji enkrat tjé,
Kjer veselje večno je!

P. Gros.

154. Sirota.

Zunaj veter brije,
Plan in goro krije
Črna noč.
Jadno dete kliče
Iz grobóv mrliče
Na pomoč.

Mati mu umrla,
Oča v grob zaprla
Bela smrt.
Samo je ostalo,
Tužno pribežalo
V božji vrt.

«Zlata mama moja,
Glej! sirota tvoja
Tu stoji;
Nima kaj obleči,
Nima kam se vleči,
Glad preti.»

«Vzemi mene k sebi,
Dobro je pri tebi,
Mamica!
Nimam druge mame,
Da bi ona name
Gledala.»

Dete se sklonilo,
Vleglo na gomilo
K mamici.
Zarja rumenila,
Ni ga prebudila
V postljici.

Fr. Cegnar.

155. Veselja dom.

Preljubo veselje, oj kje si domá,
Povéj, kje stanuješ, moj ljubček srcá?
Po hribih, dolinah za teboj hitim,
Te videti hočem, objeti želim.

Te iščem za mizo, kjer dobro jedó,
Na plesi pri godcih, kjer sladko pojó;
Al' prav'ga veselja na rajanji ni,
Pijance, plesalce veselje beží.

Te iščem po polji, kjer rož'ce cvetó,
Po logu zelenem, kjer ptice pojó,
Pa ptice vesele in rožice vse
Le 'majo veselje za mlado srcé.

Poslednjič veselje še le zasledim,
Na vaško ledinco pridirjam za njim;
Glej, tamkaj z otroci prijazno igra,
Jim kratek čas dela, pri njih je domá.

Oh blažena leta nedolžnih otrók,
Vi 'mate veselje brez težkih nadlóg;
Oh káko vas srčno nazaj poželim!
Al' vi ste minula, zastonj se solzim.

Le eno veselje še čaka na mé,
V presrečni deželi, kjer mlado je vse;
Trpljenje v taisto deželo ne zna,
Le tamkaj je pravo veselje domá.

A. Slomšek.

156. Vprašanje — odgovor.

Povejte, tovar'ši!
Kaj mi smo na sveti?
Kaj naši nameni,
In kaj nam početi? —
Prijatli predragi!
Popotniki smo,
Iz tuje dežele
V domačo gremó.

Povejte, preljubi!
Kaj čas nam poméni,
Ki naglo nam teče
V hitrosti ognjeni? —
Čas voz je nemirni,
Nenéham' drdrá,
Se nikdar ustavit',
Obrnit' ne da.

Povejte, kaj, ljubi!
Je naše življenje,
Zdaj dobro, zdaj slabo
In zgolj spremenjenje? —
Življenje je cesta
Čez plan, čez goré,
Ga naglo zapelje,
Kdor pota ne vé.

Povejte, kaj strasti?
Kaj pamet, kaj vera?
Ki srca posesti
Nam hoče vsaktera. —
Nadležni vozniki
Popotnih so to;
Pa trdna le vera
Voznik «naš naj bo.

B. Potočnik.

157. Sreče dom.

Kdor kol' pod milim nebom živi,
Vsakdo pač srečen biti želi,
Cesar na tronu, kmetič na polji,
Prosi od Boga sreče po volji;
Tud' jaz je iščem križem svetá:
Kje nek' prebiva. kje je domá?

Tam, kjer cvetice krasno cvetó,
Mislim, da sreči venec pletó;
Solnce pa rev'ce ves dan pripeka,
Kosec jim slednjič glav'ce poseka;
Koder pa smrtna kosa kosí,
Sreče ni prave, jok se glasí.

Z vrta na polje grem je iskát,
Tam se raduje kmetič bogát.
On si bogato žetev obeta,
Sreča pšenice venec mu spleta;
Toča prihruje, žito zdrobí,
Sreča veselja z njive zbeží.

Ptice vesele, zelen je gaj,
Mislim, tu ima sreča svoj raj;
Zima prikima, ptice zbežijo,
Hribci pod mrzlim snegom ječijo;
Glasa veselja čuti ni več,
Gaj le žaluje, sreča je preč.

V mestih imajo mnogo blagá,
Tamkaj bo sreča najbrž domá;
Res se bogatéc tam napihuje,
Pa še več revnih milo zdihuje;
Kjer pa s'romaštva solze tekó,
Nihče po sreči vprašal ne bo.

Cesar mogočni, kakor s'romak,
Otrok in starček, kmet in vojščák:
Srečo si vošči, sreče si išče,
Ali le z lica solze si briše;
Človek do groba sreče želí,
Pa si le prazne pene loví.

Kje neki ima sreča svoj dom?
Kdo mi pové, kje našel je bom?
V čistem le srcu ona kraljuje,
Srce nedolžno razveseljuje;
Sreča prebiva sredi srcá,
V srcu poštemem ti je domá.

Jos. Virk.

158. Kam in kje?

«Kam drži na desno cesta,
Kam drži na levo pot?
Mož! povejte mi po skušnji:
Kje se lože ognem zmot?»

«Pot, ki vidiš jo na pravo,
Te prinese v mesta kras,
Ki drži na levo steza,
Te pripelje v prosto vas.»

«Če nameriš jo na mesto,
Kras zidovja najdeš hiš,
Če se pa na vas obrneš,
Tam nasprotno vse dobiš.»

«Kam tedaj se naj obrnem,
Al' se v mesto naj podám,
Ali naj na vas jo mahnem,
Srečo boljšo kje imám?»

«Vidiš, to ti je vse eno :
Kakor se obnašal boš,
Lahko v mestu, lahko v vasi
Si, če hočeš, srečen mož.»

M. Valjavec.

159. Moje želje.

Rad bi tamkaj bil,
Kjer po polji veter žene
Žitne valove rumene,
Kjer vesela se glasi
Prepelica «pet pedí,»
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kjer po dragah bistra reka
Kakor živo srebro teka,
Kjer zelene trate prt
Mene zove v pisan vrt,
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kjer visoke so planine,
Čudne skalne globočine,
Kjer boječa srna spí,
Strma peč v nebó kipí,
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kjer v zelenem gaji poje
Slavček poleg samke svoje,

Kjer se milo družita,
Mehko gnezdo znašata,
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Kjer mladine krasno cvetje
Zaljša grla milo petje,
Kjer nedolžnost je domá,
Spake sveta ne pozná,
Rad bi tamkaj bil!

Rad bi tamkaj bil,
Tamkaj rajsko je veselje,
Tamkaj čiste srčne želje,
Tam v nebesa je od tod
Prosta in vesela pot,
Rad bi tamkaj bil!

V. Orožen.

160. Mlin.

Po rekah jo dere,
V kolesa šumí;
Je spenjena pere,
V krog žêne, vrtí.

Ko blisk se kolesa
Lopate vrté,
Odmeta, otrésa
Val iskre vodé.

Kaj v mlinu ropoče,
Kaj zgraja, bobní?
Kolo, glej, tam vroče
V krog kamne podí.

Spod kamnov pa moka
Se bela kadí,
Kolo jih brez stoka
Okrog ne vrtí.

In mlinar na skali
Pregleda svoj dom,
Ter kamnov ték hvali:
Bog! stradal ne bom!

Kdor moč prav obrne,
Ko vroča kipí,
Ta lakot odvrne,
Star v sreči živí.

Al' voda šumeča,
Ni živa mladost?
Moč tvoja cveteča
Iskrena krepóst?

Pod težo kdor stoka,
Ki tare močí,
Glej: s trenjem le moka
Se pridna stori!

Novice I. 1846.

161. Otročja leta.

Ko v tihotni noči kratka
Sanja vmakne se od nas,
Zbežala je doba sladka,
Let otročjih mili čas.

Vrgel sem od sebe vence,
In cvetičic nimam več;
Let otročjih ni več sence,
Oj, nedolžnost, preč je preč!

Le spomin mi kaže kraje,
Kjer otrok sem cvetje bral,
Kjer v vinogradu najslaje
Grozdje oče mi dajal.

Kjer moliti me učila
Pod orehom mamica:
Lehka bodi ti gomila,
Ljuba, dragá mamica!

Kjer sem z dedom v cerkev šetal,
Kjer igral sem se vesel,
Kjer mi starček je obetal:
S séboj te bom v cerkev vzel.

Nič čez dan me ni skrbelo,
Mirno sem po noči spal;
Saj obleko imél sem belo,
Saj me angelj varoval!

Srečna leta ve otročje,
Srečen ti otročji čas!
Dokler vzame smrt v naročje,
Vedno mislil bom na vas.

J. Bilec.

162. Veseli otrok. ¹⁰⁰

Otrók živim v veselji,
Šaljivo se igram,
Vse gre po moji želji,
Ker v srci mir imam.

Prepévam pesni glasne,
Ko zjutraj se zbudim,
In kadar dan ugasne,
Odmolim ter zaspím.

Iv. Miklošić.

163. Preprostega otroka molitev.

Jézusek! tam gôri	Koderkóli hodi,
V svojem zlatem dvôri	Tudi mi očeta,
Sveti križ držiš,	Ki je gnal teléta
Z angeljci sediš.	Past na télčo stájo,
Prve hlače nosim,	V travnik za ograjo.
In kleče te prosim	Črevlje mi obuje,
Zdravja svoji mámi,	Ki jih on kupuje,
Ki me zjutraj drámi,	In s sebój me vzame,
Češe in umiva,	Kjer so v gozdi jame,
Meni srajčko šiva,	Zajci in lisice,
Sladkih jabolk reže,	Kósi, jerebice,
Rada s kruhom streže,	Volki in medvedje,
Mleka piti daje,	Črednikom sosedje.
Da mi ga ostaje.	Kadar medved Jaka
Izpremljúj in vódi	Kosmat prikoraka,

Oča ga namaha,
 Da zbeží od straha.
 Če se volk prikaže,
 S kolom ga namaže,
 Da nabit zadôsti
 Spet izgine v hosti.
 Stori mi še to:
 Hrani prelepó
 Bratce in sestrice,
 Strijce, jetrvíce,*
 Ujce in strijniče;
 Tete in sestriče.
 A najprvo meni
 V žgánce žmitkov dèni!

P—r.

* Žene dveh ali treh bratov se med seboj imenujejo jetrve.

164. Opomin k petju.

Bratje! zapojmo vesélo,
Pesen zapojmo glasno!
Petje bo srce ogrelo,
Zjásnilo nam bo okó.

Pesen naj naša se čuje
Krog čez doline, goré,
Brate naj naše zbuđuje,
Z nami da se veselé!

Pevsko imamo vsi zmožnost,
Srce je pésenski vir;
Torej pustimo otožnost,
Sreče odprt nam je tir.

Peti naj naše so želje,
Pesen duhá nam vedrí;
Petje prinese veselje,
Žalost od nas odpodí.

Koder razlega se petje,
Sreča obseva ves kraj;
Rádosti klije tam cvetje,
Zemlja prestvari se v raj.

Bratje! zapojmo veselo,
Pesen zapojmo glasno!
Petje bo srce ogrelo,
Zjásnilo nam bo okó!

Fr. Cimperman.

165. Mali vojaci.

Mali smo vojaci še,
Sučemo že sabljice
Na povelje bóbnarja,
Ki na boben ropotá.

Kdor si deček še krepák,
Z nami bodi mlad voják,
Brž čez ramo púškico
In opáši sabljico.

Smo vojáci še mladí,
V žilah gorka kri kipí;
Čujte, boben ropotá,
Glas je to, ki nam veljá.

Na sovražnika vsi v boj
Urno idite z menój;
Zdaj pogúm, srcé veljá,
V boj nas kliče Avstrija!

Res, da trnje je samó,
Po katerem sekamo, —
Vádi naj se zgodaj vsak,
Kdor če biti vrl voják!

Poleg Hrvatskega.

166. Telovadba.

Telovadba nam veselje bodi,
Ki k pogúmu in junáštvu vodi,
Udom daje gibičnost, čvrstobo,
Tóžnost nam odganja in lenobo!

K vajam torej pridno se zberímo,
V red in vrsto se lepó vstopímo,
Vsak poslušaj, pázi, da prav skače,
Delaj na ukáz in ne drugače!

Telovadbo obiskujmo radi,
Čvrsti zdaj smo, zdrávi še in mládi,
Mlada v žilah nam se kri pretaka,
Gibična je mišica še vsaka.

Na vadišče urno tjà hitímo,
Vaj telesnih da ne zamudímo,
Pridno naj se telovádi vsáki,
Vrli, mladi smo še korenjaki!

Ljudomil.

167. Otročja želja.

Otrok še, rad poslušal, glédal,
Oj! rad sem drobne ptičice,
Na tratice sem rad se vsédal,
Kjer pele so seničice.

Ko so pa ptičice zletele
Do zlatega skor solnčica,
Ter v višavah žvrgoléle,
Zbudí se v meni želja ta:

Ko pač v ptico sprebrniti
Bi mogel jaz po volji se,
In skor veselja konec biti
Pri tej je misli hot'lo me.

Pač hotel potlej obiskati
Bi mesta celega svetá,
Do lune, zvezdic c'lo letáti
In do rumen'ga solnčica.

O Bógec, Bógec, ti prezlati!
Zaprosim zdaj in hrepenim —
Daj, daj, da morem ptič postati,
Kedar le hočem in želim.

In glej, po prošnji kmalo,
Kar kviško šinem, bil sem ptič;
Besed mi znano je premalo
Popisati veselja črič.

Al' — pok! — zadéne oh me puša,
Pri priči padem, frfolim,
Že hoče zapustit' me duša,
Kar se na tratici — zbudim.

Oh! — zdihnem — Bogu bodi hvala,
Da se sanjalo mi je lé. —
Seničic truma pa pevála,
Se zdelo mi, na drevcu je:

«Poglej, kak' revna je živál,
Kak' revna stvar je ptičica!
Ne žel' torej, kar Bog ni dal,
Nikomur iz rodú človeškega.
Premodri Bog, tud' modro je,
Oj, modro vstvaril je on vse!»

J. Navratil.

168. Materi.

Kdo obleko mi kupuje?
Kdo za hrano mi skrbi?
Kdo pri meni vedno čuje?
Kdo za mene le živi?

Kdo po dnevi in po noči
Prosi ljubega Bogá,
Da me čuva vsega zlêga,
In mi srečo, zdravje dá?

Ko sem bila še detetce,
V posteljci se jokajòč,
Kdo mi pel je pesni svete,
Kdo me zibal dan in noč?

Vi ste bila, ljuba mati,
Váruh moj mladóstnih let,
Spoznaváti ste učila
Zgodaj me hudobni svet.

Vse, kar ste me vi učila,
Spolnovala bom zvestó,
K Bogu bom za vas molila,
Slúšala vas bom lepó.

Ana Križman.

169. Molitev za mater.

Bogec moj premili,
Ljubi Bogeč zlati!
O ne daj siroti —
Meni žalovati!

Srčno, milo prosim,
Oče, te v višavi,
Mamico preljubo
Zopet mi ozdravi.

Oh, odkar je bolna,
Sólzice prelivam,
Sladkega veselja
Nič več ne uživam.

Božikála ljubo
Prej je mama lice;
Zdaj, ko jo objémčkam,
Toči le solzice.

Posteljce mi nima
Revci kdo postljati,
Vmazane mi srajčke
Nima kdo opráti.

Mama mi je djala,
Ti si dober Oče,
Mene pozabiti
Tebi ni mogoče.

Jankica se moja,
Bógec, glej! razprála;
Oh, ozdravi mamo,
Da jo bo šivála.

O zato ne kliči,
Je še za očetom!
Da ne bom sirota
Sam ostal med svetom! —

Prav lepó, pobožno
Je z menoj molila
Vselej, predno kruhka
Mi je podelila.

In nebeški Oče
Dete je zvesélil,
On je dragi mami
Zdravje spet podélil.

Radoslav.

170. Bog za vse skrbi.

Na zemlji miške najti ni,
Da bi ne 'mela mamice,
Ki jej prinese škorjice,
Da rev'ca stradala ne bó;
Tud' jej postelje postelj'co.
Bog ljubi pač za vse skrbi.

Pod nebom tudi ptice ni,
Da bi ne 'mela suknjice,
Prav lepè, tople, pernate,
Ki greje ptičico gorkó,
Da hudi mraz je vzel ne bo.
Jo Oče mili oskrbi.

Na zemlji vsej črvička ni,
Da bi ne našel kapljice,
Katere on napije se;
On najde dosti živeža
In lakote še ne pozná.
Nebeški Oče zanj skrbi.

Metulj po travnikih leti,
Obišče svoje rožice,
Preleta vrte in poljé,
Ima žamnáto suknjico;
Lepše, ko dekle, pisano.
Ga dobri Oče preskrbi.

Pod solncem stvarce "take ni,
Naj bi še tako mala b'la,
Pri Bogu ni pozabljena;
'Ma vsaka svojo hišico,
'Ma vsaka svojo postelj'co.
Vse ljubi Oče preskrbi.

Glej, dete moje, tudi ti
Očeta dobrega imaš;
Lahko se njemu v roko daš,
Lahko se njega veseliš,
Ker v božjih rokah ti živiš,
Bog Oče tud' za té skrbi.

A. Slomšek.

171. Bog je moj ščit.

Bog je moj ščit!
V njegovi roki je moje življenje,
Njemu se voljnó udam;
Misli in dela, moči, hrepenjenje,
Njemu darujem, kar imam.

Bog je moj lek!
Ako zadene me strela nezgode,
V prsih trepeče srcé
Žalosti meč mi nevsmilj'no prebode,
Ako prelivam solzé.

Bog je moj up!
Ako ves svet me preganja, sovraži,
Kaj mi je skrb ali mar?
Bog mi pomaga, me čuva, tolaži,
Ne zapusti me nikdár.

Jak. Gomilšak.

172. Izgubljeni Bog.

«Oh mama, mama, kaj se je zgodilo —
Preljubega Bogá več tukaj ni!»
Takó tožilo detece je mило
In sólze so mu tekle iz očí.

«Je ni, je ni bliščeče več podobe,
Katero si mi dala ti za god;
Kaj revežu storiti meni bode,
Če je izginila, gorjé! od tod?»

In mati pride, išče, je tolaži,
In kmalu sólz je konec in nadlog,
Glej! najden zopet je zaklád najdraži,
Le-tu je izgubljeni ljubi Bog!

«Varuj ga zdaj, oj dušica ti moja,
Le drži skrbno ga in prav trdnó;
Ter brez prenehanja in brez pokoja
Naj nanj'ga pazi srce in okó.»

«In kadar velik boš, otročič zlati,
Zgubiti tudi mi ne smeš Bogá,
Saj blizu morda ti ne bode mati,
Ki k tebi zopet ga nazaj peljá.»

Lujiza Pesjakova.

173. Vse mine.

Kje so moje rožice,
Pisane in bele,
Moj'ga srca ljubice,
Žlahtno so cvetele?
Ah, spomlad je šla od nas,
Vzela jih je zima, mraz!

Kje so moje ptičice,
Kam so zdaj zletele,
Oh, nedolžne pevčice,
Kak so žvrgolele?
Zanjke b'le nastavljene,
Ptičke so se vjele vse!

Kje je hladni pótok moj,
Kjer sem se sprehajal,
Kjer skušnjav nevarni boj
Mene je obdajal?

Vel'ka, vel'ka suša b'la,
Zemlja je popila ga!

Kje je moja utica,
Utica zelena?
Kje je hladna senčica,
Z lipice spletena?
Hud vihar podrl je njo,
Oh, zelena več ne bó!

Kje je tista deklica,
V vrtu je sedela,
Lepa kakor rožica,
Pesnice je pela?
Hitro, hitro mine čas,
Mine tudi lep obraz!

Kje je fantič zdaj vesel,
Ki je to prepeval,
Da bi enkrat še zapel;
Kratek čas nam delal?
Hitro, hitro mine čas,
Ah, ne bo ga več pri nas!

V. Orožen.

174. Zdihljeji slepega.

Le enkrat bi videl, kak' solnce gor gre,
Bi videl, kje luna, kje zvezde bliščé,
Al' tema poskuša nad menoj si moč,
Ne vem nič od dneva, obdaje me noč.

Le enkrat bi videl višnjévo nebó,
Zeleno planino in belo goró,
Le enkrat bi videl oblak nad menój,
Bi vprašal ga glasno, se jočes z menój?

Le enkrat bi videl dolino in gaj,
Oh blagor! veselje, kdor vidi tu raj.
Le enkrat bi videl, kak' cvetke cvetó,
Méd drugim, strup meni v prsih nesó.

Le enkrat bi videl soseda oči,
Bi vprašal v očesih, kar jezik tají.
Svet zá-me ni vstvarjen, le grob si želim,
V grobu resnico in luč zadobím.

M. Vilhar

175. Očetova roka.

Da zvezde na nebu igrajo
In luna se milo smejí,
Po stropu nebeškem migljajo —
Očetova roka stori.

Da orel v nebesa gor šine,
Ogledati solnce želi,
In zopet spusti se v nižine —
Očetova roka stori.

Na vejah se ptičji rod ziblje
Da tol'ko lepó žvrgolí,
Da v práhu črviček se giblje —
Očetova roka stori.

Da dežek nam zemljo namaka,
In tratico spet omladi,
Da jagnje po pašniku skaka —
Očetova roka stori.

Če sever sovražni popiha,
Da drevo zelenje zgubi,
In rožiči glavo zaviha —
Očetova roka stori.

Če strašno gromi ino bliska,
Da zemlja se z nebom mají;
Če toča po polji peliska —
Očetova roka stori.

Če jokam in solze prelivam,
In meni se húdo godí,
Pa tudi dobrote če vživam —
Očetova roka stori.

O človek! Očeta se drži:
Prelepo za te On skrbí;
Nja roke nikdár ne zavrzi —
Ker modro vse ona stori.

V. Orožen.

176. Kdo je naučil?

Kdo je naučil ptičice peti?
Kdo jih navadil brzo leteti?
Kdo dal jelenu hitre nogé,
Da po planini kakor blisk gré?

Kdo dá vetrovom močno piháti?
Kdo reče burji silno vihráti?
Kdo tiho zimo nam pripeljá?
Kdo toplo leto zopet nam dá?

Kdo reče vrelcem nežno šumeti?
Hitrim potokom po bregih dreti?
Kdo goni réke, vel'ke vodé,
Kdo jih izliva v strašno morjé?

Kdo daje solncu svetlo sijáti?
Kdo vkaže zvezdam mîlo igráti?
Kdo je olepšal jasno nebó?
Zemljo pogrnil kdo je takó?

Kdo je nebó nad nami okrožil?
Hišico polžku kdo je naložil?
Kdo je naučil pajeka presti?
Pridne bučelice strdi nanesti?

Kdo te je, dete mlado, ustvaril?
Kdo ti telo in dušo podaril?
Kdo ti dá kruha, kdo ti dá piti?
Kdo ti dá zdravja se veseliti?

Vsegamogočni — blisk in grom daje,,
Da se nebó in zemlja zamaje.
On, kateri bliske v rokah imá,
Pa tudi zemlji dež'ka podá.

Vse to je vstvaril Bog ljubeznjivi,
Kteri nam oče je dobrotljivi,
On naše duše k sebi bo vzel,
Ko bode truplo v grobu pepel.

A. Slomšek.

177. Mati.

Dete revno, dete malo,
Kdaj mi bodeš poplačalo
Vse, kar zá-te skrbna mati
Mogla sem in bom prestati?

Sem na rokah te nosila,
V bolečinah te zdravila,
Zá-te noč in dan skrbéla,
Zá-te sem in bom živéla.

Postelj kolikrat postlála,
Zibel tvojo sem zibála,
Pesen ti zapela sládko,
Da zaspalo si čez kratko.

Čez-té se potem nagníla,
Srčno Bóga sem prosila:
Oče, hudega ga brani,
Meni, sebi ga ohrani!

Dete malo in ubožno,
Bodi pridno in pobožno,
S tem skrbí mi boš plačalo,
Dete revno, dete malo!

S. Jenko.

178. Kaj imam.

Očesi dve imám,
Ki svetlo gledajo,
Zdaj zemljo, zdaj nebó,
Da lahko vse spoznam.
Oči preljub' so božji dar;
Le greha gledati nikdár!

Ušesi dve imam,
Kar mati rečejo,
Al' oče vprašajo,
Odgovor hitro dam. "
Ušesa so tud' božji dar;
Poslušat' greh me Bog obvár'!

Imam še jezik od Bogá,
Da lahko pojem, govorim,
Potožim se in zakričim,
Kjer je kaj hudega.
Obrača se mi jezik rad,
Pa ne opravljat', ne lagat'!

Imam tud' roki dve,
Na vsaki prstov pet,
Ž njim' pisat', vsako reč prijet';
Prav zdravi ste obé!

Ž njim' delati, ne pa igrat';
Ž njim' služiti, pa ne jemat'!

Dve nogi tud' imam,
Da lahko skakam in stojim,
Od doma grem, nazaj letim,
Se kamor kolj podám.
Potepat' se nikdar ne grem,
In škode delati ne smem.

Imam še eno reč:
Mi v prsih kljuje dni, noči —
Srce, ki ljubiti želi,
Kar mu je najbolj všeč.
Naj ljubi ljubega Boga,
Ki tol'ko me za ljubo 'ma.

A. Slomšek.

179. Deklica, ki je v šolo hodila.

Sem v šolo hodila, učila trdó,
Kar znam, bi ne dala za zlato svetló.
Kaj meni lepota, denarji, blagó,
Če v srci in v glavi vse prazno bi b'lo?

O praznem veselo mi čas mimo gre;
Če pasem, znam brati; kak' lepo to je!
Po zimi nevednim čas dolgo trpí,
Jaz berem al' pojem in dolg čas mi ni.

Če bi obolela, tolažbo imám,
Bo srce veselo, ker brati kaj znam.
Vse tako veselje kdo drug' ne pozná,
Ki v šolo ni hodil in brati ne zna.

On išče za d'narje veselje za sé,
Si zdravje zapravlja in pači srcé.
Sem v šolo hodila, učila lepó;
Kar znam, bi ne dala za svetlo zlató.

Val. Stanič.

180. Mož-beseda.

Mož-beseda, mož-beseda,	O mladenič! hočeš biti
Kol'ko ti veljaš?	Enkrat pošten mož,
Ki se za nobene d'narje	Skrbi, da v obljubah svojih
V hudo ne predaš;	Mož-beseda boš!
Mož-beseda več velja,	Drži, če rokó podaš,
Kakor kup zlata.	In sovraži laž?

Laž je grda in ostudna
Zlodejeva hčer;
Vse lažnjivce tam požrla
Bo peklenska zver.
Boljše je, nogó vlomit',
Ko lažnjivec bit'!

A. M. Slomšek.

181. Na goro.

Na goro, na goro,
Na strme vrhé!
Me kliče, me miče,
Me vabi srcé.

Na gori pod menoj
Oblaki visé,
Nad menoj višave
Bliščijo vedré.

Na gori cvetice
Najzaljše cvetó,
In ptice preljuje
Najslajše pojó.

Na svobodni gori
Ni zemskih nadlog;
Nad menoj, pod menoj,
Krog mene je Bog!

Nad menoj na gori
Je svobodni dom,
Iskál ga in našel
Bliz' neba le bom.

Tedaj le na goro,
Na strme vrhé!
Tje kliče, me miče,
Me vabi srcé.

M. Vilhar.

182. Planinar.

Visoko vrh planin stojim,
V veselji rajskem tu živim;
Tam dol' ljudje prebivajo,
Veselje redko vživajo.
Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Men' prvo solnce zablišči,
Ko zajde, meni še svetlí;
Mrakovi dol' stanujejo
In srca omrzujejo.
Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Men' bistre sape zrak vedré,
Mi jasnijo glavó, srcé;
Tam dol' megle se vlačijo,
Duhá moré in tlačijo.

Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Je poln čvrstih cvetic moj stan,
Stojé viharju, zimi v bran;
Tam dol' mehkužne hirajo,
Se razcvetó, že vmirajo.

Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Studenci bistri mi tekó,
Pojé mi čredo in travó;
Tam dol' se reke zbirajo,
Jezove, breg podirajo.

Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Po jasnem meni solnce gré,
Al' zvezde migljajo svetlé;
Tam doli strele švigajo,
Med gromom hiše vžigajo.

Prid' vrh planin,
Nižave sin!

Bl. Potočnik.

183. Dolenjska.

Pridi Gorenj'c!
Z mrzle planine,
Vabi Dolenj'c
V gorke doline;
Mrzel je led,
Pridi se gret'!

Brati nas rod,
Brati nas Sava;
Pridi na brod
Krški s Triglava:
Bratec, bod' moj!
Pij ga z menoj.

Solnce gorkó
Tukaj nam sija,
Trta ljubó
Gor se ovija,
Vince z goré
Greje srcé.

Trta rodí,
Trud pozabimo,
Vince blišči,
Slovincem napimo,
Bratom okrog:
Živi jih Bog!

Bl. Potočnik.

184. Lovska.

Z lokom ino strelo
Lovec preletí
Goro in globelo,
Ko se dan budí.

Zračni visočini
Orel je vladár,
Breznu in strmini
Lovec gospodar.

Dalja se mu klanja;
Kar dospè mu v lov,
Srna ali kanja,
Vse je plen njegov.

Posl. Fr. Cegnar.

185. Veseli pastir.

Zakrivljeno palico v roki,
Za trakom pa šopek cvetic,
Ko kralj po planini visoki
Pohajam za tropom ovčic.

Saj tukaj na solnčni višavi
Le sam sem, le sam gospodar,
Živejem po pameti zdravi,
Za muhe mi ljudske ni mar.

Nikomur tu nisem na poti,
Na poti ni meni nikdó;
Kdo čisto veselje mi moti,
Kdo moti življenje mirnó?

Nikdár ne zmračí se mi čêlo,
Nikdar ne stemné se oči,
In pojem in ukam veselo,
Da z gôre v goró se glasi.

Naj drugi okoli po svêti
Si iščejo slave, blagá,
Jaz hočem na gori živéti,
Tu sreča, tu mir je domá.

Za čedico krotko popeval
Bom pesmice svoje sladké,
Dolincem glasno razodéval,
Kar polni mi srečno srcé.

Ne, palice svoje ovčarske
Za žezlo kraljevo ne dam,
In rajši, ko krone cesarske,
Cvetice na glavi imám!

S. Gregorčič.

186. Gorska cvetica.

Oj, cvetica,	Tu spomladni
Ki samica	Vetrec hladni
Tam cveteš na gori mi;	V lice ti ljubó pihljá;
Res, da mala,	Da ne vsahneš
Vendar zala	In omahneš,
Gorska si cvetica ti!	Blagi dež te okrepčá.

Ti vonjavo	Ti v samoti
In dišavo	In tihoti
Rajsko krog sebe puhtiš;	Se razcvetaš prelepó;
Ti v lepoti	A minulo,
In čistoti	Se osulo
Vsa vesela tu stojiš.	Tvoje cvetje kmalo bo.

Tu na gori	Odcvetela
Koj ob zori	Tak' vesela
Solnce te obseva že;	Tudi meni bo mladóst!
O večeru	Časno mine,
Pa v jezeru	Naglo zgine,
Rosa zbira se za té.	Za veseljem gré bridkóst.

Ljubeznjiva!
Veselijva
Zdaj se, ko imava čas;
Kmalu bila
Bo nemila
Ura, da zgubiva kras!

Fr. Cimperman.

187. Hvala dreves.

Prav ljuba se mi zdé drevesa,
Po otročje se jih veselim,
Da dala so nam jih nebesa
V priyatle, se iz njih učim.

Z radostjo dečka že napaja,
Se smeje mu srce in okó,
Kadar ga cvétja sneg obdaja,
Ki trosi ga spomlad' drevó.

In če mladenču ni nobena
Doslej po sreči se izšla —
Drevesa veja ga zelena
Tolaži, up mu novi dá.

Poldanski že sopár pripeka,
Slabéti moč možá začné.
Tu hladno senco čez človeka
Drevó dobrotljivo razpné.

Pogréša starček baš odeje,
Ga tare mraz in lakota,
Drevó po zim' mu sobo greje,
Drevó mu sad v živež dá.

In ko obišče smrt neznana
Na konc' posvetnih nas željá,
Nam trudnim od drevés poslana
Je postljica šestvóglata.

In kadar zdavnej že človeka
Spomin pozabljen v grobu spí,
Zvesto, glej! sama mila beka
Mu na zeleni mah solzí.

Od tod so ljuba mi drevesa,
Zató se tak' jih veselim,
Da dala so nam jih nebesa
V prijatle, se 'z tegá učim.

A. Oliban.

188. Kras.

Od planin, kjer dob in bukev,
Smreka krije naša tla,
Kras nagoten se prostiraš
Do jadranskega morjá.

Ko te Rimljan je premogel,
Krasen, silovit si bil,
In po sencah tvojih vrhov
Boge je Slovan častil.

Tebi je zeleno krilo
Vgrabil tržni Benečán,
In sedaj si solnčnim žarkom,
Vihram si v oblast podán.

Kjer neurniki deževni
Niso sprali ti kosti,
Tam te glojejo viharji,
Burja pije tvojo kri.

Sreča sladka ni ti dana,
Dan ti je trepet in strah!
Sapa meče v morje pesek,
Tebe pa osoda v prah.

Skale, tvoje drage hčerke,
Dvigajo v nebó roké,
Ino za odgovor z néba
Smrt ti vihre rujové.

Rožice sem videl mīle,
Ki cvetele so ljubó;
Ali solnce je palílo,
Rože umirále so.

Po dolinah valovito
Klasje tvoje šepetá;
Z néba se utrگا ploha,
Smrt in groza ž njo igrá.

Sadje gledal sem na drevji,
Že je zórel blagodár;
Preden je vtonilo solnce,
Vstal, pogubil je vihár.

Nikdar več ne upaj sreče,
Več pokoja ti ne bo;
Ali mene čaka pokoj,
Ko zaspal bom pod tebój.

M. Vilhar.

189. Na posipu hudega grada.

Tiha groza me sprehaja,
Al' ostanem, al' bežim?
Vse podira se in maja,
Med skalovjem ostrmim.

Plaz posiplje se po steni,
Sivo zidje se drobí,
Kaj razmet le-ta pomeni? —
Razvalina, kdo si ti?

Hudi grad, ti dom trepeta,
Prednjim staršem nestrah'van!
Prišla so mašč'vanja leta,
Bliža se ti zadnji dan.

Kje so skladi, kje zidovi,
Tabra dolg' sloveča moč?
Kje so vrata, kje mostovi?
Ječ kje tvojih strašna noč?

Kje shodišča, kje morišča?
Kje orožja tvoj'ga šum?
Kje strelišča, kje stražišča?
Kje ukanje tvojih trum?

Davno so junaki zgnjili,
Mirnega soseda strah;
Dnevi slave so minili,
Razvalina si in prah.

Táko v prah in razvaline
Se na zemlji vse razspé,
Čas pomigne, vse to mine,
Kar človeški rod počné.

Le kar v srci lep'ga stvarí
Božja milost, obstojí;
Unstran sveta lepše žári,
Lepše se ponebesí.

H, v «Čbelici».

190. Pozabljeni očaki.

Visoko vrh skalovja
Razrušen grad stojí,
Po gabrih krog razsipa
Večerni piš vrší.

Očaki z mečem svojim
Jemaí so glavé:
Potomec z rosno koso
Pobira pa travé.

Slovel je na tem gradu
Nekdaj ponosen rod;
Neznan je zdaj po svetu,
Pozabljen je pvsod.

Z goré je v dol donela
Pač pesen svoje dni;
Zdaj iz doline v goro
Otožno se glasi.

In vnuk neznan, neslaven
Več vranca ne drví;
V dolini brazdo reže,
Za kruh se svoj potí.

Večerni zvoni gori
K razvalu zapojó,
Pozabljenim očakom
Pozdrave prinesó.

Janko Kersnik.

191. Črviček.

Nikar črvičku delat' zlá,
Ker Bog ga tudi rad imá.
Čeravno v prahu zvija se,
Življenje vendar ljubo je
Črvičku tud' ubogemu,
Nič žalega ne stori mu! —
Glej, solnce gorko od nebá
Obseva tudi črveka,
In božje gleda nanj okó,
Kakor na tebe, baš takó.
Obleko, hrano dobri Bog
Deli iz svojih milih rok
Črvičku, majhni stváríci,
Ki tud' po svoje ga časti!
Zatoraj mučiti nikár
Črvička, ki je božja stvar!

I. Tomšić.

192. Anica in piščeta.

Hitro, hitro ljuba mati,
Piškam moram jesti dati;
Dajte piškam proseka,
Lepo pros'jo piščeta.

Pik, pik, pik! kakó letijo,
Révice se veselijo;
Kako rade zobljejo!
Vboge piške lačne so.

Koklja zrna ne pozoblje.
Da bi piške dosti dob'le.
Oj, kaj dobra mati st'ri,
Da otroke oskrbi!

Piške so se nazobále,
Lahko bodo zdaj šetale;
Vse za kokljo čivkajo,
Kam jih le peljala bo?

Čujte, čujte, koklja vpije!
Hočem videt', kaj se vije?
Grdi kanjuh je pridrl,
Koklji piško rad požrl.

Koklja svoje piške brani,
Grdi kánjuh mora vstrani.
Oj, poglejte, mamica,
Kako piške rada 'má!

Pod peroti jih zakriva,
Glej! na prsih jih ogreva;
Lahkō se počijejo,
Strah in zima jih ne bo.

Mama! tak' bom jaz zavpila,
K vam pribežala, se skrila,
Kadar pride dušni tat,
Me v nesrečo odpeljat'.

A. Slomšek.

193. Mrtvi kanarček.

Ljubček prisrčni, sladak! kanarček najlepši, jedinec,
Kteremu bilo zvestó vdano je moje srcé!
Ali je môžno in rés, da ti me ostávljaš za vselej,
Mene, ki tebe gojil, zá-te ljubèč sem skrbèl?
Že me ne gledaš sedàj s prijaznim in bistrim očescem,
Ki mi radóstno pojóč, vedno pri meni si bil,
Mene poljubljal. — Gorjé! nikdár že dalje ne bodeš
Zôbal presladkih drobtín néžno iz moje roké!
Žálil me nisi nikdár, napravljaj mi čisto veselje.
Ptíček, zakáj li, zakáj vsekal si rano mi tó? —
V kóvčeg te bel položím, postlán je z blazínico svílno,
Ná-te vijoličin cvet trósim in listje mladó.
Ljubček prisrčni, sladák! kanarček najlepši, jedinec,
Zadnji pritiskam poljúb zdaj ti na perje zlató! —
Kovčeg je beli zaprt, solzán ga ponesem na vrtec,
Tám kaj izkôpljem grobíč, rožo na vrh zasadím;
Vedno zalival zvestó s solzámi ti bodem zemljíco,
Da ti izraste iz nje kôšat grmíč in hladán.
Tvojih továřišev zbor, ki tam udomačil se bode,
Tebi naj poje v spomin pesni prisrčnih glasóv!
Jaz te obiščem vsak dan, nikdár te ne zabim, predragi!
V mislih o tebi zaspim, v sanjah ostanem s tebój!
Dragi kanarček ti moj! zasuta nad teboj je zemlja —
Préjmi ljubezni gorké, préjmi nje sólžno «zdravstvúj»!

Lujiza Pesjakova.

194. Moja ovč'ka.

Ovč'ka moja bela
Brzna in vesela,
Z glavíco pokima,
Da me rada ima.

Ovč'ki dajem travo,
Zéleno otavo;
Ona meni mleko,
Volno za obleko.

Ovč'ka vsa nedolžna,
Ona ni ubožna;
Tak' tud' srce moje,
Zato rado poje.

Zato blaga više
Srce mi ne išče;
Tukaj dosti toga,
Tamkaj gledat' Bóga!

V. Orožen.

195. Mlado jagnje.

Mlado jagnje, lepo belo,
Gre za materjo veselo,
Skače s parkeljci drobní
In po trati se vrti.

Hopsa, hopsa! kolobita,
Poskakuje ino rita;
Ne vé zdravo kaj začet',
Zaničuje dobri svet.

Starka pravi: Ne! ne skakaj,
Tam po bregu se ne takaj.
Lahko kam se zaletiš,
Šibko nogico zdrobiš!

Jagnje starke ne posluša,
Raje samo si poskuša,
Se prekucne v jamico
In si zlomi nogico!

Jagnje nogico zlomilo,
Glasno klicalo in vpilo:
«Oj, otroci, vbogajte
Svoje skrbne matere!»

A. Slomšek.

196. Veter.

Veter sem veter,
Naglo letim,
Drevje podiram,
Strašno bučim.

Z glave klobuke
Mečem po tleh,
Hodim ter pihám,
Kakor star meh.

Ceste pometam
Listja, prahú,
Deci narejam
Dosti strahú.

Vrata zaprite,
Okna in hram,
Da ne pripiham
V sobo tud' k vam!

Iz «Vrtca».

197. Iz malega raste veliko.

Iz góre skrivnóstne izteka se vir,
Poklína neznatna studencu je tir.
Slaboten, suhoten višave je sin,
Rodil se je komaj: preti mu pogin.

Na sinjem oboku luč solnca gori,
Zatorej med peskom potoček medlí.
Počasi, po malem narašča mu moč,
Otréblje si listje, se v strugi vijóč. —
Pohlevno potoček po skali šumljá,
Ponižno iz hriba v dolino skakljá.
Postrvica gibčna se v vodi vrtí,
V nebrojnih se žarkih jej solnce bliščí. —
Od daleč mi bije ropòt na uhó,
Potoček zdaj goni že mlinsko koló; —
Ponosno pa reka hití do morjá
In ladije nosi prepolne blagá.

Fr. Krek.

198. Studenček.

Izpod skale	Ně zastane,
's poke male	Hitro plane,
Virček hladni vije se.	Vsaka hitro mimo nas;
Po dolini	In hitreje,
In planini	Še urneje
Se razliva, urno gre.	Utopljava se v narás.

Potok vije	Valčki virni,
Se in lije	Čas nemirni
V svojem teku neugnan;	Mladih let pomenijo.
In vodice	Ure zlate
Ko zlatice	Deček, zá-te,
Šumetajo v svojo stran.	Kakor valčki ginejo.

O mladina!
Skrb edina
Naj za úk ti bode zdaj!
Čas zbežuje,
Ne čakuje
In ne pride več nazaj!

And. Praprotnik.

199. Najboljše vince za otroke.

Najboljše sladko vince
Za deco belo je:
Izpod pečevja zvira,
Prelepo sveti se.

Od tega vinca glava
Bolela te ne bo;
Telo bo tvoje zdravo
In spanje prav sladkó.

Po logu tiho teče,
Živin'co napojí,
Tud' ptičica brez plače
Si žejo ugasí.

Je čista voda zdrava
Za deco majheno;
Tak' mislim, da starejim
Tud' škod'vala ne bo.

A. Slomšek.

200. Kmet.

Ko pomlad se bliža
Svoj vrtec gradim,
In orjem in sejem
In trte sadim.

V jeseni gozdarim,
Otavo kosim,
Pšenico omlatim,
Pa grozdje mestim.

Po leti koševam
Planine, doli,
In srpe bruševam,
Ko žito zori.

Po zimi počivam,
Napregam sani,
Orodje popravljam,
Dok sneg ne skopni.

Ves teden se trudim.
Si žulim roké,
V nedeljo hladim si
Glavico, srcé.

Če nimam le preveč
Na rami nadlog,
Vrtim se in vriskam,
Daravno sem vbog.

Ak' peče srcé mé,
Pa vendar molčim,
Ker vem, da sem rojen,
Da največ trpim.

Če kdo zaničava
Težavni moj stan,
Ta nima al' srca,
Al' nima možgán!

M. Vilhar.

201. Bučelár.

Bučelice, rojíte,
Iz ula izletíte!
Po pisani livadi
Se ziblje dih pomladi;
Razpníte perotnice,
Preljube sirotice!

Skopneli so snegovi,
Potihnilo vetrovi,
Že rožice cvetijo
In kronice dišijo;
Bučelice rojíte,
Na pašo izletíte!

Po nebu solnce plava,
Vesela je narava,
Metulj po polji leta
Od cveta pa do cveta;
Bučelice rojíte,
Na cvetje poletíte!

Le pójdite po polji
Po cvéticah okoli,
Medú mi naberíte,
Na dom ga nanosite,
Da boste svoje cele
Za zimo preskrbele.

Naložite nožíce
Za bóžične potíce,
Napolnovajte stene
Za svečnike cerkvene;
Bučelice, rojíte,
Iz ula izletíte!

Fr. Cegnar.

202. Perice.

Mati zakliče pridne deklice:
Hitro vstanite! prat se mudi;
Srajce, rokalce, rute in peče,
Prte poberte, prat se mudi.

Žehto končale, lug ste izprale,
Le na perišče nesite prat!
Ptičke vesele vam bodo pele,
Ribice hoč'jo vas pozdravljat'.

Pridne perilje, da b' se učile
Tudi oprati svoje srcé,
Grenke solzíce vaše dušíce
Bodo omile, očedíle.

Dobro ožmite ino splaknite,
Vmazano pustit' b'lo bi grdó;
Solnce sušilo nam bo perilo,
Belo ko sneg se bliščalo bó.

Prav spokoriti, dobro omiti
Grešniki mor'mo svoje srcé;
Milost bo s'jala, srce nam vžgala,
Da bo v ljubezni svétilo se.

Jurij Fleišman.

203. Šivilja.

Šivanka le urno
Obračaj se ti!
Šiváti, šiváti
Se meni mudi!

Nikar me ne zbadaj
Mi tekaj gladkó,
Obleka da lepo
Mi šivana bo!

In nitka ne trgaj,
Se mi ne zmikuj,
Nikár ne nagajaj,
Gostó zavezuj!

In solnce skoz okno
Sijáj mi svitló,
Da nitko udeti
Bom mogla urnó.

Šivilja pošteno
S šivanko živim,
Pod streho na gorkim
Dovoljno sedim.

Zadosti šivanja
In dela imám,
Izdelano slabo
Iz roke ne dam.

Pa tudi na sebe
Pozabit' ne smem,
Za obleko najlepšo
Skrbeti si vem.

Obleka najlepša
Je čisto srcé —
Nedolžnosti halja
Za leta mladé.

Ta obleka ne stara
Nikoli se ne,
Nje barva ko rož'ca
Prelepo cveté.

Je lepša ko zarja
In solnce zlató,
O blagor mladenki,
Ki mara za njo!

Za tako obleko
Skrbeti si čem,
V njej enkrat v nebesa
Med svate pojdem.

And. Praprotnik.

204. Postilijonska.

Ni lepš'ga življenja,
Ko bit' postiljón,
Veseljšega najti,
Se trudiš zastonj:
Trara!

Po hribih, dolinah
S konjiči drdrám,
Vmes pa si trobim
Najlepše, kar znam:
Trara!

Povsod me poznajo,
Doma sem na cest',
Posebno pa krčme —
Si tega sem svest:
Trara!

Če skrije se solnce
In tuli vihár,
Zatrobim veselo,
Da zanj mi ni mar:
Trara!

Ko svet še počiva,
Vse tiho še spi,
V trobento zatrobim
Že jutrn'co si:
Trara!

Takó se brez mira
Okoli drvim,
Povedat' ne morem,
Kam táko hitim:
Trara!

Po noči pa kaže
Mi lunica pot,
Zagodem jej v plačo
Prelepo brez zmot:
Trara!

Ko pridem v deželo,
Kjer potnikov ni,
Še enkrat k slovesu
Naj rog se glasi:
Trara!

Iv. Parapat.

205. Mornárska.

Ládija meni domovje,
Polje neskončno morjé,
Klasi rumeni valóvjé,
Kadar je žarki zlaté.

Ládijo veter poriva,
Mokri odpira se tir;
Jasno nebó se odkriva,
Luči neštetih izvir.

Mnoga mi znana dežela,
Zemlje široke okrog,
Znana na nebu krdela —
Celi neskončni obok.

Boj silovito mi geslo
Sredi nemirnih vetróv,
Roka obrača mi veslo,
Gledam grob temnih valóv.

Ládija hipoma plava,
Vstaja — odhaja vihar,
Čvrsta je moja postava,
Zdrav in vesel je mornár.

A. Umek.

206. Razni potje.

Oj kmet, al' veš do kruha pot?
Al' veš, kje poln dobi se sod?
Plug in motika vesta zanj;
Le vprašaj ju, ko vstaneš 'z sanj.

Pa rano vstani; nezaspán
Rabotaj, dokler sije dan;
Skrbnó obdelaj si poljé,
Okoplji v nógradu trsjé.

Pomladni hlad, poletni znoj
Po vrsti hodi naj s tebój;
Na levo, desno ne poglej
In stopaj ž njima zvest naprej.

In ko se leto jesení,
Se ti na njivi hleb zorí;
In ko umré jesenski grom,
Tekóč ti nógrad zajde v dom.

Al' véš, kje ranjši* se dobé?
Po krajcarjih se pride tje,
Saj — komur krajcarja ni mar,
Ni nikdar ranjšu gospodar.

Veš, kod se v siromaštvo gre?
Skoz hiše, s smreko znamnjane!
V njih sladko vince točijo
In nove kvarte hranijo.

In v zadnji torba se dobó,
Ko pojdeš ven, le vzami jo;
Oj! kak' se ti lepó podá —
Beraška prazna mavhica!

V njej boš lesen kozar'c dobil,
Ž njim bodeš hladno pitje pil;
Kjer koli najdeš bistri vir
Zastonj — tam je sam Bog oštír.

* Goldinar.

Kje je pa steza do časti,
Do mirne, srečne starosti?
Od te poštenje ti pové:
Naravno po dolžnostih gre.

Če najdeš na njej križem pot,
Ne veš, al' šel bi tam al' tod,
Le vprašaj svojo dobro vest,
Saj slovensko zna — pa bod' jej zvest.

Kje neki steza v grob peljá?
Ta se zgrešiti pač ne dá;
Po njej vsi hodimo vsak dan,
Na njej počivamo vsak dan.

Al' unstran groba se zdelí,
Na levo, desno tam drží:
Na katero si boš nagnil vest —
Tje pojdeš — tega bodi svest.

A. Žakelj.

207. Na semnji.

Pólno je mésto ljudi različnih, domácih in tujih,
Človek je vsáke vrsté dânes prišél na semènj.
S pálico léskovo kmèt, prašán, po srédí se céste
Bliža, biságo nesóč, svoj raztezaje korák;
Móžki in ženske gredó, ter peš, na vozóvih in kónjih
Brzo podé se napréj, vsácemu kâm se mudí:
Tá bi si kúpil kosó in tému je úsnija tréba,
On je volíče prignál, rad bi dragó jih odvéł;
Tá si je nóv klobúk vrh stárega pôkril na glávo;

Tù se ozíra kupèc, vábi ga tàm prodajáč,
Hváli mu svôje blagó na lice ter hváli na róbe.

Kámor obrneš poglèd, národ se gnête povsód.
Dôvolj je túdi svetá na trgi pred svétnico méstno:

Kár nam obródił je vrt, vséga je v pródajo tàm.
Déva, na pól še otròk, sedí za pletêno košáro,

Mnôgo našló se okróg mládih in stárih ljudí.
Káj li jih gnálo je k njéj, ustáвило nôge hitéče?

Slépo a néžno deklè cvétke na pródaj imó.
«Blági ljudjé! kupíte cvetóv, po górah so rástli,

In da prijáznihi so líc, pripovedúje mi vsák;
Sáma jaz téga nikdár ubóga še vídela nisem.

Kák dragoljúbcu obráz, kákšen je róži, ne vém,
Kádar jih v róci držím in srébljem vonjávo njih srca,

Kíte in vénce pletóč vašim na rádost očém,
Vášim, ki pógled vesel pojé vam bôžje svetlôbe:

Môja vonjáva samó, váša lepôta in dúh!
Dáno mi bilo na vék ni glédati járkega sólнца,

Káka njegôva je lúč, ki nam ogréva zemljó.
Véčen mi skríva oblák nebó in lúno in zvézde,

Hribe, dolí in vodé, mésta in sélске vasí!
Sólnčnica, slišala sèm, glavó po nôči obéša,

Dvíga za jútra jo spét, kómaj se dán zazorí:
Trda ob méni je nóč, ki zárje ne bóde imóla,

Blázega dnéva nikdár, dôkler ne skrije me gròb!» —
Vsèm so igrále solzé, kár stálo jih tàm je okólo,

Vsi so jemáje cvetlíc dévi nosíli daróv.

A. Kalán.

V.

208. Otročje igre v péseňnah.

I.

Črno kravo, molzo našo	Pride krava do brvice,
Gregor žene v log na pašo,	Do brvice, do vodíce,
Star pastir in pogonjič,	Napojí se ter napáse,
Ne boji se volka nič;	Tamkaj mlada trava rase.
Leskovačo je prijél,	Pási, pási, kravica!
Čadi zvonec sam pripél.	Kjer je mehka travica;
Zvonec poje prelepó,	Mleka dosti nam podéli:
Gregor gluh je na uhó,	Dve ¹ čebríci,
Gregor gluh je na obé,	Dve keblíci,
Kar najboljše sam on vé:	Drobno kašo ž njim zabéli!
Krávico za rep drží,	Mlečna kaša, mati naša
Da je kam ne izgubí.	In otročja sladka paša!

II.

Vóli ženem vitorôge,
 Vsak po štiri ima noge.
 V góbov jarem jih vklenimo
 In brez kámbe¹ naprezímo,
 Da nam kóla križevátna²
 Zakričijo trdovratna:

Prednja préma, zadnja préma
Cvili, vpije, sala nema;
Polza³ drgne sóro,
Kadar leze v goró;
Potogláva⁴ so kolesa;
Prégelj⁵ nehče do ojésa!
Res gospôdska, dobra kóla,
Bog pomagaj nam iz dóla!
Héj, rusín, od sebe, bú!
Daleč je še do domú;
Héj, rusín, od sebe, bú!

III.

Najdihójca! palček naš!
Ne razgrajaj samopàš!
Vedno te je vrisk in smeh,
Zdaj pri ódrih, zdaj pri tleh;
Kjer te nikdar treba ni,
Tjakaj prideš prvi ti;
Mečeš bratca in sestrico
S kámenom in s krpezíco;⁶
Blato gaziš, kakor rak,
Kadar leze osmokràk,
Nese lačen v žábij grad
Spreдай klešče, zadaj vrat.
Najdihójca! palček moj,
Tiho sédi, mirno stoj!
Da ne pride pó-te rak,
V dolgih brkah, osmokràk,
Ne prinese krpezíce,
Da nabrišem ti samíce.⁷

IV.

Dete jezdi na koleni.

Skóka, skóka, kónjic
Na polénci,
Na kolénci
Dete naše daleč jézdi,
Pod nebesa k svitli zvezdi.
Zvezde božje se igrájo
In igráje lesketajo;
A pred njimi je daníca,
Kolovódna prehodníca;
Druge naglo vse za njo
Súkajo se in tekó.
Mesec kislo se drží,
Ter zabúhel govórí:
Bólno glávo imam,
Ves obézan kimam;
Kdo po nebi ropota,
Da zaspati mi ne da?

V.

Vrana pôje: korenják!
Mej pšenico je oslák;⁸
Vdod⁹ se glási: úp, up, úp!
Žito bode v dober kup;
Žolna kliče: pív, pív, pív!
Naša dekla gre v pustív;¹⁰
Kukavica: kú, ku, kú!
Cesar gleda iz gradú,

Svitli cesar, cesarica,
Kralj zamorski in kraljica;
Tenki mladi gospodiči,
Cesaríči in kraljíči;
Lepe mlade gospodične,
Cesarične in kraljične.
Jaz mej njimi rad bi bil,
Tamkaj skakal, jèl in pil!
(Jaz bi ž njimi rada bila,
Tam plesála, jéla, píla!)

VI.

Kadar se otròk uči držati žlico.

Dete moje! primi žlico
Z desno roko, ne z levíco!
Desna roka — lepa,
Leva roka — slepa;
Desna roka — prava,
Leva je zmešnjava:
Ali kdor je oberóč,
Tak opravi vse gredóč.

VII.

Pédenj-človek¹¹ in láket-bráda,¹² kakó sta
se metála.

Pédenj-človek, láket-bráda
Izkusila bi se rada,
Kdo močnejši je v rokàh,
Kdo trdnejši je v nogàh.

Sprimeta se pretesnó,
Gledata se pregrdó.
Človek brado skúbe, vije,
Da mu v pesti cvili, vpije,
Cvili, vpije, malo živa,
V kot pobegne in počiva.
Kadar tamkaj se oddahne,
Na človeka zopet mahne,
In pred njim se razkoráči,
V usta njemu sebe tlači,
V oči zbada ga košata,
Vsa košata in kosmata:
Zamaši mu hrkalo,¹³
Oslepi mu zrkalo;¹⁴
Izpodnese mu nožíco,
Položi ga na zemljíco.
Potlej skoči, smúk! na peč,
Kamor hodi mačka léč;
Gospodarja se bojí,
Ki za mizo trdno spí.

VIII.

Kolína.

Mi smo dávi muho klali
In kolíne vam poslali,
Z mesom tudi klobasíc:
Nekaj lepih krvavíc,
Tri meséne,
Tri prténe.
Vina sami si kupíte.
Ž njim kolino poplaknite!

IX.

Kadar pridejo vojaki.

Boben bóbna: bàm, brbàm!	Vsi piskáči,
Zdaj vojaki gremo k vam!	Ropotačil!»
Konj po cesti peketá,	Spredaj silni částniki,
Voz ropoče in drdrá.	Vojevode, vlastníki
Tromba poje: tarará!	Konje gladke jahajo,
«Mesto vaše smo izbrali,	Z golo sabljo máhajo.
Da bi tukaj nočeváli:	Sablja v solnci se leskače,
Mi pešaki	Konjič prha in rezgače.
S telečáki;	Boben bóbna: bam, brbám!
Konjeníki	Dobrih postelj dajte nam!
In topníki;	Tromba poje: tarará!
Vozatáji ¹⁵	Vina, kruha in mesá,
In stražáji;	Sena, slame in zobí ¹⁸
Zemljérôvi, ¹⁶	Treba nam se tudi zdi!
Konjekôvi; ¹⁷	Boben bóbna: bam, brbám!
Strelci mladi,	Jutri pojdem kam drugàm!
Golobradi;	Cesar plača tu in tam.

X.

Malo taciň móž.

Kakor ímam jaz móžá,
Hvala Bogu vekomá!
Premetèn je, bistroglav,
Vsaka stvar mu hodi prav:
Strelja z motovílo,
Njivo orje s šílo,
Travo grabi z vedrom,
Ovco dere s svédrom

Meh oprti, nese v mlin
Mej pazdérjem strugotîn;¹⁹
A privleče nam domóv
Bele moke pet mehóv.
Jaz po zglavnik²⁰ zdajci tečem,
Peč ukúrim, cvrem in pečem,
Da se blága nablažímo
In sosede pogostímo.
Kadar snemo iz posode,
Pes zagóde, mačka gode:
Mi okroglo zaigrámo,
Od veselja tla teptámo.

XI.

Gosli.

(Národna uganka.)

Oj šilo bodílo
Po sveti hodílo;
Ni pilo ni jeló,
A vender živélo,
Prelepo nam pélo.

XII.

Kadar otrok lovi luno in zvezde.

Moj glaváček
Kopitláček²¹
Gleda v nébo, dlan iztéza,
Pod oblake s prstom séza,
S prstom séza in se sméje,
Luno vidi, zvezde šteje.
Lepo zvezdo rad bi tipal,
V lice rad bi luno ščipal.

Skrije luna tólsto lice
Za oblake, za meglice;
Skoči zvezda na nogé,
A po nogah na stezél!
Brca dete se za njò,
Roko nese pred sabó:
Teče zvezda in beži,
Teče dete in lovi.
Tam je bela rimska cesta,
Zlata kóla, zlasta pésta,
A konjiči
Srebrniči,
In vozniki
Medeniki —
Tamkaj zvézda se spotákne,
Dete moje se primakne,
Zgrábi, prime jo za láse
In potegne zvezdo náse.
Dete nema še žepóv,
Nese v koši jo domóv,
Dene v hiši na polico,
Na polico, na deščico,
Da k večerji zvezda svéti
Sredi zime in po leti.

XIII.

Cvilimož.

Cvilimóžek,²²
Dêbel možek,
Ima hlače
Dopetáče,

A trebúšek ves napet,
Da ne more ž njim na led,
Če za trebuh kdo ga stiska,
Glasno cvili, tenko piska
Skozi usta, skozi nos,
Zgoraj v suknji, zdolaj bos.
Še bi škornje rad imèl,
Da na noge bi jih del,
Ako bi mu trebuh dal
Prikloniti se do tal.

XIV.

Psiček láje: hòv, hov, hòv!
Jutri pojdem spet na lov,
Na gorice po srnice
In po zajce, po lisice,
Po volkóve in volčiče,
Po medvéde, medvediče.
Puške bodo pokale,
Zveri v gozdu jókale.
Psiček laje: hòv, hov, hòv!
Jutri pojdem spet na lòv.

Mačka mjavka: drdrmáv!
Ena miška, sedem krav!
Miška teče: tèk, tek, tèk!
Jaz jo gônim: pèk, pek, pèk!
Miška zlomi si nogó.
Jaz jo primem — v usta ž njo!
Dve na zájtrek, dve v kosilo,
Tri k večerji — ni obilo.
Mačka mjavka: drdrmáv!
Ena miška, sedem krav!

Koza vpije: mekeké!
Vse gorice zelené;
Kje sta kôzel in kozica?
Da ne pride volk, volčica,
Volk, volčica «dúdeldú»,²³
Ki živita brez domú!
Volk za grmom, sivi tat,
Plane kozi, skók! za vrat.
Koza vpije: mekeké!
Volk me stisnil je v zobé.

Krava v senci rúče: móv!
Jaz bi rada šla domóv.
Čaka mene tele v hlévi,
A predolgo je do drevi.
Vôlek modro govori:
Têlek naj še potrpi,
Da pastirček «ruriró»
V rog zatrobi nam glasno.
Krava v senci rúče: móv!
Jaz bi rada šla domóv.

Kónjic vriska: ihahá!
Dobro biti je domá:
Séna dôsti, ôvsa dôsti,
Nič ne vemo, kdo se pôsti;
Ali kadar popotujem,
Popotujem in cestujem,
Kóla vozim, sedlo nosim,
Lačen hodim, slame prosim.
Kónjic vriska: ihahá!
Dobro biti je domá.

XV.

Tam je bela rimska césta,
Zlata kóla, zlata pésta,
Kónji sivi,
Ognjegrivi:
Goni sveti jih Ilija,
A na vozi je Marija,
Sveti Peter, sveta Ana,
Stari Josip do Ivána.
Do Ivána krstibóga,
Ž njim ovčica nedoróga,²⁴
Svilorúno jagnje belo,
Ki v naróčaj mu je sélo.
Zdaj Ilija z bičem tréšči,
Da po zemlji se zabléšči!
Kóla grómna ropotájo,
Konji plámen rezgetajo.
Zibajo se vsa nebesa,
Črna zemlja se potrésa,
Polna luna bledolika
Za oblake se umika;
Žarek njene luči jasne
Ves v meglénem morji vgásne.
Piš vihári,
Dež udári,
V hrib, dolino z viška lije,
In debela toča bije.
Pride angelj od Bogá,
Perotnici dve imá;
Kadar z nova se zablisne,
Dete naše k sebi stisne,

Perotnico nanj razpnè,
Govoriti mu začnè:
«Semkaj stópi, sinek moj,
Nič vihársa se ne boj!»
To mu reče in izgine. —
Zdajci luna zopet sine.

XVI.

Kakó je v Korotáni.

(Šala.)

Kadar jelša dozori,
Nese góžo in cepi
Slokobedri moj župàn
Čèsen mlatit v Korotàn.

Korotàn je čuden svet:
Smreka ima lipov cvet;
Raste v lozi bukov gozd;
Smokve daje brezov grozd;
Grah je v klasji, bob v latéh;
Riba drsa na smučéh;
Kaže vidra sedem nog;
Maček nosi kozij rog;
Žolna laje v žitni slami;
Kavka père sóde v hrami;
Kura bobna, vrana góde;
Rak muhótež vozi hlode;
Z repkom zajčim je oslič;
Jelen žvižge, kakor ptič;
Krava rahta,²⁵ gos mekeče;
Medved ruče, volk rezgeče;

V ognji zebe, da je led;
Dan imajo v meh ujét,
Da temò bi ž njim podíli,
Ker moǒje so pozabíli,
Če kedaj so res uméli,
Kam bi okna v hišo déli.

M—l.

Kratek tolmač.

¹ Kamba, lesen lok (*Bogen*), ki gre volu okolu vratú in potlej v leseni jarem. — ² Križevátno kolo, neokovano, vse leseno kolo, katero ima samo štiri peresa (špíce). — ³ Pólza je v prednjem delu voza taka deščica, po kateri se drgne in «polzí» sóra. — ⁴ Potoglávo je kolo tedaj, kadar je toli vegasto, da se zvráča zdaj na vnánjo, zdaj na notranjo stran, ako teče. — ⁵ Pregelj je lesen klin, ki se pri vpreganji skozi jarmovo gož vtakne v prevrtano oje. — ⁶ Krpezíca ali krepélec. — ⁷ Samíce so jerhaste hlače od ene «same» kože storjene. — ⁸ Oslák je nekaj plevel. — ⁹ Vdod ali udeb. — ¹⁰ V pustiv iti: Dolenjcu znači: iti po svetu in se potem ne povrniti domóv ter nikoli ne dati glasu o sebi. — ¹¹ Pédenj-človek, možíček, velik samo eno «péd». — ¹² Láket-brada, to je brada, dolga en «láket». — ¹³ Hrkalo = dušník. — ¹⁴ Zrkalo = oko. — ¹⁵ Vozatáj ali vojašk voznik. — ¹⁶ Zemljerov ali «pionir». — ¹⁷ Konjekóv je vojaški kovač. — ¹⁸ Zob = oves. — ¹⁹ Strugotíne ali «óblanje». — ²⁰ Zglavnik, debel panj, kateri se dene v peč, da bolje gori. — ²¹ Kopitláček se majhen otrok imenuje zato, ker z nogama «kopitlá» ali brca. — ²² Cvilimož je otročja igrača od kavčuka, podobna trebušatemu možíčku, kateri zapiska in «zacvili», če mu kdo trébuh stisne. — ²³ Dudeldú, tako nekako volk zavija (tuli). — ²⁴ Nedoróga ovčica je ona, katera še ni prišla do rogov, rekše: kateri še niso rogovi vzrastli. — ²⁵ Ráhtati = glasno kokodáskati.

M—l.

VI.

209. Pluga.

Pred hišo ležal
Je plug pri plugi;
Rujav je prvi,
Svetàl je drugi.

Kako da rja
Obéh ni snela?
Branila menda
So pridna dela!

M. Vilhar.

210. Cena.

Vse, kar plava, vse, kar leze;
Vse, kar leta, peš hiti,
Zbere se v presojevanje;
Pred-se kliče može tri.

Meč najprvi se oglasi:
«Jaz sem gospodár svetá;
Kamor pridem, pot si vgladim;
Vse pred menoj trepetá!»

Govorí peró modrostno:
«T'mote ne trpim nikdár;
Um človeški razsvetlujem;
Uk in znanje sta moj dar.»

Zadnji pravi plug med njimi:
«Mirno rijem pod zemljó;
Vendar svét sem preobrazil;
Tiha sreča je z menó.»

Vse, kar plava, vse, kar leze:
Vse, kar leta, peš hiti,
Zdaj okrog se pluga zbere,
Plugu venec podeli.

M. Vilhar.

211. Sraka in mlade.

Sraka mlade je svarila:
«Vse preblizu hiš grestè,
Vas bo nagla smrt pobila,
Niste dovolj pametne.»

«Kadar človek se pripogne,
Ali sega dol na tla,
Vsaka naj se hitro ôgne:
On pobira kámena.»

«Če je taka,» rekó mlade,
«Kaj pa bo začeti nam,
Ak' se človek tih prikrade,
Nese kamen za hrbtòm?»

Stara pravi: «To je zmota,
Vse po svet' narobe gre,
Doživela kaj sem s'rota?
Jajce več ko puta vé.»

V. Vodnik.

212. Ščinkovec ali zeba.

Bival na zeleni lipi
Nekdaj ščinkovec je mlad,
Prepevájé v senčnih vejah,
Ki dajale so mu hlad.

Lipa ga je bolj ljubila,
Nego druge ptice vsè,
Vejo mu je odločila,
Naj si plête gnézdice.

Ko so tekli prvi časi,
Lipi je hvaležen bil;
Komaj pride tretje leto,
Že predrzen je grozil:

«Vejica, na kateri gnezdo
Pletel sem že tolikrat,
Že ni tvoja, nego moja;
Moj je les in cvet in hlad.»

Lipo to do srca zbôde,
Z vej mu gnezdo obali;
Ptič preširni brez zavétja
Z dóma v tuji svet zletí.

M. Vilhar.

213. Z dežja pod káp.

Siníca, vsa živa,
V kletíni prebiva
Nekoliko dni:

Prepéva igráje,
Sedáje, skakáje,
Brez vsake skrbí.

Skóz okno siníco,
Svobôdno družico,
Ugléda zunàj;
Kakó jej trepéče
Srcé hrepenéče
In vléče jo v gàj!

Ha! kletka odprta
In okna so strta,
Zdaj treba je smúk!
Raztégne peruti,
Svobôdo začuti
Brez jéče in múk.

Siníca, vsa žíva,
Na drevji prebíva
Nekóliko dní;
Prepéva letáje,
Skakáje, sedáje,
Brez vsake skrbí.

V goščávo potaknen,
Ves vánjo zamáknen,
Tam sôkol preží;
Spustí se z višine,
Ter hipec ne mine,
V nohtéh jo drží.

Fr. Krek.

214. Ujeti vrabec.

Ho hó! Nu, vrabec, dober dan!
Kosmata kapa, zdaj si vgnan!
Ne vidiš? V izbo si zaprt!
Iz kota letaj naglo v kot,
Po oknih tolci tam in tod!
Če kljun razbiješ in glavó,
Prišél si vender mi v rokó!
Poslušaj me, predrzni ptič!
Gospod sem jaz, ti nisi nič,
Pa ako vrabcem slavno znan
Ključar si bil in sam župàn!
Z udarcem prvim te zdrobím!
Kogá za to se kaj bojím?
Oskubem te, zavijem vrat,
Ker ti si stare mere tat!

Ne veš, kako si črešnje kral,
Po zrelem prosi ščebetàl?
In če pokličem: «Kužek. ná!»
Želján je tvojega mesá.
A če usmiljen biti h'čem,
Škarjice primem in odprèm,
Ter ž njimi — nič ne bodi hud! —
Odstrižem répek in perút!
Ahà, za starí pôtlej greh
Skakúcaj le prašán po tleh:
Pod mizo pojdeš in pod klop,
Dokler ne sne te mačji zob. —
Kakó ta stvar se tebi zdi?
A človek sem, ne boj se ti!
Zatôrej svôbodo ti dam,
Da bodeš vedno pómnel sam
In vrabcem vsem oznanjal rad,
Da svoboda je zlat zaklád.
Dovòlj po sobi sem lovil,
Dovòlj te plášil in podíl;
Spet okno ti odpiram zdaj,
Le smukni hitro v zêlen gaj!

Poslovenil E. B.

215. Lákomni zajec.

V gozdu bil je zajček mlád,
V zélnik je zahajal tát.
Drugi zajci ga svaré,
V kmetov zélnik naj ne gré.

Zajček misli si takó:
Kaj bi li učil me kdó!
V kmetov zélnik spet hití,
Tam se z glávami gostí.

Ali pameten ni bil,
Da je k zélniku zavíl:
Kmet je v grmu tičal skrit,
Čakal zajca je srdít.

Puško spróži, ustrelí,
Zajec milo zajecí,
Vskóči, zvrne se na tlà;
Kmet je pekel ga domá.

Sv. P . . . ar.

216. Mačja kazén.

Tam v gaji lepa tratica,
Na sredi trate lipica,
Na njej je drobna ptičica
Se zibala, prepevala
O zlatih urah krasnih dni,
O sladki, božji milosti.

Prilezla tje je mačica,
Oj mačica poníglava;
Ko ptico peti slišala,
Takó je v sebi mislila:
Ne bodeš dolgo pela, ne,
Požreti hočem skoraj te!

Zdaj mačica predrzna vsa,
Po deblu kvišku plezala;
A predno k vrhu je prišla,
Uže je ptica sfrknila,
In zdolaj mačke, jezen ves,
Pričakoval je vélik pes.

Ko mačica brezupna vsa,
Želela priti je na tla,
Takó se vstrašila je psa,
Da padla doli od strahá
In bila v pasjih je zobéh,
Ki jej pretresli ves so meh.

P. Gros.

217. Mravlja s kobilico.

Po letu skrbnó
Se mravlja močnó
Za kruhek potila,
Na kupe nosila
Si hrano drobnó.

Preglasno mravlja
Povpraša drzná:
«Kaj, ti pa ne spravljaš?
Se le obotavljaš?
Bo zima strašnà!»

Kobil'ca cvrči,
Mar delat' jej ni;
O solncu vriskála,
Ni jenjati znála,
Le v petji živí.

«Ti, beba! kaj veš?
Še tega ne uměš:
O kresu gre peti,
Veselo živeti,
Braniti ne smeš.»

Natora zaspí,
Se sneg privalí,
Kobil'co izstrada;
Obleda od glada,
Boleha, medlí.

Do mravlje prišla,
Presuha, tenká.
Da-si milo prosila,
Nič ni si dobila,
Ozmerjana b'la:

«Jaz vrednim delím,
Lenuhe podím;
Po letu si pela
Sred mojega dela,
Pa pleši po zim'!»

Iz «Kr. Čbelice»

218. Jablana in smreka.

Jablan smreko je zaničevala:
«Nikdar nimaš cvetnega krasú,
Vboga smreka, nikedar dajála
Nisi žlahtnega še ti sadú.»

«Glej, kakó se vrh moj razprostíra,
K meni mlado, staro vse hiti,
Na-te pa nikdó se ne ozíra,
Srčno mene vse se veseli.»

Pravi jój na to pohlevna smreka:
«Ljuba jablan, res ti več veljaš,
S cvetjem, sadjem veseliš človeka,
Česar nimam jaz, vse ti imaš.»

«Vprašaj pa, kdo hiše vedno stavi,
Kdo mostove dela čez vodé?
Kdo ljudi, blagó po morji plavi,
Kdo koristne daje v dar smolé?»

«Kdo človeku prvo dá zavetje,
Da počiva detece sladkó?
Kdo mu, ko prestal težavo let je,
Pósteljo še daje pod zemljó?»

Jablan vrh vpognila je skesána,
Zašumela smreki je na glas:
«Vrédnost manjša tebi ni podana,
Stanovitnejši je tvoj še kras.»

Fr. Cimperman.

219. Hrast in lipa.

Hrast je lipo ogovoril:
«Mnogo let že tu stojiva
Tiho, mirno, brez razpora;
Ti pa sedaj preširoko
Veje svoje raztezuješ!
Previsoko glavo svojo
Prot' jasnem nebu dvigaš!
Še obnebje mi zakrivaš,
Vejam mojim rasti braniš!
Tvoje korenike k mojim
Pod skalovjem so predrle,
Bodo mojim pot zaprle,
Morda je celó zatrlé!

Velikansko deblo moje
Se viharju ne pripogne,
Gromu, tresku se upira.
Ti pa si le šibko drevcel!
Jaz sem trd ko večna stena,
Pod menoj še morje stoka,
Z menoj se ne meriš reva!» —
Hrastu lipa odgovarja:

«Če dvigujem kviško glavo,
Če razširjam krasno veje,
In če silim gor do neba,
Ti nikdar ne bodeš branil!
Tudi mene solnce greje,
Tudi meni luna sije,
Tudi na-me rosa pada,
Z dijamanti me posiplje!
Tudi moj život je krepek,
Čelo krepko, srce krepko!
Senca moja pa je večja
In hladnejša je ko tvoja!
Deblo moje da podobe,
Cvetje moje blago zdravje!
Če pa veje moje v tvoje
Silijo, ne bom branila!
Brani ti, če ti je dano!
Ti po svoje! Jaz po svoje!
Brez prepira, brez sovraštva!
Svobodna sta zrak in zemlja!»

M. Vilhar.

220. Lisica in kozel.

Tja v rupo globoko
Lisica je pala,
In v vodi do grla
V strahéh je brozgála.

«Lahko je pač temu,
Se nama ni bati;
Poslušaj le mene,
K' znam dobro skakati.»

Rogati tud' kozel
Iz hoste pripiše,
Ga žeja trpinči,
Vodé si poišče.

«Na tvoja rogova
Bom spretno stopila,
Pa hitro ko ptica
Iz jame skočila.»

Lisica vesela
Brž kozla pozdravi:
«Pač voda je zdraval!»
Prijazno mu pravi.

«Potem bom pomoči
Tud' tebi iskala,
Pastirja bom semkaj,
Po tebe poslala.»

«Do grla sem sita,
Tako sem jo pila;
Poskôči sem k meni,
Tud' teb' bo tekníla.»

Besedam lisice
Res kozel vrjame,
Nastavi rogova,
Da skoči iz jame.

Rad kozel jo vboga
In v rupo poskoči.
Napije se vode
Takó, da skor počí.

Al' njene pomoči
Zastonj pričakuje,
Čez zvito lisico
Zeló se huduje.

«Kako pa zdaj bova
Prilezla iz jame?»
Ubogi kozliček
Lisico povzame.

Ko ne bi pastir ga
Bil slišal upiti,
Še danes bi kozel
Znal v rupi tam biti.

Iz te pripovedi
Se lahko učimo:
«Za dobro na svetu
Nehvalo dobimo.»

P. Gros.

221. Neubogljiv deček.

Po trati zeleni
Fantiček igra,
Pri jezeru sinjem
Veselo skakljá.
Z obrežja se mila
Mu roža smejí,
Povodnja je lil'ja,
Prelepo cvetí.

In fantek podá se
V globoko vodó;
Rad vtrgal cvetlico
Bi tamkaj lepó.
Zdaj mati zavpije:
«Oh dete, gorjé!
Utonil boš v vodi —
Ne hodi naprê!»

Pa fantek ne mara
Za matrni svet
In pravi: «Jaz hočem
To rožo imet'!»
Predaleč se nagne —
Spodrknje z nogó,
Več videlo ni ga
Nobeno okó.

In mati nesrečna
» Na glas zakriči,
Iz cele da vasi
Vse vkupaj hiti:
«Ubogajte deca,
Kar star'si rekó,
Da vam se enaka
Zgodíla ne bo!»

Posl. Val. Orožen.

222. Zvon sile.

Na Frajburškem trgu
Je stala hišica
Priprosta, opuščena,
Od sape vétrena.

V njej je zvonček glasen
Ob stropu se majál;
Kdor bil je v kaki sili,
Je ž njim na znanje dal.

Navada opuščena
Le-ta že zdavno je,
Je hišica podrta, —
Krog trnje vidi se.

Nihčè za vrv ne prime,
Več zvonček ne zvoní,
Ker časi so pretekli,
Da kdo v pomoč hití.

Al' čuj! zvonček zapoje
Spet enkrat z vso močjó,
Ko vse že v trdem spanji
Opolnočí je b'lo.

Sodník prestrašen sliši
Zvoniti in ne vé,
Al' sile zvon je, al'
Mu blod'jó le sanjé.

Pokličè naglo hlapca,
Ter ž njim na trg hití,
V pomoč potrebnim priti
Če prav o polnočí.

Ko hiš'co luč razsvetli,
Kjer mili zvon šumí,
Pogleda v poderišče
In strah ga obleti,

Ko notri konja vidi,
Le kožo in médlo kost,
Nadložnem' leta vzela
So mu oči svitlóst.

Iskáje kake krme
Težko se še po konc'
Drží, na vrvi gloda —
Zapoje sile zvon.

Srcé sodniku zgane,
Ko vid' žival trpet' —
Domu jo vkaže gnati
In s klajo preskrbet'.

In ko se zarja dela,
Ko vstajajo ljudjé,
Sodnik ukaže priti
Župane vse pred' sé;

Ter konja jim pokaže
Rekóč: «Moj gost je bil,
Nocoj je vel'ko silo,
K' je lačen bil, zvonil.

Mi veste li povedat',
Čegav je konj le-tá?»
«Jaz vem!« — mu neki stari
Župan odgovor dá.

«Konj drznega Šteféta
Župana bil je last;
Ki se je z mestno trumo
Boj'val za našo čast.«

«Pogumnega na vojski
Nevarnosti otmé,
Ga hitro k svojim nêse,
Ki so v trdem boji še.«

«Ko umira, sinu vkaže,
Za konja skrb imet',
Za hlev in téčno krmo
Mu vselej poskrbet'!»

«Povelja pak spolniti
Več sinu mar ni b'lo,
Ko ostara se, spodivši
Od doma, da slovó.«

«Srcé» — sodnik pristavi —
«Me britko zabolí,
Ko slišim, da živina
Takó se zapusti.»

«Brezsrčneža tožila
Pa ni zastonj žival,
Da jo je nehvaležnik
Ob jed in hlev priprav'l.»

Koj dá sodnik povelje,
Zakrivcu k sodbi prit'. —
S trepetom Štefe pride,
Omuknjen in pobit.

Sodnik blizó pripeljat'
Dá konja bolečin,
«Poznaš li konja?» vpraša,
«Ti nehvaležni sin!»

«On smrti, veš, očeta
Je v boji rešil bil,
Zdaj star, šibák in slep je,
Si 'z doma ga podíl!»

«Bog slepemu pokazal
Je v sil' pomoč dobit',
Ga k vrvi tam napeljal,
Da jél je zvon zvonit'.»

«Pravica te obsodi,
Pregreho zdaj spoznaš,
Da zopet stari reví
Obilno krme daš.»

«Mi pak bomó skrbeli,
Da zvest dolžnóšt storiš,
Da ž'vali nehvaležno
Od zdaj ne zapuštíš.»

«Pomisli pak: Bog vidi,
Kar skrivno se ravná,
Bod' hudo, bodi dobro,
Pred njim se skrit' ne dá.»

«In tudi, če sodnika
Zvon sile ne zbudí,
Trpečega trpljenje
V nebó k Bogú kričí.»

Posl. V. Stanič.

223. Župan.

Postava zverinam je nova podana,
Zatorej si volijo urno župana;
Pa kaj jim volitve koristile so,
Na vrbi nam sraka razlaga takó:

Zberéjo medveda; a medved je mrha,
Zarobljen in kosmat od pete do vrha;
Budil z godrnjanjem prezgodaj jih je
In s tacami sodil, pravično al' ne;
In koj se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberó si jelena; pa on rogovili,
Prevzeten povsod med prvake se sili;
Z rogato glavico je pač darován,
A v glavi ošabni je malo možgán;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberó si rujavca, iz šume lisjaka,
Na katerem krivična je slehrna dlaka;
Kupaval je sam in prodajal je sam,
Da z ljudsko krvjó si napolnil je hram;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberéjo si zajca; a zajec neveden,
Za skrb in za čast domovinsko nevreden;
Ni poznal postave, se slednjega bal,
Po noči je kimal, po dnevi je spal;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberéjo si k o s a potem gospodarja,
Al' kos pa ošabno povsod se ukvarja;
Žvižgaval jim vedno iz enih je strun,
Skoz okence vsako potikal je kljun;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberéjo si o s l a; pa osel zabiti
Nobene po vseči ni znal obrniti;
Z ušesi le miga in v prahu leži,
Pa kjer se povalja, tam dlako pusti;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Zberéjo si p a l č k a, a on je skakavček,
Natihoma leta priliznjen hinavček.
Zverino je dražil, unemal prepír,
Pobegnil iz loga je ljubljeni mir;
In spet se oglasi jih sto:
Le-tà nam županil ne bo!

Od tedaj zverina, takó zapeljana,
Po svetu širocem si išče župana; —
Če pravega bo pripeljala na dom,
Prijatli! poročil al' pisal vam bom.

M. Vilhar.

224. Volčja priséga.

Volk, nepazno ropajoč,
V skrito vjame se nastavo,
Že mu kmet od jeze vroč,
Razcepíti hoče glavo;

Ali volk začne prositi,
Zvijat' se in c'lo solziti,
Ter pri nébu se roti, —
Kot hudobnež vselej zná —
Nikdar jesti več mesá,
Ampak le od trav živeti,
K večjim kako ribo vjeti,
Če ga ta pot še spustí.
Kmet, premehkega srcá,
Veruje, kar govori,
In mu res svobodo dá. —
Tak' otevši život svoj,
Ko v goščavo vrne se,
Tolsto skakati prasé
Vgleda v luži pred seboj.
Slina se mu pocedi;
Ah! al' rota ne pusti,
Polastit' se té jedi.
E! si misli, saj lahkó
Rečem, da je riba tó —
In praseta zdajci zgrabi.

Kdor storiti zlo želi,
Kak izgovor že dobi.

225. Prepír s klobukom.

Prigondra hudi Janez Skop
In v hišo stopi govoreč,
Se vsede tje na trdo klop,
Klobuk pa vrže tje za peč;

Začne zdaj ostro govorit',
Kaj se s klobukom 'ma zgodit'.

Skop.

«Moj ljub' klobuk! ne vstraši se,
In pazi kaj ti zdaj povém:
Šestnajst že let preteklo je,
Kar s teboj že po svetu grem;
Osoda grenka če pa zdaj,
Da it' od mene moraš v kraj.»

«Okrogel, visok, svilen ves
Si ti záres lepotil me;
Al' zdaj ne smem v nobeno ves,
Ne več po cesti iti že;
Kdor me le vidi, že beží,
Ker vsak strašila se boji.»

Klobuk.

«Ne bod' nevsmiljen, "gospodar!
Premisli samo kol'ko let
Sem te pokrival, vboga stvar!
In ne plačuj me kakor svet,
Ki starcu strehe več ne da,
Ko slabost že stiskuje ga.»

Skop.

«Ne veš še, kol'ko ti veljaš?
Na vsako leto prideš ti
(Saj tudi sam računít' znaš),
Na jedno petko srebra mi!
Le pojdi in me vbogaj rad,
Dan's si pokríl me zadnjíkrat.»

Klobuk.

«O nesprosljiva trdost ti,
Ki nečeš mene več spoznat'!
Zavržeš me na stare dni,
Ki zvest sem bil ti vsakokrat,
Prašnàt in gol, odrt celó,
Zdaj vzeti moram jaz slovó!«»

Skop.

«Ne brani, moj klobuček! se,
Le pojdi, ker obljubljen si
Na zelenjak za strašilo že;
Zaslužiš zelja glave tri
Še meni po dolžnosti tam,
Le tje še tebe nesem sam.» —

* * *

Lakomnost nenasitljiva
Za se le išče in loví;
Pobira samo, nič ne da,
Pa sploh le žeja in gladí, —
Neganljiva je kakor dob, —
To nam pričuje Janez Skop.

Anoški.

226. Ljudmila.

Vrh skaline silovite
Tabor Stari grad stoji;
V nje podnožji bela Pivka
Izpod zemlje se vali.

Tam je bival vitez Ravbar —
Štir'sto let je že preteklo —
Roke trde ko železo,
Srca trdega ko jeklo.

Tabor stal je sred goščave,
Sred goščave divja zvir,
Ki pod hojo ino smreko
Vživala je božji mir.
Vitez pa je dan za dnevom
Lov lovil po temni hosti;
Nikdar mu ni lova bilo,
Nikdar ne krvi zadosti.

Solnce njega ni budilo,
Zore nikdar ni zaspál;
Preden zvezde so gasnile,
Je vrh Jávornika stál.
Jelen drl je za jelenom,
Pasja tropa v sled hitéla;
Al' ko blisk 'z nebá zadéla
Vitezova ga je strela.

Žalibog! čez njive rodne,
Koder klasje rumení,
Pes in lovec za jelenom —
Jelen pa naprej drví.
Poljsko žito, kmetom náda,
Oj rumena ti pšenica!
Srpi te ne bodo našli,
Našla te bo komaj ptica!

Kmetje tečejo pred Tabor,
Prosijo tam viteza:
«Če končáš nam plodno polje,
Nas boš ranil do srcá!»
Vitez pa, ko gad razkačen,
Kmete vkaže odpoditi:
«'Z grada se mi poberite,
Požeruhi, nikdar siti!»

In o mraku spet čez njive,
Koder klasje rumení,
Pes in lovec za jelenom,
Jelen pa naprej drví!
Klasi zlati, dozoreli,
Strti vprek in vprek ležijo;
Vitez se krohotno smeje,
Kmetom pa oči solzijo.

Taborska gospá, Ljudmila,
Vije vsmiljene roké:
«Da premili Bog otajal
V tebi trdo bi srcé!»
Ali škoda prošenj blazih,
Prošnjam srce je zaprto;
Predno solnce drugič sije,
Klasje vse je že potrto.

Noč razgrne temno krilo,
Vtihnje ropot in prepír;
Luna sije na obzoru.
Zemljo juga sen in mir.

Le po Starem gradu divje
Se razlega razsájanje;
Z lovci vitez se raduje;
Vrisk in vino, to je za-nje!

Noč že jutru sega v roko,
Duri v Tabru se odpró;
Stopi v sobo lep mladenič,
Ino poje pesen to:
«Blagor, blagor vsem junakom,
Od Nanosa do Triglavá;
Blažena vsa tla naj bodo,
Koder teče bistra Sava!»

«Blagor, blagor!» vpije vitez;
«Blagor!» zagrmijo vsi,
Da se grad do zemlje trese
In da hrup v nebó doní.
Pevcu pa ukaže vitez:
«Moško vdari strune svoje;
Lovcem vberi pesen lovsko!»
Pevce milo pesen poje:

«Od vrha do vrha
Zelenih planin,
Od roba do roba
Orjaških strmin,
Med hoje naj lovci,
Med smreke hité;
Krvava jim igra
Užiga srcé!»

«Tam gori naj strelec
Zverino mori;
Tu doli se polja
Naj kmet veselí!
Gorjé, kdor ratarju
Oranje teptá;
Plačilo zadelo
Ga. bo iz nebá!»

Ni še zadnji glas iz grla,
Že je silne strele moč
Pevca mladega predrla,
Črna ga objela noč.
Zlata zora se je ravno
V svitlem jutru porodila,
Ravbar je na pevcu slonel:
Pevce bila je Ljudmila!

M. Vilhar.

227. Borisov krst.

«Poslušal sem jaz te že dolgo, Metód!
Govóri o Kristu, če hočeš drugód,
A moje odslej ti zatvorím uhó,
Ker uk tvoj je trd, neverjeten zeló.»

«A stoj! takó hitro ne hodi drugàm;
Če rad bi ustregel kaj mojim željám,
Naslikaj podobo, strašnó kot vihář
Na steno mi to, bogat čaka te dar.»

Kralj Boris potem iz dvorane hiti,
Metód pa k razpélu povzdigne oči:
«Preslaba, o Križani, moja je moč,
Pomagaj, da zmaga nevérstva se noč.»

In v belo dvorano Metód se zaprè
Ter slikati k Bogu klicaje začnè.
Ko sedmič zasvital je jutranji zor,
Že kralja pokliče, odgrne zastór.

O Boris! zakaj si se stresnil takó?
Kaj tvoje s strmenjem navdaja okó?
Metodove slike prevzel te je strah,
Zdaj čutiš, kaj ne? da le reven si prah!

«Glej, kralj! na oblacih,» razlaga Metód,
«Ob konci sveta nas bo sodil Gospód.
Križ v rokah držeč, ki odrešil je svet,
Obdan od služečih bo angeljskih čet.»

«In knjigo življenja odprl bode Krist,
Kjer vsak je popisán, pregrešen in čist.
Kar bilo storjeno kdaj naših je dél,
Zdaj čul bo, ta žalosten, drug pa vesel.»

«O blagor pravičnim, o blagor takrat,
Ki bratu pomagal iz srca si rad,
Ki brisal trpinom si grenke solzé,
Ki delal za druge si, ne le zasé.»

«Gorjé pa brezbožnik, gorjé ti takrat,
Ki nisi nikomur na svetu bil brat,
Ki deval sebičen blagó si na kúp,
Ki tiral si druge v nesrečo, obùp.»

«.Glej angelje tukaj! — Duhove ljudi
Vse bodo na dve razložili strani,
Kar dobrih je, gredó v presvitlo nebó,
A zlobni v peklensko temoto strašno.«

Kralj Boris posluša besede lepé,
Srcé mu napolnijo svete željé,
Od slike v slikárja obrne okó,
Hvaležnosti poln govori mu takó:

«Težavno si delo izvrstno končal,
Za trud ti nikoli ne sme biti žal.
Govóri, izbiraj, izbéri si dar,
Slabó ne plačuje bolgarski vladár.»

«.Ne misli, o kralj!« Metód pravi na to,
«.Da plača zlató me in drugo blagó;
Ne maram daróv, ki sné rjà jih in molj,
Le s samim sebój me poplačaš dovolj.«

In vnovič o Kristu mu vnet govori,
Ki rešil je, sodil bo svoje stvari;
Kralj Borisu mehko topí se srcé,
Krst sveti v krščanske ga vsprejme vrsté.

F. Krek.

228. Pesen od vrlega moža.

Ko trombe glas, ko zvon doní
Od vrlega moža spomin;
Kdor je enake vrednosti,
Ga plača pesen ne cekin.
O, slava Bogu, da zapeti znam,
Da vrlemu možu pohvalo dam!

Od juga veter vre gorák,
Po laški zemlji moker sop,
Pred seboj žene črn oblak,
Kot volk požrešen čede trop.
Razruši dobrave in gozde vred,
Na jezeru poka gromivši led.

V planinah gor topí se sneg,
Povodenj krije dol in log,
Nalív buči nebrojnih rek,
Kipí dežele vel'ki tok;
Valovje po žlebu za seboj drví,
Kot hribe razbite, ledu pečí.

Na stebrih in oblocih prost,
Iz rezanega kamenja,
Čez tok razpet je zidan most;
Na sred' se vidi hišica.
Z otroci in ženó mitár je not.
«O beži, o beži mitar od tod!»

Ob hiši tuli srež, vihár,
Gromivši strášno bliža se,
Pod streho skoči plah mitár,
Na boj valóv ozrè se tje. —
«O vsmiljeni Bog!» zaječi na glas,
«Zgubljeni, zgubljeni! kdo reši nas?»

Valé se kóre, sklad na sklad,
Od sem in tam obéh strani,
Obéh strani valóv napád.
Z obloci stebre proč drví.
Glasnejši vpije, ko tok in vihár,
Z otroci in ženo trepeči mitár.

Valé se gruče, tresk na tresk,
In gor in dol na vsako stran,
Za stolpom stolp, ko prah in pesk,
Podré se v tok razrít, razklán.
Že sredi se bliža prekúc okrog. —
«O, vsmili se vsegamogočni Bog!»

Na daljnem bregu jih stojí,
Zijačev trop, žená, možev;
Vse roke víje, vse kričí,
Nobeden ni v pomoč gotóv.
Z otroci in ženo trepeči mitár
Prevpíje v otétbo valóve, vihár.

Od vrlega móža, o kdaj
Zapojesh pesen, trombe glas?
Posipa širi se stežáj,
Zapój ko zvon, je zadnji čas!
Že bliža se sredi razrušenje,
O vrli mož, urno pokaži se.

Nek' knez pridirja naglo v speh,
Na krasnem konji žlahten knez.
Napeto mošnjo voglov dveh
Pogledu kaže vseh očés:
«Cekinov mu štir'sto gotovih dam,
Kdor ótme v pogubi nesrečne tam!»

Moj vrli mož je mar ta knez,
Ko premoženje svoje da?
Pri Bogu! on je vrli res, —
Poznam pa vendar goršega,
Pokaži se urno. moj gorši mož,
Poguba se bliža, zamudil boš!

In hujši rase tok in hrup,
Glasnejši zmir buči vihár,
Že vpade srce vsem in up,
O réšnik, réšnik, kje si mar?
In steber za stebrom se zvrne v tok,
Gromívši valí se za njim oblók.

«Aló, aló! na svit junak!»
Cekine kviško knez moli.
Poslušá vse, obupa vsak,
Rešitelja v tej trumi ni.
Z otroci in ženo zastonj mitár
V otétbo prevpije natók, vihár.

Nek' kmet, po šegi splošni krit,
Na palci rómarski prispè,
V debelo suknjo je zavít,
Visok obličja, ráše je.
On kneza zasliši, razumi slov,
In gleda na mostu pogin gotóv.

Storí v imeni božjem križ,
In skóči v čoln najbližnji koj,
Ne vstraši ga ne slap, ne piš,
Premaga toka divji boj.
Pa čoln je premajhen, gorjé, gorjé!
Vse vzeti na enkrat — ne gre, ne gre.

In trikrat čoln posíli tje,
Vihárju vkljub, valóvu vprek,
In trikrat sréčno v kraj prispé,
Otevši jih iz groze rek;
In komaj so zadnji v zavetju vsi,
Se zadnji kos mósta v prepád zvalí.

Kdo vrli je, al' kmet, al' knez?
Povéj nam pesen, réci kdo!
Življenje kmet je vagal res —
Bi djal — za zlat' je storil to?
Če knez bi ne bil premoženja daril,
Moj kmet morebiti bi vagal ne bil.

«Na!» reče knez, «prijatelj moj,
Zlato je tvoje, plačan boš!»
Ni vrlo bilo? Pesen poj! —
Za Boga! knez je žlahten mož.
Pa vendar še gorša, še boljša kri
Pod pláhto v ratárjevem srci žari.

«Življenja ne prodajam jaz,
Sem reven pa nasitim se,
Zlató mitárju dajte, knez!
On blágo svoje zgúbil je.»
Tak' reče s poštenim obrazom, in glej!
Obrne mu hrbet in gre napréj.

Ko trombe glas, ko zvon doni
Od vrlega móža spomin;
Kdor je enake vrednosti,
Ga pesen plača, ne cekin.
O, slava Bogú, da zapeti znam,
Da vrlemu móžu pohvalo dam.

Posl: Iv. Koseski.

229. Junak in lastovka.

Srce ni mirú mi dalo,
Bojni sem zapustil grom;
V kraj domači me je gnalo,
Gledat zapuščeni dom.

Ali še stoji mi koča,
Borna koča pod goró;
Ali vojska, tod' deroča,
Je zrušila tudi njo?

Tu stojim na vrhu góre,
Zvezd po nebu luč bledí;
Polje v svitu zláte zore
Mirno pred menój leží.

A zastonj okó mi išče,
Hišice ne najde! glej:
Žalostno je pogorišče,
Kjer je hiša stala prej!

Oglja kupček in pepéla
Je samó na mestu še;
Kar imél sem, vse je vzela
Zlobna turška roka, vse!

Kaj v višavi milo toži?
Glas domáč se zdi mi ta;
Ptič nad pogoriščem króži.
S krili plašno plapolá.

Lastovica lahkokrila,
Iz daljave čez morjé
K nam si zvesto se vrnila
Čez doline in goré.

Lepe videla si kraje,
Srečne videla ljudi;
Pozabila nisi Raje,
Ki nadloga jo morí.

Oh, zakaj si priletela
V žalostni, nesrečni kraj?
Kjer si gnezdo prej imela,
Tam je pogorišče zdaj!

Turška roka pokončala
Z domom mojim dom je tvoj;
Vendar, kaj bi žalovala?
Ptica ti, veselo poj!

Tja polêti, ónkraj gore,
Sreča, mir je tam domá;
Gostoljubne najdeš dvore,
Vsak zavetja rad ti dá.

Tebi treba ni skrbéti.
Kdo se mene vsmilil bo?
Hodil, prosil bom po sveti
Z otročiči in ženó!

Jos. Stritar.

230. Junakov grob.

Visoko na linici mamka sloni,
Njen sinek po dolu kobilo loví:

«Oj pústi mi, luca, zelenkasto brav,
Glej turških kônj videti mnogo je glav.»

«Zdaj sedlo na hrbet jaz tebi bom del,
Bom meček opasal in na-te bom sel;»

«Pomakal moj meček bo v turško se kri,
Kobile sovražne podila boš ti.»

Kobila mladen'ču nasprot rezgetá
In z usnjatim sedlom junak jo sedlá.

Pa kliče si vojne tovariše vse:
«Vstanite, vstanite, na vojno „grestél!” —

In mamica v linici milo ječi,
Si sineka gleda, takó govori:

«Poslušaj me stárico, sinko ti moj,
Ne hôdi, ne hôdi nad Turka na boj!»

«Čez vrata mi hrastov porinemo pah,
In Turka za zidom ne bode nas strah.»

«Pod turškimi meči je vmiral tvoj brat,
Sedaj pa še ti bi zapustil me rad?»

«Med Turki izdihnîl tud' otec je tvoj.
Ne hôdi, ne hôdi, moj sinko, na boj!»

«Poslušaj, poslušaj, o mamica ti,
Kaj sin ti tvoj zadnji pred bojem veli:»

«Kjer bratec in otec boril se za dom,
Tam boja se branil jaz tudi ne bom;»

«Kjer otec izdihnil, kjer vmiral je brat,
Tam jaz bom posteljo postiljal si rad.» —

Krdéla sovraga že v dol gomezé,
Ko zbere mladenič si hlapce mladé.

Minila še niso trenotja mu tri,
Že s curkom prelival sovražno je kri.

Z levico za brzdo kobilo drži,
Z desnico krvavo orožje vihti.

Vrši se na sredi, kjer vélik je hrup,
In Turki pod mečem leté mu na kup.

In ko se junak na okoli ozré,
Pobile že hlapce so sablje krivé.

Boril se je dolgo na travniku sam,
Iz trupel si rakev napravil le-tám.

Kjer járek naravni stoji še ta dan,
Junak tam slovenski leži pokopan.

Ni rezani kamen, ni lovorjev šop,
Ne kaže, ne pravi, kje njegov je grob.

Le prosta pravljica — le-tá ne molči,
Le prosta pravljica — junaka slavi.

Jos. Jurčič.

231. Turki na Slévici.

«Grmade po goráh goré,
V nebó njih plamen šviga!
Privrel je Turek, koder gre,
Rohni, mori, požiga.
Pred njim je jok, za njim je stok,
Pomagaj zdaj nam večni Bog!
Če on se nas ne vsmili,
Ni nam pomoči v sili.»

«Ko čez polje se vodnji val
Vali ob hudi uri,
Rohneča se drvi druhal,
Ne branijo je duri.
Krví pijani vriskajo,
Bridké se sablje bliskajo;
Zdaj, zdaj bo truma cela
V vásico prihrumela.»

Križ starček je s stene snel,
Podobo smrti božje;
«Kaj boš s sekiro sin začel?
Križ nam je zdaj orožje.
Le úrno, úrno za menój
V Marije varstvo na goró,
Tam bo devica mila
V nadlogi nas branila.»

Otroka, ki v zibeli spi,
V naročje jemlje mati;
Kakó se, glej! na smeh drží,
Pa zdaj ni časa spati!

In hčerko prime za rokó,
Sin krila se drží plahó,
Mož pa očeta vzame
Na mlade krepke rame.

Iz smrečja tamnega blišči
Zvonik s cerkvico belo;
Marija milost tam deli
Med romarjev krdelo.
V oltarji kronana stoji,
V naročji Jezusa drži,
Pozdravljena kraljica,
Kristijanom pomočnica!

Že begajočih je ljudi
Vsa polna slévska gora;
Cérkvica, oh! velika ni,
Za vse ne bo prostora.
Otroci, starčki in žené
V zidovje pláhi se drvé,
Pred vrata se cerkvéna
Móž trdna vstavi stena.

Takó se stiskajo ovcé,
Ko gladni volk jih straši;
Takó golobje koprné,
Kadár jih jastreb pláši.
«V oltarji, mati! tu stojiš,
V naročji Jezusa držiš;
O sliši nas uboge,
Ter reši nas nadloge!»

«Čuj! bliže se drví druhal,
Po krvi naši vřiska;
Kdo nam bo zdaj pomoči dal?
Na vrata že pritiska!»
Sekire s sabljami zvenčé,
Že omagujejo možjé,
Razbiti so zapahi,
Gorjé zdaj trumi plahi!

Čez prag na konji prirohni
Gorjé! sam turški paša,
Krvavi v roki meč vihti,
Zdaj bije ura vaša!
Pa — čudo čudovito! glej!
Konj ne premakne se naprej,
Ne gane ga ostroga,
Pribita mu je noga.

Marija — kdo se stavi v bran! —
Grozečo roko dviga;
Glej! iz očí — pogléd strašán!
Ognjén plamén jej šviga.
Plašán spusti se paša v beg,
Za njim nevérniki vsi vprek.
Oteti so kristijani,
Marija svoje brani.

Še dandanašnji priča vam
To zgodbo čudovito
Za pragom v kamen konjsko tam
Vpodobljeno kopito.

V oltarji mati tam stoji.
V naročji Jezusa drži;
Češčena, ti kraljica!
Kristijanom pomočnica!

Jos. Stritar.

232. Topol.

Mati božja rajskomila
Iz nebes je šla na zemljo,
Ino koder je hodila,
Vse ljudi je in živali
Ljubeznjivo pozdravljála,
Vsem je stvar'cam z belo róko
Sveti blagoslov dajála.
Glej, in vsaka stvar pod nebom
Njej naproti je hitéla,
Priklanjála se je k zemlji,
V slavo pesen jej zapela.
Ptice glasne v senčnih vejah,
Slavca milega iz gaja,
In skrilico izpod neba
Ena misel koj navdaja,
Da z nižave in višave
Pred popótnico hitijo,
In jej tamkaj z gladkim grlom
Sladke pesni žvrgolijo.
Iz pečevja divja koza,
Iz goščave brzi jelen,
Slon in tiger iz puščave,
Vse, kar íma gozd jih zélen,

Vse zverí hité do Deve,
Do Marije blagokrasne.
Tam klečijo na kolenih,
Molijo molitve glasne.
Iz potókov in studencev,
Iz morjá, iz rek derečih,
Stézajo glavé na suho,
Kar je manjih rib in večih.
Krog in krog se zemlja smeje
In glasno jej svet prepeva;
Krog in krog natora uka,
Da od gor do gor odmeva.
Hrast kamniti, hoja mlada
Pripogibljeta mladike;
Vekovite krepke cedre
Vrhe klonijo velike.
Ni je šibe, ni cvetice,
Da se ne bi priklonila.
Glej, in božja porodnica
Vse jih je blagoslovila.
Samo topol kraj potoka
Glave noče upogniti,
Iz napúha v trdem srci
Noče blázene častiti,
Ampak drzno pregovárja:
«Jaz, ki dvigam se v nebesa,
Nikdar se ne bom klanjála;
Naj se druga jej drevesa,
Ki so brez perés srebrnih!»
Bliža se jej božja mati,
Táko milo jo pogleda,
Da začné vsa trepetáti,
Trepetáti kakor rosa
Na cveticah pomladanskih.

Topol se je trésti jela,
Vstaviti se pa ne more;
Zató nje peresa bela
Gibljejo od dne do zore,
Večno bodo jej gibála,
Dokler tu na zemlji pela
Bóde se Mariji hvala.

M. Vilhar.

233. Najlepši nasmehljaj.

Ko je še Kristus góspod Bog
Po zemlji potováł okrog
Kot siromak in nepoznan,
Prišel je tudi neki dan,
Ko solnce je zapadalo,
Pred kočó revno, majheno,
Pak prosi, da bi ga sprejeli,
Ter ga čez noč pod streho vzeli.

Pošteni mož mu dá rokó:
«Sicer res malo le imam,
A kar imam, rad bratu dam;
Če le ne bode tu pri nas
Celó prežalostno za vas,
Ker sreča je od nas zbežála
In sama žalost nam ostala.»

Pa Kristus mu odgovori:
«Spoštujmo bolečino vsi!

Saj bolečina Bogu služi,
Ker duše čisti, ž njim jih druží.
Hvaležen bom Vam vsaki čas,
Če smem počiti dan's pri Vas. '»

Še gospodar večerjo dá
In Kristus ž njo se okrepcá.
Potem se vleže in zaspi,
In zjutraj, ko se prebudi,
Velí: «,Bilá je dobra noč,
Imajo udje novo moč
Za dolgo in za težko pot;
Al' da za tóliko dobrot
Vam vrnem kaj, povejte mi,
Kaj nek Vas peče, žalostí,
Zakaj Vas srce tak' boli?
S hvaležnosti vedét' želim,
Da zopet Vas razveselim. '»

In žena mu odgovori:
«Oj za vračilo nama ni;
Al' dete najino edino
Trpi neznano bolečino,
In huda smrt ga bode vzela.
Pa tega, kar bi jaz želela,
Mi Vi ne morete storiti,
Ne more mi se izpolniti;
Edina moja želja:
Da dete še enkrat smehljá.»

Tak' toži žena žalostna,
Gospoda k detetu peljá,

Oj kak' je bólnó in bledó!
Al' ko odpré kalnó okó
Ter ga v Zveličarja uprè,
Zvedrí se mu, nasmeje se,
Ter se smehljá takó sladkó,
Ter se smehljá takó ljubó,
Kot da nebeški žark iz raja
Nedolžne ustnice obdaja
Obema srce zaigrá,
Veselja njima trepetá,
In vsak gospoda pogleduje,
Ta pak presrčno se raduje.

* * *

Neviden hodi Kristus še
Po hišah, kočah sem in tje.
Bolehnó dete kjer leži,
Kjer mati joka in bedí:
Tje tiho, krotko se spusti;
Nasmeje dete se sladkó
In zdravo je, al' pa sabó
Gospod odnese ga v nebó.

Val. Mandele.

234. Otrokove sanje.

V Kolinu živel deček
Z imenom Bogomil;
Rad mašniku je stregel,
Ker je pobožen bil.

In ko daritev sveto
Duhovnik dokončal,
Rudečih, belih jabolk
Je njemu daroval.

Kako žarelo dečku
V radósti je okó!
Počivat hodil v travo
Pod staro je drevó.

Tu mali dar je vžival
Cvetic se radujoč;
V sladke ga enkrat sanje
Zaziblje gaj cvetoč.

Na deblu pa je bila
Podoba iz lesá,
Oj, Jezusa Marija
V naročji tam imá.

Zagledal v spanji deček,
Da dete k njemu gré,
Da jabólka rudeča
Igraje ž njim se, jé.

Duhovnu drugo jutro
Pové to Bogomil.
Ta pravi: «Pri nedolžnih
Bog Jezus rad je bil.»

«Zató se vedno greha
Bolj kakor vsega boj,
Potem bo dete Jezus
Tovariš vedno tvoj.»

In zopet dobri deček
Pod lipo je sedél,
In zopet v sanjah Jezus
Do njega je prišél.

In jabolka je vžival,
Igral se ž njim ljubó,
A deček je radósten
Smehljál se presladkó.

In pravi mu: «O Jezus,
Ti prideš k meni rad
In dobrih mojih jabolk
Pokušáš mnogokrat.»

«Kedaj pa na kosilo
Povabil boš me ti?» —
A Jezus mu odvrne:
«To v kratkem se zgodí.»

«Ko zopet semkaj prideš
Pod hladno lipo sést,
Popeljem jaz te sábo,
Da ideš k meni jést.»

Duhovniku to deček
Pové naravnost vse;
A ta z očesom solznim
Prot' nebu se ozrè.

In ko daritev sveto
Pobožno dokončá,
Strežitelju obleko
Lepó in belo dá.

In zelen venček splete
Okoli belih las,
Ter ljubljenca objema
Jokáje se na glas.

In vodi ga iz cerkve,
Solzán za njim strmí,
A jabolk mu rudečih
Natrgal danes ni.

Na njega jasnem lici
Sladák igrá smehljáj,
Ki priča, da v nebesih
Naš deček kósi zdaj.

Z otožnim srcem ide
Ubogi deček v gaj,
In sede vzdihovaje
Na svoj navadni kraj.

Gotovo mu po všeči
Je Jezusova jed,
Da jabolk mašnikovih
Ne bo si želel spet.

In kakor se je vsedel,
Sladkó mi že zaspí;
Pihljajo sape mile
In solnce mu žarí.

Taisti se mu zibal
Na lici je še smeh,
Ko našli tam pod lipo
So mrtvega na tleh.

Poslovenil F. Krek.

235. Od nebeške gloriije.

Stoji, stoji tam samostan,
Je v njem menih, ki let' in dan,
Premišljaj je samó le-tó,
Kakó v nebesih je lepó
In kakšno je veselje tam,
Ki je ljudem prikrito nam,
Ki videlo ga ni okó,
Ki slišalo ga ni uhó,
Ki ga čutilo ni srcé
In ki presega vse željé.
Iz kloštra šel počasnih nog
Sprehájat nekdam se je v log.

Kar na drevesu pevčica
Zapoje rajska ptičica,
In poje, poje tak' lepó,
Da nikdar ptica ne takó.
Prepevala je glorio,
Ki jo v nebesih vživajo;
Prepevala na jasen glas
Je Njega veličast in kras,
K' je zémlje in nebá vladar,
Od kterega je vsaka stvar;
Prepevala, kak' božji svit
Nebéščanom je vsem odkrit;
Je pela od veselja tih,
Ki so v številu 'zvoljenih,
Ki njih posest za vekomaj
Veseli je nebeški raj.
K' obličje božje gledajo,
Brez nehánja ga vživajo.
In pela je takó lepó,
Takó lepó, takó sladkó,
Da se od glasov presladkih
Je precej zamaknil menih,
Da se takó je zamaknil,
Da se ni nič, kar nič ganil,
Da, ko že odletela je,
Mu pesnica donela je
Takó lepó, takó sladkó,
Še zmiraj, zmiraj na uhó.
Al' kadar se mu zdelo je,
Da ptica odletela je,
Se vrne spet in v klošter gre.
Vratár neznán mu vá-nj odpré,
Poznal menihov nič več ni,

In tudi njega ne oní.
«Kakó je to, kakó je to?»
Pred eno uro je biló,
Ko sem zapustil samostán,
Da šel sem v log, kot vsaki dan;
Pa spremenjeno je vse zdaj,
In nepoznán mi skor' ta kraj.»
Zdaj spomni višji se opát,
Da j' bral v zapisniku enkrát,
Da šel menih iz kloštra je,
Pa da ni nič več vrnil se,
Da nikdar se ni vrnil spet,
Od takrat zdaj je tri sto let.
«Tedaj poslušal tri sto let
Sem rajsko ptico pesen pet',
Ker pesen b'la je tak' sladká,
Ki pela jo je ptičica:
O kakšna še le glorijska
Veselja je nebeškega!»

Po národni zložil M. Valjavec.

236. Limbarska gora.

Je lepa gora limbarska,
Pod njo zelena tratica,
Stoji na trati hišica,
Je v hiši mlada vdovica.
Ženica imá le hčerko še
In toči drago vinčice.
Je solnce že za goro šlo,
Po cesti pótva še nekdo;

Sta brata dva: svet Valentin
In drug njegov, svet Peregrin.
Na pragu mat' ozira se,
Imá pri pasu ključe vse.
Svet Valentin spregovori:
«Bi naji prenočili vi?
Za božji dar storite to,
Da vaša sreča večja bo.»
Se mat' ošabno oglasí:
«Mi večje sreče treba ni!
Je v hlevu trop živinice
In v kleti dobro vinčice;
Je v škrinji več denarcev še
In v hiši pivcev polno vse;
Kdor bo za sladko vince dal,
On bo pod mojo streho spal.»
Svetnik od hiše se spusti
In ženi s prstom zapreti:
«Jaz nisem dal, ne bom še dal,
Ne bom pod tvojo streho spal;
Nocoj pa boš, prevzetnica,
Me še na pomoč klicala.
Glej! polnoči ne bo še preč,
Ne bo vse tvoje sreče več!» —
Stori se kmalu črna noč,
Se čudno skaže božja moč.
Devét še ura bila ni,
Góved se v hlevu poduší;
In žena je vsa žalostna
Do neba glasno klicala:
«Pomagaj, Bog! svet Valentin
In brat njegov, svet Peregrin!»
Desét še ura bila ni,

Iz sódov vino izkipi;
In žena bolj prestrašena,
Je še glasneje klicala:
«Pomagaj, Bog! svet Valentin
In brat njegov, svet Peregrin!»
Ednajst še ura bila ni,
Za mrtvo hčerka obleži;
In žena vsa omamljena
Je s silnim vikom klicala:
«Pomagaj, Bog! svet Valentin
In brat njegov, svet Peregrin!»
Dvanajst še ura bila ni,
Do zemlje hiša pogorí;
In žena vsa ponižana
Je zdihovaje klicala:
«Pomagaj, Bog! svet Valentin
In brat njegov, svet Peregrin!»
Ni bilo polnočí še preč,
Vse sreče žena nima več. —
Glej, človek, od napuha gnan,
Sam zá-se slab je ves tvoj stan;
Ves up postavi le v Bogá,
On sam ti srečo trdno dá;
Izvoljenih ne zaničuj
In za pomoč v nebó zdihuj:
«Pomagaj, Bog! svet Valentin
In brat njegov, svet Peregrin!»

Po národní zložil P. Hicinger.

NB. Limbarska gora stoji na južni strani Dunajske ceste, ki od Ljubljane proti Štajerskemu pelje; vrhu lepega hriba stoji cerkev sv. Valentina, močno obiskovana. Mesto imenovane nesrečne hiše hoče ljudska pravljica še poznati.

237. Živopisec¹ in Marija.

(Legenda.)

V Rôvih cerkev so zidáli,
Da Mariji bi jo dali,
Ki rodila nam Bogá
V odkup vsega je svetá.

Mnogo let je teklo delo,
Predno streho je imelo.
Kadar bilo je pokrito,
Dvigalo se ponosíto,
V Rôve šel je kamenár
Skladat spredaj nov oltár,
Dolben s kosa celega,
Mramora prebelega.

Še je drugi mož prišél,
Velik je klobuk imél,
Mlad je bil, kodrávih las,
Širopleč, tenák čez pas.
Tudi ta je rabil tam,
Pisat hodil novi hram,
Ter na odru prelepó
V strop obrazil to in to;
Zjutraj se je zgodaj trudil
In do mraka tih pomúdil.

Stal na odru je nekdáj,
Okončával sveti raj:
Otca, Sina in Duhá
V glorji svetlega nebá.

¹ Malar.

Kadar to je dokončal,
Počiváje ni prestál;¹
Vzel iz hrambe nov je kist,²
Gibek ves, tenák in čist,
Ter nebeški je kraljici
Ž njim obsolnčil devski lici,
Bogožarnost jima dal,
Da sijala bi do tal,
Z vrha tam, kjer njo klečečo,
Roci skleneni držečo,
Sredi bláženih družín
Venčal Otec je in Sin.

Kadar to je cvet imélo,
Kakor da bi vse živelo,
Zdaj svetnice in svetnike,
Sivobrade, mladolíke
Dodelaval je okrog,
Gledal na cerkveni lok.

Zdelal je tud' to povsod;
Kista ni položil v kot,
Da praznôvat bi odšel,
Ker je posla še imel:
Zbore angelcev perútnih,
Goloplečih, dolgoskutnih³
Tod je čélil, tam vršil,
Dokler ni dovoljen bil.

Pot si vroč je zdaj otrl
In po stropu se ozrl.

¹ Nehati. — ² Pinzelj. — ³ Skut, m. = obleka.

Dokončal je! — Ves obraz
Svetil se mu je ta čas,
Ker gotovo malo ne
V cerkvi se bliščalo je,
Kar je mislil narediti
In po stropu razdeliti;
Le Marijin še rokav
Nekaj hotel je poprav.
Kadar tudi to storí,
Tih na lestvi posloní.

Zahrešči pod njim deskà
In prelomi se prhkà;
Z odra pade ropotàje,
Oder se za njo zamàje!
Les je grmel, hram bobnèl,
Živopisec obledèl!
Lestva se je ž njim zibala,
V cerkev izpod nog zdrčala!
Jedva se je sam ujel,
Z desno kljuke oprijel,
Ki železna in podvita
V strop cerkveni je zabita,
Da svetilnik pozlačèn
V kljun prijemlje zakrivljèn.

Tam je visel dolu v grob,
Milo se ozrl na strop,
Kjer devica je klečala,
Vénčana se priklanjala.
Pregloboko je vzdihnil,
Glasovito k nji zavpil:

«Mati! vselej sem na sveti
Želel tebi v čast živeti;
Oh, iztegni zdaj rokó,
Drži me po konci ž njo!»
Kaj zavpil je, kaj dejál,
Razumela ni druhál,
Ki strahóma blizu vrat
Glédala je v cerkvi zad;
Razumela deva mila,
Roko mu je pomolila,
Ter med nebom in zemljó
Držala ga k višku ž njo,
Da pritekli so ljudjé,
Spustili ga na deské.

Ne izgine osem dni
V cerkvi oder nov stojí,
Živopisec na deskàh
Zopet ima kist v rokàh,
Piše devi ž njim na čast,
Kako visel je v propast,
Ž nje pomočjo bil otét,
Iznad brezna smrti vzet.
To v zahvalo in spomin,
K znanju poznih rodovin
Del na zid je v levo stran,
Kjer je še današnji dan.

238. Kmetsko známenje.

Leží, leží ravnó poljé,
Po ravnem polji cesta gre,
Ter s ceste vidi se okrog
Snežnik in brdo, gozd in log.

A kaj stoji tam slavnega
Pri cesti polja ravnega?
Tam kmet je zložil kamenje,
Sezidal belo známenje.

Napisati je vanje dal
Od stropa in do samih tal,
Na desno plat, na levo plat,
Podobe znotraj, zunaj vrat.

Ko strop še ni bil dobro suh,
Prišel je gôri sveti Duh;
Golobček bel, z nebés letèč,
Nogé rudéče, kljun rudèč.

Na srednjem zidu sveti Vid,
Ne more lepše delan bit',
K molitvi roke v sklep drží,
Pod kotlom plámen hud gorí.

A sveti Peter više tam
Nebeške ključe kaže nam;
Do njega sveti Nikoláj,
Ki Bog mu zlatih jabolk daj!

Na desno íma sveti Rok
Prepasan plašč, klobuk širòk;
Na stegnu v ranah prst drží,
Pesèk mu kruha v dar molí.

V gorenjski suknji Izidòr
Kleči, zamaknen v rajski dvor;
Dva angeljca orjêta zanj,
Ozirata se lepo nanj.

Na levo sveti Boštiján,
Sovražnikom je v roko dan,
Privezan k deblu, ostreljèn,
Pušic krvavih nasajèn.

Pod njim je sveti Valentin
Ter bratec njega, Peregrin;
Ljudem dobrete nôsita,
Živini zdravja pròsita.

O človek, vzdigni zdaj okó!
Nad vrati zúnaj — kdo je to?
Gorečo streho pri nogàh
Gasi s keblíco on v rokàh.

A zadaj vérne duše vic,
V plaméni, mokre od solzic,
Ječé premilo noč in dan:
Priteci v pómoč, o kristjan!

Vse to nam kaže, govori,
Da dom človekov tukaj ni:
Človekov dom je sveti raj,
Ki Bog vsem vkupej nam ga daj!

239. Skopulja.

V prijazni ravnici sred' rožic dišečih
Pod belim snežnikom krog svoj'ga vrtá
Je v dnevi jesenskem ob solnčnem zahodu
Prevzetno šetála Skopúlja gospá.

Pod solncem zastonj bi iskáti se trudil
Kraj, kateri bi utegnil bit' temu enák.
Zastonj mu primerjaš taljanske planine,
V lepoti na svetu nobeden ni ták.

V različnih drevesih preblaz'ga plemena
Se v rajski ložiček ta vrt spremení;
Od zlatega cvetja, od rajskega sadja
Se vej'ca in steblo vsaktero šibí.

Siv starček prot' vrtu ob pal'ci prileze,
Na lici mu revščina bila je brát'.
«Gospa milostljiva!» — začné trepetáje —
«Dovol'te tri jabolka meni pobrat'.»

«Kakó se predrzneš me tukaj nadleg'vat' ?
Pobér' se od mene nesramni lenuh!
Ko b' tacemu sadje zametat' imela,
Raj' vidim, da vzame peklenški ga duh.»

Pohlevna solzíca na lice mu kane,
V presrčni britkosti odpravi se preč.
Ko zjutraj prevzetna Skopúlja ustane,
Prelepega vrta ni videla več.

V najvišje snežnike od kranjske dežele
Peklenske pošasti ga vlekli vihar,
Na Grintovca skalnati vrh ga posadil;
Do njega nobeden ne more nikdár.

Zdaj z jabolki ptice in zver' se gostijo,
Ki zrela z vrh hriba v robove drčé,
Po travici voljni se v vrtu igrajo,
Skopúlja pa brusi po pesku peté.

Po národní zložil L. Jeran.

240. Ukleti grajščak.

Sred Ulake, planine nad zgornjo Vrhniko,
Je brdo silno strmo in vse zaraščeno;
Na njem je razvalina gradú nekdanjega,
Ki ga je kletve sila do tal razrušila.

Prebival v njem grajščak je brez žené, otrók,
Po risje trdosrčen in drzen krvolók.
Ki z ropa se vrnivši je v hramu mirno spal
In se ni človeške, ne božje roke bal.

Nameni v grad samotni berač se neki dan,
Prihrope na dvorišče ves spehan in potán;
Beseda se mu trese, kolena se šibé,
Ko stopi pred staníco in prosi vbogajmé.

«Poberi se spred mene!» grajščák zadere se,
«Lenuh, ki nisi vreden, da zemlja nosi te;
Postopati v mladosti ti bilo je ljubó,
Sedaj pa trpi lakot, ki davi te zató.»

«Mar vidim, da mi strela poslopje vpepelí,
Da mi zaklad predragi pod zemljo ves sperí,
Ko da bi dotaknile se ga kedaj roké,
Če tudi mi živeti do sodnjega je dné.»

«Gorjé ti trinog!« seže berač v besedo mu
In govori, da stresa zidovje se gradú,
«Odvzet ti bo zaklad tvoj, al' braniš ga al' ne,
Ker, vêdi, ura tvoja iztekla se ti je.»

«Nebo pravično čulo je kletve tvoje glas
In bliža se osvete njegove strašni čas;
Pred ko zaide solnce, razvalil se bo grad
In nesel te z višine z zakladom vred v prepad.»

«Spod sipčnega razmeta o zoru slednji dan
Spremenjen v kačo studno izlezel boš na plan,
In vlekel se na brdo po bregu sem ter tje,
Da pomniš kletev svojo do 'zvoljenega dné.»

Ko to izusti, urno v dolino se spustí
In stopa tako ročno, da se grajščák reží;
Al' zdajci, ko bi trenil, se potemní nebó,
In mine ga režanje, ter gleda v zrak srpó.

Oblake črnosive vetrovi pripodé
In v gromonosnih kopah nad Ulako vrté;
Čedalje bliže sliši bobnenje votlo se,
Čedalje huje gora v korenu se majè.

Na enkrat se zabliska, da vzame skor mu vid,
Udari strela močna in razleti se zid,
Porušen v šibre drobne, se vdere ž njim vred grad,
Kot mu berač pretil je, po plazovo v prepad.

Na grobljo, ki prerašča jo mah že mnogo let,
Še dandanašnji hodi se studna kača gret;
Kdor sreča jo, se vrne, pobegne mahoma,
Da srce groze tesno mu komaj sopsti dá.

Fr. Svetličič.

241. Legenda.

V britanski zemlji nekdam duhoven bil je svet,
Za podučenje vere neprejenljivo vnet,
Iz mesta v mesto hodil na vsaki shod in zbor,
Se sníde obiskavši ni spal, ni jedel skor.

Od teže let slaboten in slep od starosti,
Ga c'lo očes temota v dolžnosti ne mudí;
Mladenča v službo vzame in ž njim hiti okrog,
On misli zadovoljen: Najboljša luč je Bog.

Prijaznost govorjenja njegovega je znam,
Beseda je vžigála ko strele žívi plam;
«Gospod se bliža,» kliče, «ogladite mu pot,
Iz rodovitne brazde poplíte ljul'ko zmot!»

Nekdam ob letni uri se v daljni kraj podá,
Po goli tje planjavi ga vodja mlad peljá;
Vročina z'lo pritiska, mladenča zvija trud,
Duhoven le priganja, ker se bojí zamúd.

Do dóla tak prispeta, ki s kámni nasejan,
Je krog in krog s pečevjem in skalami obdán;
Pri potu pa hladiven, samotni dob stoji,
Njegova senca vodju se prav pripravna zdi.

«Veliko ljudstva čaka besede vaše tod',
Veliko trdovratnih — učite kaj, gospod!»
To reče in raztegne se v senco fant nezvest,
Vesél zvijače take, se tiho smeje v pest.

Pripravljen urno sivček — sumljivosti je čist —
Pozdravi: «Hvaljen bodi med nami Jezu Krist!»
Pokriža se pobožno, izvóli živ predmet,
Postavlja podučjenja razdela dva v izgled.

Govór mu gladko teče, resnice je izvir,
Beseda res da rani, pa v rane lije mir,
Skrivností zakramenta, molitve moč uči,
Svaríti ne prejenja, zanikrnim grozí.

Pobožno in prijazno, tak' srčno vse je to,
Da s curkom sólze v sivo mu brado dol tekó,
In kar iz srca pride, pregovor star pové,
Predré kamnito steno, iz srca v srce gré.

Končavši roke dvigne in stisne dlan na dlan,
Pokliče milost božjo resnici veré v bran,
Ter sklene: «Mir na zemlji človeku bodi zdaj,
V nebesih slava Bógu in čast na vekomaj!»

In čuj — ko to izústi, se strese zemlje drob,
Ko svit večerne zarje nad njim zabliska dob;
Skalovje, pes'k in kámen stoglasno se zbudí,
In — Amen! Amen! Amen! — iz dóla zagrmí.

Mladenča groza prime, lasé mu dvigne strah,
On trepetaje pade pred učeníka v prah;
Britkost in živo k'sanje sta zdih njegovih ust,
On gréha se obtoži in prosi za odpúst.

Svetnik mu rahlo reče: «To bodi ti spomin,
Besede božje nikdar ne zasramuj, moj sin!
Al' nisi bral, da kamen, da zid Bogá časti,
Če tega trda duša človeška ne stori.»

Iv. Koseski.

242. Sirota Jerica.

«Vstani, vstani Jérica!
Vstani, ženi vole past
Tjekaj v reber zeleno!»
«Čakajte, oj mati vi,
Da danóve odzvoni,
Petelinčki odpojó.» —
«Vstani, vstani Jérica,
Vstani, ženi vole past
Tjekaj v reber zeleno!»
Jerica ustala je,
Past voličke gnala je,
Tjekaj v reber zeleno.
«Pásite volički se,
Da grem k svoji materi
Tje na britof žegnani,
Kjer so grobje velbani.
Črna zemlja, ódpri se,
Črna zemlja, matr'n grob,
Da vam potožila bom,
Svoje srcé odkrila bom.»
Zemlja se odprla je,
Črna zemlja, matr'n grob;

Jerica tožila je,
Táko govorila je:
«Mati, mati, mamica!
Pač imam hudo mačeho.
Preden še daní zvoni,
Petelinčki odpojó,
Me pokliče, me zbudi,
Moram gnati vole past
Tjekaj v réber zeleno.
Pri vas pa ležala sem,
Da je pos'jalo solnčice
Mi na mehko postelj'co.
Mati, mati, mamica!
Pač imam hudo mačeho.
Peče mi 'z pepela kruh,
Z drobnim peskom ga soli;
In kadar mi reže ga,
Vreže mi tak' tankega,
Da se vidi skoz' njega;
Zraven vselej krega me.
Vi ste pekli belega,
Rezali debelo ga,

Z maslom ste ga mazali.
Mati, mati, mamica!
Pač imam hudo mačeho.
Kadar ona češe me,
Tak' z grebeni strže me,
Da mi teče črna kri.
Ko ste vi česáli me,
Gladko ste česáli me,
Milo božali ste me.
Mati, mati, mamica!
Pač imam hudo mačeho.
Postelj ímam tak' trdó,
Nikdar ne postelje je,
Nikdar ne zrahljá mi je,
Devlje v zglavje trnje mi.
Devlje v znožje pesek mi,
Vi ste méhko dali mi,
Vsak ste dan postláli mi,
Vsak ste dan zrahljáli mi.

Mati, mati, mamica,
Biti mi ni več domá?« —
Mati govorila je:
«Pojdi, Jerica, domú,
Zroči se milemu Bogú.» —
«Mati, mati, mamica,
Biti mi ni več domá,
Tu pri vas ostala bom,
Tu pri vas ležála bom.»
Leže Jerica k materi,
Še takó mi govori:
«Boljši mati so mrtvá,
Kakor živa mačeha.»
Komaj to izgovorí,
Svojo dušico pustí. —
Kakó je to pač hudó,
Oj hudó za vsacega,
Ki nima svoje matere,
Ki ima hudo mačeho.

Národna; zapisal M. Valjavec.

243. Ptica pivka.

Zemlje voda je vplahníla,
V dve, tri mórja se je zlila.

Gora vode ni dajála,
Grozna žeja je nastala.

Vsi ljudjé in vse živali
Žeje konec so jemáli.

Klice njihne Bog začuje:
«Vaše sem zaslišal nuje.»

«Gora vodo bo dajála
In studenec trda skala.»

«Samó pretoke skopljíte,
Je do morja prevodíte.»

In ljudjé so in živali
Prihitéli in kopáli.

Moški z rónico, lopáto
Kópljejo zemljó robato.

Ženskam ropota motíka,
Pridnost je povsod velika.

S klinci rújejo otroci,
Prst odnašajo koj v roci.

Délala je tud' živina
In pa divja vsa zverina.

Krave, junci in pa voli
Zemljo so z rogóvi bôli.

Konj teptal je tak' togotno,
Da vso polt imél je potno.

Pes in mačka vkupaj stala
In sta s tácami kopala.

Krt s podgano in pa z miško
Ril je prst od spod na kviško.

Medved tacár, kosmatinec,
Volk ovčár in vsak divjinec.

Lev mogočni, tiger hudi
Bili so kopači tudi.

Brskale so s kremplji kure,
S kljuni race, goske, pure.

Vrabci, orli, vrane, sove,
Vse, vse delalo je rôve.

Ena sama, sama pivka
Lena tam na strani čivka.

Pa jih gleda, zaničuje,
Delavcem se posmehuje.

Vodotoki so do mórja,
Rek dovolj priteče z góreja.

Vsi gasé si silo žeje,
Sama pivka le ne sme je.

Bog je vklel jo, da od zemlje
Nikdar vóde si ne jemlje.

Sam edini dež sme piti,
Kar ga more v kljun vloviti.

In kadár jo žeja stiska,
«Piv! piv!» proti nebu vriska.

Bog pa čuje njene stoke,
Kmalu dežja dá potoke.

In ti, ko jo slišiš vpiti,
Kosec! z mrvo v kupe híti.

Sploh pa, ki jo čuješ pivko,
Pomni ter jo iméj znanívko:

Bog nikól' se ne prekáne,
Nikdar dolžan ne ostane;

In se vendar rad usmili,
Kadar prósimo ga v sili.

Ne želí pogube grešnih,
Dokaj pótov ima rešnih.

Po národni zložil M. Valjavec.

244. Leséna riba.

Tam, kjer valovje Rensko	V tej hišici leséni
Med gorami šumí,	Ni srébra, ni zlatá;
Da Švajci, zemlji prosti,	Pa biva v njej družina
Do dna srcá doni, —	Pobožnega srcá.

Tam hišica je stala,	Odhájalo že solnce
Oj hišica z lesá,	Za strme je goré;
Pokrita z revnim bičjem,	Oblaki črnosivi
Na breg postávljena.	Nad bajtico visé.

V tej hišici leséni	In pogubljive strele
Stanuje siromák;	V oblakih švigajo;
Otroke, njega, ženo	V brloge izpod néba
Hranjéva ribji vlák.	Zverí se vmikajo.

Za mizo svojo ribič
Z družinico sedi:
Od zunaj dež uliva;
On v hiši kruh deli.

Tačas nekdo na vrata
Trdo potrka kar;
Od mize naglo vstane,
Odpira gospodar.

Čez prag duhoven stopi
In v roci križ drži;
Pa brada se mu bela
Ko čisti sneg blišči.

«Oj hvaljen bodi Jezus!»
Popotni mož je djal,
«Na večne čase, amen!»
Ribár odgovor dal.

«Preljubi moji! prosim,
Naj tu se posušim;
Pri vas do zore bele
Pod streho naj zaspim!»

Pošteni ribič pravi:
«Čestiti moj gospod!
Nocój hudó je vreme
Zadélo vašo pot.»

«Postréči vam ne morem;
Pa kolikor imám,
To vam z rokó veselo,
Z veselo dušo dám.»

«Vlomite kruha z mize,
Ak' vam je z nami vséč;
Potem se z nami grejte,
Na gorko pojte léč.»

Že vstaja zora zlata
In sije nad goró,
Popotni mož pa jemlje
Od ribčevih slovó.

In gospodar še sprémi
Do ceste ga veselí;
Tu séde trudni starec,
Ker hòd ga je prevzél.

Rezálo v roko prime,
Odreže pálico,
Iz palice pa dolbe
Leséno ribico.

Nad ribo čudno móli,
Naréja sveti križ,
Potem velí ribárju:
«Glej, da je ne zgubiš!»

«Privezana ti v mrežo
Bo srečo klicala,
Veliko rib in ribic
Iz reke dvigala.»

«Al' kadar več ne bo je,
Tud' več loví ne bo;
Vsa tvoja sreča pojde,
Ves blagoslov za njo!»

In ribič je hvaležen
Leseno ribo vzél;
Domu se je povrnil,
Za vado jo pripél.

Skriváj za njim so vedno
Obráčali oči;
Pa kaj se jim pokaže?
Da mnogo rib loví.

Nalóvil ž njo je blága,
Nalóvil dobrih dni;
Kot tolstemu županu
Obraz mu zablišči.

Natočijo mu vinca,
Srcé se mu odpré;
Za ribico leséno
Povedal jim je vse.

Že nekaj let ni rezal
Več kruha črnega;
Naložil v svoje hrame
Srebrá je in zlatá.

Sosedje preveséli
Hité od njega preč;
Al' drugi dan pa v mreži
Ni bilo ribe več.

Sosedje so poznali
Ribárja nekedáj;
Al' s čim si je pomogel,
S čim obogatel zdaj?

Zastonj je solze točil,
Zastonj se je kesál;
Z družino je ubožen
V prezgodnjo jamo pál.

M. Vilhar.

245. Ovsenják.

I.

Stoji, stoji tam beli grad,
V tem gradu gospodičič mlad;
On po gosposki je zrejen,
Kaj kmetje so, ni podučén;
Od prvih let, od mladih nog,
Kar dal mu je življenje Bog,
Le jedel je potičice
Iz rúmene pšeničice,

Na sladkem mleku mešane,
Vse s cukrčkom potresene.
Stoji pred gradom klopica,
Ni lipova, je hrastova,
Popotnikom pripravljena,
Pod streho tje postavljena,
Da lahko ondi prevedri,
Če huda ura ga vhiti.
Sem s polja kmet pripelje rež,
Kar vlije se dol z néba dež.
Pa vstavi voz pod hrastičem,
Da varen bil bi pred dežjem:
Vedrit gre sam na klopico,
Na klopico, na hrastovo,
Popotnikom pripravljeno,
Pod streho tje postavljeno.
Pod streho on, pod streho voz,
Pa vzame v roko kruha kos,
Oj kruha ne reženega,
Pač kruha kos ovsenega.
O črn je, črn je kruh zares,
In 'z njega gleda polno res;
Al' kmet ga vživa, ga cofrá,
Ko bila bi potičica,
Ker grudi ga že lakota
Od poljedela težkega,
Pa zoblje, zoblje ovsenjak.
Skoz okno se ozré grajščák,
Skoz okno gleda, v kmeta zre,
Ko spešno tak' črnjak mu gre.
Začudi se, zavzame se,
Kakó mogoče jesti je
Pač kruh, ki v njem je taka zmes,

In 'z njega gleda polno res.
Povpraša ga, pobara ga,
Al' kaj okusen slaj imá.
«O dober, dober slaj imá,
Okusen kot potičica.
Pokusite, pokusite,
Gotovo mi pritrдите.»
Pa vzame ga, pokusi ga,
Al' prec iz ust izbrusi ga:
«Ne jejo takega ljudjé,
Biló bi komaj za svinjé;
Kdo nek' bi grudil táko zmes,
Ki iz nje gleda polno res?
Od prvih let, od mladih nog,
Kar dal mi je življenje Bog,
Le jedel sem potičice
Iz rúmene pšeničice,
Na sladkem mleku mešane,
Vse s cukrčkom potresene;
Do zadnjih let, do starih nog,
Dokler mi dá življenje Bog,
Le jedel bom potičice
Iz rúmene pšeničice,
Na sladkem mleku mešane,
Vse s cukrčkom potresene.»
Odreče kmet, odgovorí:
«Mogoče, nemogoče ni,
Zgoditi se še more vse,
Al' boste al' ne bodete,
Obrani tega naj vas Bog
In tákih varuje nadlog.»
Prevleče se in prevedrí,
In spet ti solnce prisvetí,

Požene konja kmet in gre,
Grajščak pa ókence zaprè.

II.

Stoji, stoji tam Záplota,
Soseda Storžca strmega,
In druge gore tam okrog,
Ki jih odeva gozd in log;
Po njih pasó se srnice,
O srnice, srné skočné,
In divje koze skačejo,
Se v zelenicah pásejo,
In zajce, zajčkeke plašné
Pa vjede po grméh lové.
V nedeljo je grajščakov god,
Graščakov god vesel bo god.
Grajščak pokliče lovce vse,
Med njimi tudi kmetič je,
Ki videl jesti ga grajščák
Na klopčici je ovsenják.
Vsi lovci skupaj pridejo,
Pod gradom skup se snidejo,
Grajščak pristopi, govori
Le takih lovcem besedi:
„V nedeljo prvo moj je god,
Gor v gore zdaj bo vaša pot,
V goráh pasó se srnice,
Oj srnice, srné skočné,
In divje koze skačejo,
Se v zelenicah pasejo,
In zajce, zajčkeke plašné
Pa vjede po grméh lové:

Tje gor na gore pojdemo,
Da kako srno dóbimo,
Al' kako kozo vjahamo,
Al' vjedam zajca vzamemo.»
V goré gredó, ž njimi grajščák,
In nese svoje brešno vsak,
In vsak se dobro preskrbi;
Grajščaka nošnja le teží,
Zatoraj vzame mrvico
Jedila v svojo torbico.
Al' gore, gore so goré,
Kdor jih ne zna, na nje ne gre,
Kdor jih pozna, se preskrbí,
Si polno torbo naloží.
Še dneva pol minulo ni,
Že prazna torba je jedí.
Popoldne pride; lakota
Presilna že se loti ga,
Pa vtolažíti moč je ni,
Ker prazna torba je jedí.
Kmet lovec tolče ovsenják,
Približa k njemu se grajščák,
Približa se, zaprosi ga,
Da naj mu kruha kos podá.
O kak' ga jé, kakó mu gré!
Da-si je črn, se nič ne vprè.
Sam sebi lovec govori:
«Mogoče nemogoče ni,
Črnjaka nisi jedel še,
Poznal še ovsenjaka ne,
Le jedel si potičice
Iz rúmene pšeničice,
Na sladkem mleku mešane,

Vse s cukrčkom potresene;
Al' kruh nobén tak' oster ni,
Da lákota mu mojster ni.
Mogoče nemogoče ni,
Kar ni, še lahko se zgodi.»

M. Valjavec.

246. Znamenja dežja.

Gospod in sveti Peter sta
Ob hudi suši pot'vala;
Pekoče solnce je sijalo,
Ker dolgo časa ni dež'valo.

Pa v govorici tej in tej
Koračita počas naprej,
Kar jima mož gredé po poti
Priletén, star že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
Al' vroče, oča, vam je kaj?
Se vé da, starček urno pravi,
In te besede še pristavi:

Zarés vročina huda je,
Pa menim, kmalo dež pojde,
Že videl črnega po cesti
Sem davi zgodaj polža lesti.

Gospod pa mu odgovori:
Mož, vaša vera prava ni,
Nebó zavoljo tega dalo
Dežja ne bode vam še kmalo.

Naprej grestá, in drugi dan
Popot'vata na drugo stran;
Sijálo solnce je pekoče,
Biló je grozno, grozno vroče.

Pa v govorici tej in tej
Koračita počas naprej,
Kar jima mož gredé po poti
Prileten, star, že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
Al' vroče, oča, vam je kaj?
Se vé da, starček urno pravi,
In te besede še pristavi:

Zarés vročina huda je,
Pa menim, kmalo dež pojdè,
Pod streho mojo se viseča
Zaprla neža je bodeča.

Gospod pa mu odgovori:
Mož, vaša vera prava ni,
Nebó zavoljo tega dalo
Ne bode vam dežjá še kmalo.

Naprej grestá, in drugi dan
Popot'vata na drugo stran;
Pekoče solnce je sijalo,
Ker dolgo časa ni dež'valo.

In v govorici tej in tej
Koračita počas naprej,
Kar jima mož gredé po poti
Prileten, star, že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
Al' vroče, oča, vam je kaj?
Se vé da, starček urno pravi
In te besede še pristavi:

Zarés vročina huda je,
Pa menim, da že dež pojde,
Že v kadi zjutraj je brbljalo,
Ko prvo solnce je pris'jalo.

Gospod pa mu odgovori:
Mož, vaša vera prava ni,
Nebó zavoljo tega dalo
Dežjá ne bode vam še kmalo.

Naprej grestá, in drugi dan
Popót'vata na drugo stran;
Pekoče solnce je sijalo,
Ker dolgo časa ni dež'valo.

Pa v govorici tej in tej
Koračita počas naprej,
Kar jima mož gredé po poti
Prileten, star, že pride proti.

Ga vpraša sveti Peter zdaj:
Al' vroče, oča, vam je kaj?
Se vé da, starček urno pravi
In te besede še pristavi:

Zarés vročina huda je,
Po polji vène skoraj vse,
Pa saj nam Bog pomaga v sili,
Dež kmalo dal nam bode mili.

Gospod pa mu odgovori:
Mož, pravo vero imáte vi,
Še danes dež na polje pride,
Ki v tej okolici se snide.

Naprej grestá, na drugo pot,
Zgodí se, kar je djal Gospod;
Meglá nebó in solnce skrije,
Z oblakov kmalo dež se vlije.

Učiš se človek iz tegá,
Da vér'vat gre le v Bogá,
In da verjeti v prazne vraže
Nam poti prave pač ne kaže.

M. Valjavec.

247. Pegam ino Lambergar.

Molí tam k višku Dunaj bél,
Na Dunaji kaj Pegam jél,
Vam bom junaško pesen pel.

Je sredi mesta trática,
Na trati raste lipica,
Dunàj hladí nje sénčica.

V senci miza rúmena,
Okoli mize stoli pa,
Sedí na stolih gôspoda.

Med njimi cesar govoré:
«Po moji misli res da ne
Kraljestvom našim ni vrstè.»

Gospôda vsi pritrdijo,
Dežele, mesta hvalijo:
«Bogate, žitne, jake so.»

Pridirja Pegam, se smehljá,
Ošabno gleda, se bahá:
«Je prazna vaša béseda!

Prevzetne vam so misli vse!
Kar pravim, ljubi góspodje,
Med vam' tud' cesar ménjen je.

Res 'mate vél'ko gospostvó,
Pa ne junaka med sebó,
Kir súličal bi se z menó.»

Mu cesar prav'jo pa takó:
«Kaj grajati nas češ za tó?
Ga 'mam, da ti prisedal bo!

Na kranjski zemlji, kaj baháš?
Na Kam'ni prav' se, tam ga 'maš,
Ki nikdar tebe se ne vstraš'.

Lambergar Krištof z ímenom,
Na sinji skali biva tam,
Te v pest želí dobiti sam.«

Prav' Pegam: «Bod' mu list poslán!
Domá pustí naj vse na stran,
Pridirja meni naj v bran.»

Mu réko cesar list nar'dít',
Človeka brzega dobít',
Ki s' upa t'koj do njega prít'.

So rekli cesar sam' enkrat,
Ponud' se preci hlapče mlad,
Kir list ponese dó'nj'ga rad.

Ponese v lepo deželó,
Gorato našo Krájnico,
Tje Krištofu Lambergarju.

Zvečér je Dunaj zapustíl,
Letí, kot ptič bi pernat bil,
Je zjutraj že v Tržiči bil.

Tržane tukaj vstat' budí,
Prijaznò jih ogovórí:
«Kje Krištof Lambergar stóí?»

Se njemu vsi priklanjajo,
Se nič, nič mu ne zlažejo,
Gredó, mu grad pokažejo.

Oglávníku zatakne list,
Pozdraví jih, se ukloni nízk',
Pa vdere, ko nebeški blisk.

V lini gósipa mat' slonévš',
Kaj Krištofu podá, vidévš',
Kak púhti Pegam se, zvedévš',

Tekó do sina svojega,
Do Krištofa Lambêrgarja,
Povedat, kak' da naj ravná.

«Sin! konj'ča 'maš, kò ptíčico,
Zlatò zobljè pšeníčico,
Pijè sladkò rebúljico.

Na solnce nikdar ti ne gre,
Pri jaslih sedem let je že,
Še videl ne je bel'ga dne.

Zajezdi ga, pa pojdi tje;
Al' kar ti pravim, Krištofe!
Tud' jaz kaj vem, poslušaj me:

Zlodéja Pegam ima dva,
Premagal, vem, ti boš obá,
Le glej, da on te ne zvadljá!

Če treh glav tebe sléplje vid,
Dveh krajnjih mu ne smeš lovit',
Le srednjo glej mu predrožit'.

On puhne v svitlo górnico,
Obleče se v želéznico,
Opnè kaljeno sábljico.

Zasede konj'ča brzega,
Ljub' materi rokó bušá: "
«Ostan'te zdravi, mat' mojá!»

Mi zdaj iz dvora zapraší,
Ko strela nebna mi sfrčí,
Do Dunaja ne vstanoví.

Na Dunaj pride v splav in skok,
So pri kosilu vsi okrog,
Pegamu pade žlica 'z rok.

V Lambergarja govori:
«Naj preveč teb' se ne mudí,
Da glave bi ne 'zgubil ti!

Al' hočeš kaj počákati?
Al' češ se preci máhati,
Za svojo glav'co vádljati?»

Je Krištof tako govoríl:
«Ne bom se dolgo jaz mudíl,
Na Kranjskem sem še včeraj bíl.»

Ga vpraša Pegam spet takó:
«Kje pa se bo godilo to?
Al' tam na polj' širokemu?»

Prav' Krištof: «Tu pred lipo bo;
Očito, da vsi vidijo,
Se konjiki poskušajo.»

Na proti si zadirjata,
Za uh'ma se oprasneta,
Si nič ne stor'ta hujšega.

Besedo Pegam zdaj začnè:
«Prejac'ga men' ni bilo še,
Skrbí to kaj te, Krištofe?

Veš, konjič tvoj bo žaloval,
Na polje zdirjal, rzgetál,
Ki gospodarja bo iskál.»

Pa Krištof njem' odgovorí:
«Kaj tac'ga mar' nič meni ní,
Sam' to, kar tebe mal' skrbí.

Za tvojo mar' mi je gospó,
Za vbogo mlado vdovico,
Ker kruha stradala mi bo!»

Se Pegam jezen zaletí,
Se Krištofu pokaže krí,
Prevel'ke sile mu ne st'rí.

Dá Krištof mu pod stegno pàh,
Da zmami sam hudir ta màh,
Pa Pegam mu ne pade v prah.

V tretje moč povzameta,
Junaško se zasul'čata,
Na vselej boj razločita.

Zdaj Krištof meri srédnjega,
Ne zre noben'ga krajnjega,
Predregne glavo Pegama.

Z jekleno sabljo mu jo snel,
Ko b' trenil, jo na jélco vjél;
Hrumí ves Dunaj, je vesel!

Pektá pod senčno lipo ž njó
'Z koréna Pegama glavó,
Jo kaže Dunajcem lepó.

Mu rečejo presvitli car:
«Junák, ti moški Lambergar!
Kaj češ imeti v svoj dar?»

Pa Lamberg: «Ak' mi daste čast,
'Mam kranjskih treh graščín oblast,
Da b' meni, prošim, bile v last.»

Se prošnja milost'vo prisod':
«Kar češ imeti, tako bod',
Dokler bo živ tvoj jaki rod!»

Národna.

248. Orjaška igrača.

Nidek je grad v Alzac'ji, pravljici dobro znan,
Višava, kjer je grad bil orjaški neki dan,
Zidovje vse podrto, in gol in pust je kraj,
Kdor vpraša po orjaki, jih več ne najde zdaj.

Enkrat iz grada pride orjaška deklica,
Igravši se sprehaja, brez péstrne je b'la,
Polagoma po hribu v dolino se spusti,
Ogledati je željna, kaj doli se godi. —

Z nekóliko stopinic preteče gozd in log,
In proti Aslam urno v človeški pride krog,
Tam sela, mesta, njive, polján nebrojni cvet,
So bili njenem' vidu neznano čuden svét.

Ko zdaj oči pobesi, razloči vse do tal,
Opazi en'ga kmeta, ki pridno je oral;
Ta mala stvar gomazi tak' čudno sem ter tje,
Tak' svitlo v solnci pluga črtalo bliska se.

«Ojój, igrača zala! domu jo nesem koj,» —
Izreče pokleknivši, razgrne robec svoj,
In kupoma pomeđe v ohrambo rutnih gub,
Kar pred njo vse se giblje, in stisne vogle skup.

Veselo spet skakaje — otrók je tak, se vé, —
V graščino gor po hribu, iskat očeta gre;
«Moj oče, ljubi oče, igračico imám.
Tak' lepe še na naših višavah ne poznam!»

Prehladno vino pivši pri mizi star sedi,
Prijazno hčerko gleda in táko govori:
«Brcljivo stvar prineseš in nepokojno z'lo,
Ti plešeš od veselja, pokaži, kaj je to?»

Zdaj ona razgrnivši krnir pazljiva vsa,
Postavi v rajdo kmeta, drevó in vola dva,
Kjer, kakor gre po redu, na mizi vse stoji,
Brluzgne v roke pridno in skače v radosti.

Temnivšega obraza pa glavo ziblje star:
«Si lépo naredila, to ni igrača mar!
Kjer si ratarja vzela, tje nesi ga nazaj,
Kaj pride ti na misel? Igrača, kmet? — aj, aj!»

«In urno brez mrmranja dopolni, kar sem djal!
Če kmeta bi ne bilo, kdo kruha bi ti dal?
Orjaško steblo raste iz kmečkih korenin,
Kmet ni igrača zá-te! to bodi ti spomin.»

Nidek je grad v Alzac'ji, pravljici dobro znan,
Višava, kjer je grad bil orjaški neki dan,
Zidovje vse podrto, in gol in pust je kraj,
Kdor vpraša po orjaki, jih več ne najde zdaj.

Posl. Iv. Koseski.

249. Lavdon pri Belemgradu.

Stoji, stoji tam Beligrad!
Za gradom teče rdeča kri,
Za gradom teče rdeča kri,
Da b' gnala mlinske kamne tri.

Tam Lavdon vojvoda stoji,
Krvavi meč v rokáh drži;
On će imeti Beligrad
In turško vojsko pokončat'.

Ošabni Turk se mu smeji
In Lavdonu tak' govori:
«Si prišel mene ti častit;
Al' prišel zajcev si lovit?»

«Ne pridem zajcev jaz lovit,
Al' prišel tebe sem častit:
S svinčen'mi kroglijami te kropil
In s črnim prahom bom kadil.»

Cesarske puške pokajo
In turške gospe jokajo;
Cesarski bombe mečejo,
Se Turki z grada vlečejo.

Glej, tak' mogočni Lavdon je
Premagal vse sovražnike;
In dokler Beligrad stoji,
Na slavo Lavdonu sloví.

Národna.

250. Graničár.

Po straži tiho gor in dol
Koraka graničár,
Ne sliši nič, ne vidi nič,
Ko bil bi mrtva stvar.

Že mnogo dolgih let se ni
Ne smejal, ne solzil,
Ko srce mu iz jekla bi,
Obraz iz kamna bil.

Mu sablja, puška dan na dan
Se v solncu lesketa,
Počrnjena kot saje ga
Jermena križata.

Njegove brke zvihane,
Nikjer mu para ni,
Okó pa mu strmí in mrè,
In lice mu bledí.

Pred desetimi léti še
Cvetelo lice je,
Okó se bistro bliskalo,
Ki zdaj strmí in mřè.

Nad dolom po dolžnosti je,
Na straži nekdam stal,
In gledal klavrn dol, kjer je
Otrok cvetice bral.

V dolino vsipa kuga smrt
In z grozo vse navda,
V dolino, kjer prebiva mu
Preljuba mamica.

Ne vé, če zdrava, živa je,
Če grob jo krije že,
Saj gor nobeden ne,
Nobeden dol ne smé.

Tak' v temni noči klavrn gor
Skalovja vrh stoji,
Ozira se v dolino dol
In srce ga boli.

Pa bolj boli še mamico,
Prestaro mamico,
Ne more biti sama več,
Preveč jej je težkó.

Pri sinu so vse misli nje,
Saj mora vedeti:
Kak' se godi, kakó mu gre,
Ga mora videti.

In v črni noči pleza gor:
«O Bog! dovoli mi,
Da čujem iz njegovih ust
Le dve besedici!»

Gromí in bliska strašno se,
Vetrovi tulijo,
Na čêlo znoj ji stopil je,
Jej sape zmanjkalo.

Sedaj dospé skalovja vrh:
«Kdo si?» — čuvaj kričí —
Koleno pa omaga ji,
Ne vé, kaj se godí.

In v drugo krik doní: «Kdo si?»
Besedo jej zapré,
Če tudi sina stražnika
Spoznala dobro je.

Že v tretje, oj: «Kdo si?» gromí
Beseda stražnika;
Glasiti se — prepozno je —
Je puška počila.

«Ti skupil si!» renči čuvaj,
Nabije puško spet,
Pa zdajci v srci jame ga
Tak hudo, hudo sklet!

Ko da bi krogla v prsih mu
Tičala, se mu zdi,
In vender vest ne grize ga,
Si svest krivice ni.

In luna lice blede zdaj
Z oblakov pomolí:
«Kdo bil je, ki si upal je
Tu gor priplezati?»

In kakor kamen ostřmí,
Ko bliže se podá,
Ker tu leží predrtih prs
Njegova mamica. —

Od tod se ni še graničár
Ne sméjal, ne solzil,
Ko srce bi iz jekla mu,
Obraz iz kamna bil.

Zatorej lice mu bledí,
Strmí in mrè okó,
Ker vedno vidi pred očmí
Krvavo mamico.

Posl. Fr. Cegnar.

251. Grof Habsburški.

V Porečji s cesarsko svitlostjo obdán,
V dvorani starinsko sloveči,
Grof Rudolf sedí za cesarja izbrán,
Kraljevo vezilo držeči.
Starosta Narenski prinaša jedi,
Mozečega vina Čeh mu deli;
Voliteljev sedem se stavi,
Ko okoli solnca truma zvezdá,
Na levo, na desno vladarju svetá,
Da službe dolžnosti opravi.

Vse krog napolni visoki altán
Naroda veselega stiska,
Ter glasno vriskaje, radosti vdán,
Med trombe in cimbale vriska:
Vtolažen je strašni krvavi prepir
Brezvladnega časa, na svetu je mir;
Vladarju so v rokah osode,
Zgúbila grozo sta jeklo in meč,
Slabotni in mirni ne trese se več,
Močnejšega suženj ne bode.

In cesar prijaznih ust govori,
Bokal bliščeči dvigaje:
«Kosilo je krasno, godišče slovi,
Z veseljem mi dušo napaje;
Al' pevca pogrešam, besede oblást,
Da v srci očisti mi rádosti slast,
Nebeških náukov mi reče.
Navajen sem tako od mladih let;
Kar vitezu bila je šega popred,
Zdaj cesar opuščati neče.»

In pevec nastopi, v dvorani stoji,
Talár ga do pete pokriva;
Ko srebro, ko sneg se mu glava blišči,
Od časov obilnosti siva.
«Glasovi vse vrste so strunam iztók:
Od sreče ljubezni, od hvale porók,
Od zemlje, od néba se poje,
Od uma, poguma in slave in zmot;
Kaj vredno bi bilo cesarju nasprot',
Izusti zapovedi svoje.»

«Velévati pevcu ne smem'» — govori
Vladar prijaznega obraza —
«V dolžnosti on višjega kralja stoji,
Zamaknjenja híp mu je ukaza.
Kot burja po zraku izvoli si pot,
Ne vé se, kdaj pride, ne zna se od kod,
Kakor vir neznane iz žile,
Tak' pevcu se pesen iz duše glasi
In temnih počutkov oblásti budí,
Ko skrite v osrčji so bile.»

Zdaj pevec, lotivši se strun, krepák
Začné je mogočno prebirat':
«Na lov je podal se blag' junák,
Za divjo se kozo ozírat.
Oproda mu nese orožje in rog,
In kadar na konji prekrasnem tje v log
Zelene dobrane prijaha,
Iz dalje je zvonček nasprot' se glasil,
En mašnik z rešnjim Telesom je bil,
Pred njim cerkovnik primaha.»

«In grof pripogne do zemlje se tje,
Ponižno glavo odkrivši,
Da vredno časti, kar otelo je vse,
Človeka v pogubi ljubivši.
Vrši pa po logu potok deréč,
Od silne nevihte in plohe kipéč,
Ki zapre popotnima stezi;
In mašnik na stran zakrament položi,
Potegniti z noge obutev hiti,
Da potok šumeči pregazi.»

«Kaj delaš?» zavpije mu grof nasprot',
Čudé se o činu njegovem.
«Obhájat mrjočega idem, gospod!
Ki bliža se grobu gotovem'.
In glejte, ko brvi približal sem se,
Ondesel napihnjeni potok jo je
In dalje hoditi ne dá mi;
Zató da bolniku zveličanje bo,
Zdaj mislim potoka kipečo vodó
Prebresti z bosími nogámi.»

«Zdaj dene na lastnega konja ga knez
In krasne mu brzde ponudi,
Da nese bolniku jedilo nébes
In svetih dolžnósti ne zamudi.
On sam pa podá se veselo ko pred
Na hlapca živinčetu zverinam v sled. —
Med tem pa duhoven opravi
In konja pohlevno prihodnji dan
Za uzdo pripelje na grofov stan,
Hvaležno na dvor ga postavi.»

«Bog vari me — reče mu grof zavzet —
«Da konja jemal bi za svoj'ga,
Jezdaril na lov in boj bi ga spet,
Ki Stvarnika nosil je moj'ga!
In ako imeti ga tebi ni mar,
Ostane naj službi cerkovni v dar,
Saj temu on bil sporočen je,
Od kter'ga v najém posvetno oblast
In blago imám in zdravje in čast
In dušo in kri in življenje.»

«Tak' tudi Vsegamogočni sam,
Ki prošnje se grešnika vsmili,
Častí vam doseči dá tukaj in tam,
Kakor vi ste ga zdaj počastili.
Vi grof ste mogočen, široko poznán
Po delu kneževskem v švajcarski stran';
Šestero otrók vam je danih,
Naj tudi — pristavi navdušen — v obrést
Prinesejo kron v rodovino vam šest,
Slovečih do časov neznanih.»

In cesar globoko zamišljen sedi,
Spomnivši nekdanjih se časov;
Ko pevcu pazljivo pogleda v oči,
Ga strese pomemba teh glasov.
On lice duhovnega urno spozná
In, skrivši potoke derečih solzá,
V škrlatovem plajšču zdihuje.
Zdaj v njega obrne se vsako okó
In grofa spoznavši, ki storil je to,
Vse božjo osodo spoštuje.

Posl. Iv. Koseski

252. Sanje cesarja Rudolfa I.

Na Dunaji v poslopji mogočnega cesarja
Veselje s krepkim glasom v zlate strune vdarja
In s hvalo povzdiguje junakov hrabra dela,
Ki Avstrija med svoje je vedno bode štela.

Le cesar Rudolf milo prijetle pogleduje,
Srcé se mu z britkostjo v prsih razpokuje;
Še enkrat zlato kupo na zdravje vsem povzdigne
Ter blagovoljno reče, ko pevcem molk pomigne:

«Junaško dal je zmago Gospod nebes in zemlje,
Ki kraljem krone kuje in kraljem krone jemlje;
Spodóbi se hvaležnost za zmago mu skazáti,
Pa mrtvim tudi bratom pomilovanje dati!»

In bile so besede te sveto vsem povelje:
V molitvi na kolenih puhté vsem vroče želje
V višave zdaj nebeške za vero, dom, cesarja,
Za trdni mir dežele, za dušo Otokárja. —

Ko polnočí odbije, že v spanji vse počiva,
Le cesar Rudolf sam še britké solzé preliva;
Saj rad bi dal cesarstvo, rad zgubil svojo zmago,
Da bi le Otokarju spet vdihnil dušo drago.

In ko dremota prva oči mu solzne zveže
In prvo sladko spanje na dušo se mu vleže,
Zdi mu takó se živo. kralj Otokar da vstaja
In srčno kakor bratec desníco mu podaja.

Kot v jasni noči luna se po obzorji zlije,
Takó se po poslopji svitloba zdaj razvije;
In kórov glasno petje mu oznanuje hvalo,
Da srce blago v sanjah se mu je radovalo.

«Gospod je s téboj, Rudolf, in on je večna slava!
Iz groba se povrnem — pri tebi je le sprava;
Duh krepkih me narodov prebudil je iz spanja,
Sladák pokoju duše, kot rosa pomladanja.»

«O vodi jih po poti, po kateri se pravica
Sprehaja večno trdna, nezmagana kraljica;
In trdna bo v narodih ti tvojih v vek podpora,
Da vsak naklép sovražni razkrúšiti se mora.»

«In davno že po tebi v časov skrivnem teku
Bo v tem sedél poslopji v mira zlatem veku
Vnuk moder in pravičen — narodov vse veselje,
Ki bo imél za blagor vsega človeštva želje.»

«In rod bo tvoj Evropa še mnogo let častila,
Ker vedno le od njega se bo modróst učila; —
Na vejico te oljke, vse sprave žlahtni kamen,
Ohrani rodovini jo svoji — Amen! Amen!» —

In v pokoj duh se spravljen spet Otokárja vrne,
Razšlé so se nad grobóm njegovim megle črne;
Stoglasnih kórov petje napolni visočine:

«O blagor, blagor vnukom Rudolfa rodovine!» —

Fr. Malavašič.

253. Nevésta kralja Matijáža.

Mat'jáž kralj se je óženil,
Alénčico si záročil,

Prelépo mlado déklico,
Kraljico ljubo ogersko.

Zadosti malo ž njo živi,
Zadosti malo, le tri dni.

Mu pišejo četrty dan:
«Na vojsko brž, na mejo vstan'!

Na kraj oblasti dunajske,
Dol na pokráj'ne ogerske.»

Pokliče k seb' Alénčico,
Preljubo si kraljčico.

Ji tako pravi, govori:
«Na vojsko meni se mudí,

Na kraj oblasti dúnajske,
Dol' na pokraj'ne ogerske.

Utegne žalost te obít',
Utegne čas predolg ti bit';

Preštévaj zlate rúmene,
Gradove var'vaj zidane.

Na vrt naj te ne vódijo,
Da Turki te ne vjamejo!»

Zasede konj'ča brzega,
Zadirja z grada bélega,

Na kraj oblasti dúnajske,
Dol' na pokráj'ne ogerske.

Ko pride, mu zaúkajo,
Da Turki v ón kraj slišijo.

Na polj' šatore stávijo,
Mat'jázu ga napravijo.

Po neb' priplava ptičica,
Predrobna, krotka pevéica.

Mu trikrat šator obletí,
Na zlatem jab'ku obsedí.

Mat'jáz jo gleda, ostrmi,
Mu žvrgoli, zagostoli:

«Na konj'ča, konj'ča,» kralj Mat'jáz!
Kaj delaš, druge v číslu 'maš?

Dežele meriš druge vse,
Na mir pustiš pa sam svojè.

Lej, tvoja ni še mérjena,
Kraljica ti je vplénjena.

Turčini hud' prijáhali,
Alenčko tebi vplénili.»

Pa tako reče kralj Mat'jáz:
«Zavirat' meni kaj imáš?

Ne 'zkušaj ptica se z menó,
Veš, imam pušo rísan'co!»

«Če 'zkušam ptica se s tebo,
Život mi vzami in glavó.»

Kraljič zletí na kónjička,
Na véjico ko ptičica.

Predrobno proti dom' zdrči,
Oblak po neb' tak' ne leti, —

Do svoj'ga grada zidan'ga,
Do svoj'ga dóma bélega.

Hití naprót' mu družina,
Naprédaj grede mójškrice.

Vsi v žalosti zdihávajo,
Solzíce toč'jo, jókajo.

Kraljič pa pravi, govori:
«Ne bojte se, družina vil!

Dan's tretji dan gotovo bom
Kraljico dal vam spet na dom.»

Po turšk' obléče se vsegà,
Ogrne halo do petá.

Pripáše svetlo sábljico,
Na sablji vozo rúdečo.

Pod halo skrije šmárijn križ,
Hiti ko strél in blisk in piš.

Si 'zbere konj'ča iskrega,
Zaséde belca brzega.

Predrobno 'z dvora mi zdrčí,
Da pes'k in ogenj se kadi.

Na mejo doli ogersko;
V Turčíjo doli glóboko.

Na sred' Turčfje glóboke
Stojé tri lipe zélene.

Pod eno konj'če vstávijo,
Na raj se mi pripravljajo.

Pod drugo raj prodajejo,
Pod tretjo kroglo rájajo.

Kraljič pri mizi rúmeni
Takó mi pravi, govori:

«Gospodje, ne zamérite.
Po čem vi raje pródate?»

Se turški baša zveseli,
Prijazno pravi, govori:

«Jih je po zlatu rúmen'mu,
So tud' po zlatu bélemu;

Junače pa, kter' nam je kos,
Ni treba mu, da nas jih pros'.'»

Kralj seže v aržet židani,
Po zlat rdečerúmeni.

Po mizi mi ga zatočí,
Da mizo trikrat obletí,

Pred našim turškim obleži.
Mu reče baša, govori:

«Ta zlat je znam'nja dobrega,
Mat'jáža kralja samega.»

Pa reče, pravi kralj Mat'jáž:
«Povém ti, da s' lih nič ne daš,

Mat'jáža sem ob život d'jal,
Mu zlate vse, vse čist' pobrál.»

Devojko pa si grede 'zbrat'
In reče godcem zaigrát'.

Si mlado 'zbral Alenčico,
Alenčico kraljícico.

Ročíce si podájeta,
Enkrat okol' porájata.

Pokaže prstan zlat ji svoj —
«Si prišel? družo, pravi moj!

Kak' čakala sem težko te,
Kak' Turki silni me pestél!»

Kraljič ji reče, govori:
«Nič več mi srca ne teží.

Še v drugo v krog zarájava,
Prot konj'ču se zasučeva.

Pa urno bodem te pobrál,
Za sé na konj'ča brz'ga d'jal.

Če sekal bom na desno stran,
Se drži ti na levo stran. '»

Še v drugo krog odrájata,
Prot' konj'ču jo zavíjeta.

Pa brzega zasédeta,
Prot' Dunovu zaprášita.

Pa Turki se spoglédajo,
Se v' cur'k za njima vdêrejo.

Že baša brado maže si,
Zasmeje se in govori:

«Sem bil enkrat pri njem vjét,
Zdaj hté mu mojci glavo snét'.»

Drží se mu na levo stran,
On seka, maha v desno stran.

Po bliskovo konjič leti,
Za žnjico snópje se kopi,

Za koscem trava v red leti,
Za njim po vrst' pa Tur'k leži.

Pa Belče v dir, da prideta
Gor' do kovača Vmázanca.

Mat'jáž mu reče: «Kaj ti dám?
Da turški mojster si, poznam.

Brž konj'ča 'zbôsi, preobúj,
Na robe pódk've mu prekúj.»

Turčín na robe podkovál,
Z levíco kralj mu zlat dajál,

Z desníco glavo proč mu d'jál,
Do Dunova konj'č pektál.

Se vdere vanjo, rzgetá,
Vé dobro, kaj na hrbtu 'ma,

Da nosi draga sebi dvá,
Mat'jáža kralja slavnega,

In prelepó nevestico,
Alénčico kraljíčico.

Čez vodo splava široko,
Na blažno zemljo ogersko.

Národna.

254. Ravbar.

To s' je voščil turški baša,
Ki se Turkom prav obnaša,

Kak' bi vojsko vkupej spravil,
Da bi Sisek pód se zgrabil.

Sem ter tje po hiši hodi,
Misel se mu v glavi blôdi.

Pa jo 'znajde njega glava,
Misli: ta bo najbolj prava;

Svojo vojsko vso, vso zbrati,
Jo pod Sisek brž pognati.

Pa ni moč' čez Kolpo priti,
Vprašajo ga: «Kaj bo st'riti?»

Baša stopa o potoci,
Grmeč boben nosi v roci.

Jezen trdo nánj teléba,
Da se zlega gor do neba.

Zapov'duje turški baša,
Ki se Turkom prav obnaša:

«Čez mi vrvi potegnite,
Kož po vrhu naložite.»

So mu tako naredili,
Preko Kolpe se spustili.

Vsi pod Sisek se nabrali,
Tam se v ròve zakopali.

Kaj stori pa turški baša,
Ki se dobro jim obnaša?

Bele liste mi napiše,
Pošlje kapitanu¹ v hiše:

¹ Poglavar = poveljnik.

«Ala, ala, moj Adame,
Sisku vrli kapitane!

Hočeš al' se mi podati,
Hočeš al' mi glav'co dati?»

Pak odpisal je Adame,
Sisku vrli kapitane:

«Nečem z lepa se podati,
Nečem tudi glav'ce dati.

Hočem rajši se braniti,
Tukaj kapitan še biti.

Se mi bodete kesáli,
Kranjcev niste še poznali!»

Kaj mi jame zdaj Adame,
Sisku vrli kapitane?

Piše liste, dá povelje,
Nest' jih reče v tri dežele:

V štajarsko, koroško, kranjsko,
Lepo kraj'no v ljubljansko,

Da je prišel turški blisek,
Da nam hoče vzeti Sisek.

Štajarci so list prebrali,
Grdo, kislo se držali,

Tresli vsi se, omag'váli,
Ker Turčina so se bali.

Tud' Korošci bel' list brali,
Z enim glasom pa vsi d'jali:

«S Turkom neč'mo se vojsk'vati,
Kaše vrele ne piháti!

Turek ima vel'ke hlače,
Dolge, dolge pa mustače!

Bi vratove naše vgledal,
Kdo vé, kaj bi nam povedal!»

Beli list Ljubljanci brali,
Med seboj so tako d'jali:

«Iščimo si pomočnika,
Zdaj je sila baš velika.

Tur'k če vzel nam Sisek bode,
Nam na robe vse, vse pojde.

Mest' Ljubljana bo pokraj'na,
Kranjska déžel turška drajna.

Hitre si pomoč' iščimo,
Gospod Ravbarju pišimo.

Oni znajo vojsko vodit',
Pred vojaki naprej hodit'.»

Beli list so napisali,
Ga na Krumperk jim poslali.

Tam so bili gospod Ravbar,
Nepremagan konj'ski glávar.

Ravbar zjutraj rano vstali,
Se po gradu sprehajali.

Line tekli z gor' odpirat,
Dol' na zlato polje gledat'.

Pogledavši bolj okoli,
Mi zazrejo v ravnem polji.

Mlad'ga poba urno teči,
Beli list pa v roci nesti.

Ravbar si na roko poč'jo,
Hitro mu na proti skoč'jo.

Beli list so brž prebrali,
Bašu se na glas smijali.

Stop'jo gori v svoje line
Do gospoje Katarine:

«Dve nedelji bodi zdrava,
Da jo z našim zaigrava.»

Res, da gospa Katarina
Se preplaši, žalost ima.

Za gospoda se je bala,
Vendar sabljo m' opasala.

Glas gospodov hlapce kliče,
Osemnajste svoje Čiče:

«Zor je, hitro mi vstajajte,
Brze konj'če napravljajte!

Jih sedlájte, obrzdájte,
Se na vojsko naravnájte!

Hod'mo v belo tje Ljubljano,
Vel'ko, š'roko in prostrano.»

Hlapci konje zasedáli,
Pa vsi ročno zadrčali.

Pred konjica se ne vstavi,
Še le tam pri hladni Savi.

Ravbar kličejo brodníke,
Pod Črnóvčami vozníke.

«Le na noge, le vstanite,
Nas prek' Save predrožite!»

Vsi brodníki so še spali,
Zavolj' vode vozit' bali,

Save vel'ke prihajavše,
Vse bregove pokrivavše.

Tako reče jim Andreje:
«Voda sega že čez brege;

Mi ne moremo voziti,
Vi v Ljubljano pa ne priti!«

Ravbar kličejo še v drugo,
Svetle zlate jim obljub'jo.

Si brodníki pomignili,
Prav'jo: «Saj ga bomo pili!»

Brž brodníki so brodili
In Bogá lepo prosili,

Da b' jih še nazaj vozili,
Turške ašpre¹ zaslužili.

Zlate Ravbar jim podali,
Pa jederno zadržali

Preko polja do Ljubljane,
Vel'ke, š'roke in prostrane.

Ravbar kličejo Ljubljance:
«Oj Ljubljanci, vi zaspanci!

Skočno s postelj vstajajte,
Brž na vojsko napravljajte!»

Pa za Ravbarjem hodile
So Ljubljánke, jih prosile,

Jim denarje ponujale,
Si gospode odkup'vale.

Ravbar pa takó jim prave:
«Tiho, moje ljube frave!

Zdaj ni časa podkup'vati,
Čas je zdaj se vojskováti.

¹ Turški denar.

Meji žuga turški blisek,
Nam vzeti hoče Sisek.

Tur'k, če vzel nam Sisek bode,
Nam narobe vse, vse pojde.

Vam Ljubljana bo pokraj'na,
Škofja Loka turška drajna.»

Boben pa jim zaropoče,
Da preslišat' ni mogoče.

Ravbar silno vojsko zbrali,
Pa pod Sisek jo peljali.

Tol'k' je Turka na terišču,
Kol'kor mravelj na mravljišču.

Naprej v dir so Ravbar tekli,
Vel'k'mu hlapcu: «Stopi!» rekli,

«Zlezi v to visoko drevce,
Gledaj dobro na banderce!

So banderci videt' beli,
Trdo nujo bomo 'meli;

So banderci pa rdeči,
Nič ne bodimo boječi!

Saj ga bomo pozobali,
Kakor bismo češnje brali,

Miru pred mu ne dajali,
Da ga bomo posabljali.»

Pa bandérce vid' rdeče,
To st'ri Kranjce vse goreče.

Takó Turka so zobali,
Da so vsega posabljali.

Národná.

Kazalo.

	Stran
Predgovor	3
Slovenski mladini. Iz «Vrtca»	5

I.

1. Cesarska pesen	7
2. Slovenska Cesarska pesen. Filodemus	8
3. Živi svetli cesar naš! Iz «Učit. Tovariša»	10
4. V cesarični god. Posl. J. Pintar	11
5. Slovenija cesarju Francu Jožefu o srebrni poroki 24. aprila 1879. —a.	11
6. O priliki šeststoletnice združenja Štajerske z Avstrijo. Savo Zorán	13
7. Nj. Vel. Francu Jožefu I. o Njegovem prihodu v Ljubljano 11. dan julija 1883. S. Gregorčič	15
8. Slovenija Nj. cesarski visokosti carjeviču nasledniku Rudolfu o Njegovem rojstvu 21. avgusta 1858. Fr. Cegnar	16
9. O slavni poroki cesarjeviča Rudolfa s princezo Stefanijo 10. maja 1881. A. Praprotnik	17
10. Avstrija za vse. V. Vodnik	18
11. Moja Avstrija. Poslov. Hr. Perné	19
12. Molitev. S. Jenko	20
13. Slovenec sem. Jak. Gomilšak	21
14. Na moje rojake. V. Vodnik	22
15. Kje dom je moj. Pirnat	22
16. Slovenska dežela. Iz dr. Razlagove «Pesmarice»	24
17. Kranjska dežela. Fr. Cimperman	25
18. Štajerska. Po nemškem	26
19. Slava Slovencem. J. Virk	28
20. Ljubezen domovine. Bl. Potočnik	29
21. Ljubav do doma. J. Krsnik	29

	Stran
22. Prisega v naravi. Iv. Tomšić	30
23. Kdo je mar? Iv. Koseski	31
24. Moj dom. And. Praprotnik	34
25. Ljubo domá, kdor ga pozna. V. K.	35
26. Na jezeru. M. Vilhar	35
27. Bleško jezero. K. Huber	36
28. Jadransko morje. S. Jenko	37
29. Savica. Dr. L. Toman	37
30. Triglav. Semrajc	39
31. Pod lipo. Dav. Trstenjak	40
32. Slovo od dóma. Jos. Cimperman	40
33. Popotnikova pesen. J. Strel	42
34. Oj planine! Fr. Levec	43
35. Vojakom za slovo. J. Virk	44
36. Slovenčeva želja na tujem. V. Urbas	45
37. Tri rožice. Dr. L. Toman	46

II.

38. Skoraj! Lujiza Pesjakova	49
39. Spomlad. V. Orožen	50
40. Svečan in cvetica. L. Svetec	52
41. Zvonček. Lujiza Pesjakova	55
42. Trobentica. Hr. Perné	57
43. Pomlad. And. Praprotnik	58
44. Spomladanska. J. Hašnik	58
45. Prvi pomladni bučeli. Fr. Levstik	59
46. Vigred. Stara pesen	60
47. Lastovkam. S. Gregorčič	62
48. Spomladi v gozdu. Jos. Stritar	63
49. Drevo v cvetu. M. Valjavec	65
50. Otročja velikonočnica. Radoslav	66
51. Majnikova pesen. Fr. Cimperman	67
52. Na vrtu. And. Praprotnik	69
53. Deček in ptica. Iv. Tomšić	69
54. Nuna in kanarček. Dr. Fr. Preširen	70
55. Otrok in rožica. A. Praprotnik	72
56. Vesela tovaršija. Iv. Tomšić	73
57. V gozdeku. J. Leban	74
58. Veseli otrok. Iv. Tomšić	75
59. Tožeča ptica. Fr. Cimperman	76

	Stran
60. Siničja tožba. M. L	77
61. Na sprehodu. Fr. Cimperman	78
62. Deček in cvetica. Iv. Parapat	79
63. Metulj. Fr. Cimperman	79
64. Šolarska k sv. Duhu. Miloljub	80
65. Poletje. Lujiza Pesjakova	81
66. Pri kresu. Jos. Prosén	82
67. Vrtec. Iv. Zarnik	83
68. Roža med trnjem. Fr. Cegnar	84
69. Plevice. And. Praprotnik	86
70. Ženjica. M. Vilhar	87
71. Kosec. Fr. Cegnar	88
72. Dekle in cvetica. A. Umek	89
73. Jagode in otroci. A. M. Slomšek	89
74. Jagodov cvet in solnčni žarki. Lujiza Pesjakova	90
75. Oblakom. Iz «Vrtca»	92
76. O nevihti. S. Gregorčič	92
77. Livada in deklica. Fr. Cegnar	94
78. Slovo učencev. Iz Razlagove «Pesmarice»	95
79. Vesele počitnice. Iv. Tomšić	95
80. Slovo od lastovke. V. Orožen	96
81. Orač. M. Vilhar	97
82. Mlatič. M. Vilhar	98
83. Jesen. Jos. Stritar	99
84. Zaostali ptič. S. Gregorčič	99
85. Prevarljivo jabolko. Fr. Cimperman	100
86. Po počitnicah. Lujiza Pesjakova	102
87. Deklica in rožica. And. Praprotnik	103
88. Veseli hribček. Po stari pomnožena	105
89. Šent-Urbanova. Národna	105
90. Tožeče drevó. L. Svetec	107
91. Lipa. M. Vilhar	109
92. V jeseni. Savo Zorán	109
93. Nate podobic, otroci! Fr. Krek	110
94. Verne duše. A. Slomšek	113
95. Sveti Nikoláj. Fr. Krek	115
96. Sneg	116
97. Zima. M. Vilhar	116
98. Zimski dan. S. Jenko	117
99. Predíca. A. Slomšek	118

	Stran
100. Zima. Jos. Hašnik	119
101. Rožice po zimi. A. Slomšek	120
102. Ptica. P. Gros	122
103. Šolarji pri jaslicah. And. Praprotnik	122
104. Božič odpisuje Najdihójci. M—l.	123
105. Seničica. M. Valjavec	124
106. O izpremambi leta. A. P.	128
107. Kolednica. Fr. Cegnar	128
108. Revni ptiček. Hrab. Perné	129
109. Ples kuhinjske posode. Iz A. Praprotnikovega «Spisja»	132
110. Zima in pomlad. Žolcpaška	134

III.

111. Petelinov klic. P. Gros	135
112. Zjutraj. M. Vilhar	136
113. Angelček moj. A. H.	136
114. Dobro jutro. A. Slomšek	138
115. Jutro solnce. A. Slomšek	138
116. Veselo jutro. A. Slomšek	139
117. Šolski zvonec. A. P.	139
118. Pred šolo. M. K.	140
119. Vesela šola. A. Slomšek	140
120. Mirno, tiho! Iz «Šopka»	141
121. Vesela pridnost. A. Slomšek	141
122. Šolarček mlad. And. Praprotnik	142
123. Četrta božja zapoved. A. Slomšek	142
124. Lenoba. A. Slomšek	143
125. Pesen pred očitno skušnjo. A. Slomšek	144
126. Pesen po končani skušnji. A. Slomšek	145
127. Pri telovadbi. F. L.	145
128. Po šoli. M. K.	146
129. Lepa zahvala. A. Slomšek	146
130. Dva potepena šolarja. A. Slomšek	147
131. Ura. Fr. Krek	150
132. Delapust. And. Praprotnik	151
133. Poletni večer. M. Kastelec	151
134. Večer. Fr. Cegnar	152
135. Večerna. Iz dr. Razlagove «Pesmarice»	154
136. Večernica. A. Slomšek	155
137. Lahko noč. A. Slomšek	157

	Stran
138. Mati pri zibeli. A. Slomšek	159
139. Lahko noč. A. Slomšek	160
140. «Spančkaj mi, dete!» Lujiza Pesjakova	161
141. Otrokova smrt. Devoján	162
142. Mrtvemu otroku. Devoján	163
143. Pri mrtvaškem sprevódu. S. Gregorčič	163
144. Luna. A. Slomšek	164
145. Zvezde. Národna	165
146. Sanjač. J. Hašnik	166
147. Nočni požár. J. Podmilšak	167
148. Zvonikarjeva. Bl. Potočnik	170
149. Noč in dan. Fr. Cimperman	171

IV.

150. V posnemo. P. Gros	174
151. Detetu. Fr. Cegnar	174
152. Cerkvica. Fr. Levec	175
153. Zvon naš prijatelj. P. Gros	176
154. Sirota. Fr. Cegnar	177
155. Veselja dom. A. Slomšek	178
156. Vprašanje — odgovor. Bl. Potočnik	179
157. Sreče dom. Jos. Virk	179
158. Kam in kje? M. Valjavec	181
159. Moje želje. V. Orožen	182
160. Mlin. «Novice»	183
161. Otročja leta. J. Bilec	184
162. Veseli otrok. Iv. Miklošič	185
163. Preprostega otroka molitev. P—r.	186
164. Opomin k petju. Fr. Cimperman	187
165. Mali vojaci. Iz «Šopka»	188
166. Telovadba. Ljudomil	188
167. Otročja želja. J. Navratil	189
168. Materi. A. Križman	191
169. Molitev za mater. Radoslav	191
170. Bog za vse skrbi. A. Slomšek	191
171. Bog je moj ščit. J. Gomilšak	194
172. Izgubljeni Bog. Lujiza Pesjakova	194
173. Vse mine. V. Orožen	195
174. Zdihljeji slepega. M. Vilhar	197
175. Očetova roka. V. Orožen	197

	Stran
176. Kdo je naučil? A. Slomšek	199
177. Mati. S. Jenko	200
178. Kaj imam. A. Slomšek	201
179. Deklica, ki je v šolo hodila. V. Stanič	202
180. Mož-beseda. A. Slomšek	203
181. Na goro. M. Vilhar	204
182. Planinar. Bl. Potočnik	204
183. Dolenjska. Bl. Potočnik	206
184. Lovska. Posl. Fr. Cegnar	206
185. Veseli pastir. S. Gregorčič	207
186. Gorska cvetica. Fr. Cimperman	208
187. Hvala dreves. A. Oliban	209
188. Kras. M. Vilhar	210
189. Na posipu hudega grada. H.	212
190. Pozabljeni očaki. J. Krsnik	213
191. Črviček. I. Tomšič	214
192. Anica in piščeta. A. Slomšek	214
193. Mrtvi kanarček. Lujiza Pesjakova	216
194. Moja ovč'ka. V. Orožen	217
195. Mlado jagnje. A. Slomšek	217
196. Veter. Iz «Vrtca»	218
197. Iz malega raste veliko. Fr. Krek	218
198. Studenček. And. Praprotnik	219
199. Najboljše vince za otroke. A. Slomšek	220
200. Kmet. M. Vilhar	220
201. Bučelár. Fr. Cegnar	221
202. Perice. Jurij Fleišman	222
203. Šivilja. And. Praprotnik	222
204. Postilijonska. Iv. Parapat	223
205. Mornárska. S. Jenko	224
206. Razni potje. A. Žakelj	225
207. Na semnji. A. Kalán	227

V.

208. Otročje igre v pésecah. M—l.	229
I. Črno kravo, molzo našo	229
II. Vóli ženem vitorôge	229
III. Najdihójca! palček naš!	230
IV. Dete jezdi na koleni	231
V. Vrana poje: korenják!	231

	Stran
VI. Kadar se otròk uči držati žlico	232
VII. Pedenj-človek in laket-brada, kakó sta se metala	232
VIII. Kolína	233
IX. Kadar pridejo vojaki	234
X. Malo tacih mójž	234
XI. Gosli	235
XII. Kadar otròk lovi luno in zvezde	235
XIII. Cvilimož	236
XIV. Psiček láje: hòv, hov, hòv!	237
XV. Tam je bela rimska césta	239
XVI. Kakó je v Korotáni	240

VI.

209. Pluga. M. Vilhar	242
210. Cena. M. Vilhar	242
211. Sraka in mlade. V. Vodnik	243
212. Ščinkovec ali zeba. M. Vilhar	244
213. Z dežja pod kap. Fr. Krek	244
214. Ujeti vrabec. Poslovenil E. B.	245
215. Lákomni zajec. Sv. P . . . ar	246
216. Mačja kazn. P. Gros	247
217. Mravlja s kobilico. Iz «Kr. Čebelice»	248
218. Jablana in smreka. Fr. Cimperman	249
219. Hrast in lipa. M. Vilhar	250
220. Lisica in kozel. P. Gros	252
221. Neuboglživ deček. Posl. Val. Orožen	253
222. Zvon sile. V. Stanič	253
223. Župan. M. Vilhar	258
224. Volčja priséga. Dr. J. Bleweisovo «Berilo za I. gimn. razred»	259
225. Prepír s klobukom. Anoški	260
226. Ljudmila. M. Vilhar	262
227. Borisov krst. Fr. Krek	266
228. Pesen od vrlega moža. Posl. Iv. Koseski	268
229. Junak in lastovka. Jos. Stritar	273
230. Junakov grob. Jos. Jurčič	275
231. Turki na Slévici. Jos. Stritar	277
232. Topol. M. Vilhar	280
233. Najlepši nasmehlaj. V. Mandelc	282
234. Otrokove sanje. Posl. Fr. Krek	284
235. Od nebeške gloriije. Po národní zložil M. Valjavec	286

	Stran
236. Limbarska gora. Po národní zložil P. Hicinger	288
237. Živopisec in Marija. —m—	291
238. Kmetsko známenje. M—l.	295
239. Skopulja. Po národní zložil L. Jeran	297
240. Ukleti grajščak. Fr. Svetličič	298
241. Legenda. Iv. Koseski	300
242. Sirota Jerica. Národna; zapisal M. Valjavec	302
243. Ptica pivka. Po národní zložil M. Valjavec	303
244. Lesena riba. M. Vilhar	306
245. Ovsenják. M. Valjavec	308
246. Znamenja dežja. M. Valjavec	313
247. Pegam ino Lambergar. Národna	316
248. Orjaška igrača. Posl. Iv. Koseski	322
249. Lavdon pri Belemgradu. Národna	323
250. Graničár. Posl. Fr. Cegnar	324
251. Grof Habsburški. Posl. Iv. Koseski	328
252. Sanje cesarja Rudolfa I. Fr. Malavašič	323
253. Nevěsta kralja Matijáža. Národna	334
254. Ravbar. Národna	340

